

**BELGISCHE KAMER
VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS**

49e ZITTINGSPERIODE

GEWONE ZITTING 1998-1999

**HANDELINGEN VAN DE
PLENAIRE VERGADERINGEN**

---

271 20/10/1998 - namiddag

**CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE**

49e LÉGISLATURE

SESSION ORDINAIRE 1998-1999

**ANNALES DES
SÉANCES PLÉNIÈRES**

---

271 20/10/1998 - après-midi

Sommaire

Mardi 20 octobre 1998, après-midi - 271

VOEUX DE SA MAJESTÉ LE ROI	9667
COMMUNICATIONS	9667
REVISION DE LA CONSTITUTION	9667
proposition de MM. Olivier Maingain, Geert Bourgeois, Antoine Duquesne, Patrick Dewael, Pierre Beaufays, Renaat Landuyt, Thierry Giet et Jo Vandeurzen de révision de l'article 151 de la Constitution (1675/1 à 5)	9667
discussion	9667
<i>Orateurs : MM. Dewael et Giet, rapporteurs, Duquesne, Dehaene, premier ministre, Laeremans, Decroly, Vandeurzen, Landuyt, Beaufays, Bourgeois, Mme Bastien, MM. Wailliez, Lozie</i>	
article unique	9696
<hr/>	
ANNEXE	9699
DÉCISIONS INTERNES	9699
COMMISSIONS	9699
COMPOSITION	9699
DEMANDES D'INTERPELLATION	9699
DEMANDES	9699
COMMUNICATIONS	9701
COMMISSIONS	9701
RAPPORTS	9701
SENAT	9702
PROJET DE LOI TRANSMIS	9702
ÉVOCATION	9702
COUR D'ARBITRAGE	9702
RECOURS EN ANNULATION	9702
QUESTION PRÉJUDICIELLE	9703
COMITÉ PERMANENT DE CONTRÔLE DES SERVICES DE RENSEIGNEMENTS	9703
PETITIONS	9703
RÉSOLUTION	9704
PARLEMENT EUROPEEN	9704
MOTION	9704
AVIS	9704
COUR DE CASSATION	9704

Inhoud

Dinsdag 20 oktober 1998, namiddag - 271

WENSEN VAN ZIJNE MAJESTEIT DE KONING	9667
MEDEDILLENGEN	9667
HERZIENING VAN DE GRONDWET	9667
voorstel van de heren Olivier Maingain, Geert Bourgeois, Antoine Duquesne, Patrick Dewael, Pierre Beaufays, Renaat Landuyt, Thierry Giet en Jo Vandeurzen tot herziening van artikel 151 van de Grondwet (1675/1 tot 5)	9667
besprekking	9667
<i>Spakers : de heren Dewael en Giet, rapporteurs, Duquesne, Dehaene, eerste minister, Laeremans, Decroly, Vandeurzen, Landuyt, Beaufays, Bourgeois, mevrouw Bastien, de heren Wailliez, Lozie</i>	
enig artikel	9696
<hr/>	
BIJLAGE	9699
INTERNE BESLUITEN	9699
COMMISSIES	9699
SAMENSTELLING	9699
INTERPELLATIEVERZOEKEN	9699
INGEKOMEN	9699
MEDEDELINGEN	9701
COMMISSIES	9701
VERSLAGEN	9701
SENAAT	9702
OVERGEZONDEN WETSONTWERP	9702
EVOCATIE	9702
ARBITRAGEHOF	9702
BEROEPEN TOT VERNIETIGING	9702
PRÉJUDICIELE VRAAG	9703
VAST COMITÉ VAN TOEZICHT OP DE INLICHTINGENDIENSTEN	9703
VERZOEKSCHRIFTEN	9703
RESOLUTIE	9704
EUROPEES PARLEMENT	9704
MOTIE	9704
ADVIES	9704
HOF VAN CASSATIE	9704

SÉANCE PLÉNIÈRE

MARDI 20 OCTOBRE 1998

APRÈS-MIDI

PRÉSIDENCE de

M. Langendries

La séance est ouverte à 14.05 heures.

PLAIRE VERGADERING

DINSDAG 20 OKTOBER 1998

NAMIDDAG

VOORZITTER :

De heer Langendries

De vergadering wordt geopend om 14.05 uur.

Tegenwoordig bij de opening van de vergadering zijn de ministers van de federale regering :

Ministres du gouvernement fédéral présents lors de l'ouverture de la séance :

Dehaene, Van Parys.

De **voorzitter** : De vergadering is geopend.

La séance est ouverte.

Er zijn berichten van verhindering ingekomen van de leden :

Les membres suivants sont excusés :

Eerdekens, wegens ziekte / pour raison de santé :

Derycke, Di Rupo, Sevenhans, Ylieff, buitenslands / à l'étranger.

Mededelingen

Communications

De **voorzitter** : Een reeks mededelingen en besluiten moeten ter kennis gebracht worden van de Kamer. Zij zullen in bijlage bij de handelingen van deze vergadering opgenomen worden.

Une série de communications et de décisions doivent être portées à la connaissance de la Chambre. Elles seront reprises en annexe des annales de cette séance.

De door de commissie aangenomen tekst geldt als basis voor de besprekking. (Rgt 66, 4°) (1675/5)

De besprekking is geopend.

La discussion est ouverte.

De heer Patrick Dewael, rapporteur, heeft het woord.

De heer **Patrick Dewael**, voorzitter van de VLD-fractie, rapporteur : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de eerste minister, mijnheer de minister van Justitie, collega's, dit voorstel tot herziening van artikel 151 van de Grondwet is het resultaat van langdurige besprekkingen in de verenigde commissies voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming der Instellingen en voor de Justitie. Hoewel deze besprekkingen reeds in december 1996 een aanvang namen, kwam er pas vooruitgang na het zogenaamde Octopusoverleg tussen de regeringsmeerderheid en de oppositie. Dit overleg leidde op 24 mei 1998 tot een ambitieus wellicht historisch akkoord met betrekking tot de hervorming van de justitie en de politie.

Het omvat drie grote hoofdstukken. Ten eerste is er de herziening van artikel 151 van de Grondwet met de instelling van de Hoge Raad voor de Justitie en de uitvoeringswet daarop. Ten tweede is er de politiehervorming en ten derde worden maatregelen genomen met het oog op een meer doelmatige werking van de justitie op het terrein.

Het in de verenigde commissies besproken en licht geamendeerde artikel 151 van de Grondwet betreft de herziening van het vroegere artikel 99 dat inzake het benoemingsmechanisme sinds 1831 in essentie ongewijzigd is

Voeux de Sa Majesté le Roi

Wensen van Zijne Majesteit de Koning

Le **président** : Par lettre du 15 octobre 1998, le Chef de Cabinet du Roi m'a transmis les voeux de Sa Majesté le Roi pour le succès des travaux de notre Assemblée.

Bij brief van 15 oktober 1998 heeft de Kabinetschef van de Koning mij de wensen van Zijne Majesteit de Koning voor het welslagen van de werkzaamheden van onze Vergadering overgezon-

Herziening van de Grondwet

Révision de la Constitution

De **voorzitter** : Aan de orde is de besprekking van het **voorstel van de heren Olivier Maingain, Geert Bourgeois, Antoine Duquesne, Patrick Dewael, Pierre Beaufays, Renaat Landuyt, Thierry Giet en Jo Vandeurzen tot herziening van artikel 151 van de Grondwet (1675/1 tot 5)**.

L'ordre du jour appelle la discussion de la **proposition de MM. Olivier Maingain, Geert Bourgeois, Antoine Duquesne, Patrick Dewael, Pierre Beaufays, Renaat Landuyt, Thierry Giet et Jo Vandeurzen de révision de l'article 151 de la Constitution (1675/1 à 5)**.

Le texte adopté par la commission sert de base à la discussion. (Rgt 66, 4°)

gebleven. De voorgestelde hervorming betreft een volledige vervanging van het artikel dat uit zes alinea's bestond, door een nieuw artikel bestaand uit een dispositief van zes paragrafen en een overgangsbepaling. Terwijl het huidige artikel 151 essentieel betrekking heeft op de benoeming en de bevordering van bepaalde magistraten, heeft het voorgestelde artikel een veel ruimer doel. Het maakt komaf met de gemengde voordrachten door respectievelijk de hoge en de politieke organen. Het doel is te komen tot een volstrekt objectieve benoemings- en aanstellingsprocedure. Verder wordt het principe van het mandaat voor de uitoefening van de functie van korpschef ingevoerd. Tevens wordt de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en het openbaar ministerie plechtig geponeerd. Terzelfder tijd wordt een vorm van externe controle en evaluatie ingevoerd. Ten slotte wordt een orgaan *sui generis* gecreëerd, met name de Hoge Raad voor de Justitie.

Ik kom thans tot de toelichting bij het artikel zelf. Paragraaf 1 bepaalt dat de rechters onafhankelijk zijn in de uitoefening van hun rechtsprekende bevoegdheden. De toegang tot een onafhankelijke rechter is een essentieel kenmerk van de rechtsstaat en wordt door een aantal grondwettelijke bepalingen gegarandeerd. De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht is dus geen voorrecht voor de rechters, maar een waarborg voor de rechtzoekende burger aan wie een juriditionele bescherming van zijn rechten en vrijheden wordt verleend.

De scheiding der machten is echter niet absoluut. De machten controleren elkaar en houden mekaar ook in evenwicht. Scheiding der machten betekent niet dat de rechterlijke macht geen plichten zou hebben tegenover de gemeenschap. Zij heeft integendeel een dubbele plicht : enerzijds, de democratisch tot stand gekomen wetten toe te passen en de rechten en vrijheden waarborgen en anderzijds, de haar ter beschikking gestelde middelen zo aanwenden dat de rechtzoekende binnen een redelijke termijn een oplossing krijgt voor zaken waarover de rechtsmacht een uitspraak moet doen.

Geen bevoegdheid zonder verantwoordelijkheid. Geen verantwoordelijkheid zonder verantwoording. Geen verantwoording zonder controle. Externe controle houdt op waar de welbegrepen onafhankelijkheid van de rechterlijke macht begint. Dit is geen privilege van de rechterlijke macht, maar wel de waarborg voor de rechtzoekende op juriditionele bescherming van zijn rechten en vrijheden.

Wat het openbaar ministerie betreft, dient te worden verwezen naar het nieuwe evenwicht dat ingevolge de wet van 4 maart 1997 tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van nationaal magistraat tot stand kwam. In feite wordt de in deze wet opgenomen regeling in de Grondwet verankerd. Het openbaar ministerie is onafhankelijk voor de individuele opsporing en vervolging. De bevoegde minister behoudt echter het recht om de vervolging te bevelen, maar heeft en had geen negatief injunctierecht. De minister van Justitie heeft tevens de bevoegdheid om de bindende richtlijnen van het strafrechtelijk beleid, inclusief die van het opsporings- en vervolgingsbeleid, vast te leggen.

Paragraaf 2, eerste lid stelt een hoge raad voor de justitie in. Onmiddellijk volgt de bepaling dat de Hoge Raad bij de uitoefening van zijn bevoegdheden de in paragraaf 1 gedefinieerde onafhankelijkheid van de rechterlijke macht in acht moet nemen.

De Hoge Raad voor de Justitie moet worden beschouwd als een *sui generis*-orgaan dat niet zonder meer kan worden ondergebracht bij een van de drie machten en dat bij de uitoefening van zijn bevoegdheden moet waken over de goede werking van de rechterlijke macht en daarbij ook de onafhankelijkheid van deze macht moet respecteren. Het juridisch statuut van de Hoge Raad voor de Justitie zal later ter sprake komen in de uitvoeringswet.

Het tweede lid van de paragraaf handelt over de samenstelling van de Hoge Raad voor de Justitie, zijn colleges en hun commissies. De structuur is de volgende : - de Hoge Raad voor de Justitie bestaat uit een Nederlandstalig en een Franstalig college, die elk evenveel leden tellen, namelijk 22;

- elk college is paritair samengesteld uit enerzijds rechters en ambtenaren van het openbaar ministerie en anderzijds uit niet-magistraten;

- deze leden van de rechterlijke orde worden rechtstreeks verkozen uit en door hun midden;

- de benoeming van de niet-magistraten gebeurt door de Senaat met een meerderheid van twee derde van de leden. De wet kan hierbij bepaalde voorwaarden bepalen, onder meer inzake een voordracht van bepaalde kandidaten.

Overeenkomstig het derde lid wordt elk college opgedeeld in twee commissies : een benoemings- en aanwijzingscommissie (BAC) bestaande uit 14 leden en een advies- en onderzoekscommissie (AOC) bestaande uit 8 leden.

De beide benoemings- en aanwijzingscommissies vormen samen de vereenigde benoemings- en aanwijzingscommissie (VBAC). De beide advies- en onderzoekscommissies vormen samen de vereenigde advies- en onderzoekscommissie.

In paragraaf 3 worden de bevoegdheden van de Hoge Raad opgesomd.

Ten eerste, de voordracht van kandidaten voor een benoeming tot rechter of tot ambtenaar van het openbaar ministerie.

Ten tweede, de voordracht van kandidaten voor een aanwijzing in een mandaat bedoeld in § 5, 1°. Dat zijn de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie, de eerste voorzitters van de hoven en de voorzitters van de rechtbanken en ook de functies van korpschefs bij het openbaar ministerie.

Ten derde, de toegang tot het ambt van rechter of van ambtenaar van het openbaar ministerie.

Ten vierde, de vorming van rechters en ambtenaren van het openbaar ministerie.

Ten vijfde, het opstellen van standaardprofielen voor de aanwijzingen.

Ten zesde, het geven van adviezen en voorstellen inzake de algemene werking en de organisatie van de rechterlijke orde.

Ten zevende, het algemeen toezicht en de bevordering van het gebruik van de interne controlesystemen.

Ten achtste, met uitsluiting - en ik beklemtoon dit - van enige tucht- en strafrechtelijke bevoegdheid, het ontvangen en het opvolgen van klachten inzake de werking van de rechterlijke orde en het instellen van een onderzoek naar de werking van de rechterlijke orde.

Zo kan een onderzoek pas gebeuren na goedkeuring door een meerderheid van de leden van de VAOC. Het onderzoek wordt in principe door de korpschef gevoerd. In uitzonderlijke omstandigheden en na goedkeuring met een meerderheid van twee derde van de leden gebeurt het onderzoek door het VAOC zelf onder leiding van een lid-magistraat.

De bevoegdheden van de Hoge Raad voor de Justitie kunnen slechts worden uitgebreid door een wet goed te keuren met een meerderheid bepaald in artikel 4 van de Grondwet.

Overeenkomstig het derde lid van paragraaf drie worden de bevoegdheden vermeld onder 1° tot 4° toegezwezen aan

de bevoegde benoemings- en aanwijzingscommissie. De bevoegdheden vermeld onder 5° tot en met 8° worden toegewezen aan de bevoegde advies- en onderzoekscommissie.

De bevoegdheden bedoel in 6°, 7° en 8° geven de Hoge Raad voor de Justitie de mogelijkheid om de gerechten en parketten door te lichten door de organisatie van audits.

De wet bepaalt ten slotte ook in welke gevallen de verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie en de verenigde advies- en onderzoekscommissie optreden.

Dit is mijn verslag over de drie eerste paragrafen. Voor de andere paragrafen verleen ik het woord aan mijn collega mede-rapporteur Giet.

Le président : La parole est à M. Thierry Giet pour la suite du rapport.

M. Thierry Giet (PS), rapporteur : Monsieur le président, monsieur le premier ministre, monsieur le ministre de la Justice, chers collègues, le paragraphe 4 du nouvel article 151 de la Constitution tel qu'adopté en commission concerne la nomination des juges de paix, juges des tribunaux et conseillers des cours d'appel et de la Cour de cassation.

Même si cette disposition ne concerne que les magistrats du siège, il est prévu que les mêmes principes s'appliqueront mutatis mutandis aux membres du ministère public. Cette possibilité est créée par l'article 153 de la Constitution qui dispose que les officiers du ministère public sont nommés et révoqués par le Roi.

M. Beaufays a rappelé en commission, dans le cadre de l'exposé introductif, que la loi du 18 juillet 1991 a permis de faire un grand pas dans la voie de l'objectivation des nominations au sein de la magistrature. Le système mis en place par le nouvel article 151 et par la loi d'application doit permettre d'aller plus loin dans cette direction.

Le principe de la nomination par le Roi est confirmé par l'alinéa 1er. En vertu de l'alinéa 2, cette nomination pourra uniquement se faire sur présentation motivée de la Commission de nomination et de désignation (CND) compétente du Conseil supérieur de la justice, à la majorité des 2/3.

Plusieurs membres sont intervenus en commission sur l'opportunité et la manière de préciser dans le texte constitutionnel lui-même les critères de base en matière de nomination. Un consensus quasi général semble exister

au sein des partis démocratiques quant au fait que les candidats doivent être évalués à la fois sur la base de leurs compétences et, pour juger de celles-ci, on mentionne évidemment les titres, que ceux-ci soient académiques ou fondés sur l'expérience professionnelle, mais aussi sur la base des qualités inhérentes à l'exercice de la fonction de magistrat. Ont été cités à ce sujet, le profil psychologique général, l'indépendance du caractère, la personnalité, la sérénité, la capacité de concilier les points de vue, etc.

L'accent a également été mis sur l'importance que les capacités susmentionnées soient appréciées non pas de manière abstraite, mais en regard de la fonction spécifique à laquelle les candidats seront nommés ou désignés.

Il faut par ailleurs observer que le paragraphe 4 de la proposition de texte initiale a été amendé en ce qu'il y était question de l'évaluation des titres et mérites, et qu'il y est maintenant question de l'évaluation de la compétence et de l'aptitude. Cet amendement assure ainsi la concordance terminologique entre l'article 151 et la proposition de loi d'exécution.

D'autres amendements déposés par un membre, qui n'ont pas été adoptés, visaient à organiser les nominations par le biais de concours, ainsi qu'à exclure toute répartition des places à pourvoir en fonction des tendances politiques et philosophiques des candidats. La commission a donc jugé plus pertinents les concepts de compétence et d'aptitude, la majorité semblant s'accorder sur le fait qu'on ne peut dénier à tout magistrat le droit d'avoir des opinions politiques et philosophiques.

Par ailleurs, comme plus personne ne l'ignore, l'article 151 en projet supprime l'actuel droit de présentation des cours d'appel et de la Cour de cassation. L'alinéa 3 du paragraphe 4 prévoit par contre expressément que, dans le cas de nomination de conseillers aux cours d'appel et à la Cour de cassation, les assemblées générales concernées de ces cours émettent un avis motivé selon le mode déterminé par la loi préalablement à la présentation de la Commission de nomination et de désignation. Il a été précisé que cet avis motivé rendu par les assemblées générales concernées devra porter sur l'ensemble des candidats et qu'il ne pourra comporter aucun indice de classement.

Conformément à la loi d'exécution, la procédure de présentation et de nomination peut être schématisée comme suit : la CND compétente

présentera un candidat à la majorité de 2/3. Si cette CND se trouve dans l'impossibilité de réunir cette majorité, la procédure sera réouverte : la présentation étant faite, le ministre pourra soit nommer le candidat présenté soit refuser la nomination par décision motivée. Dans ce cas, le refus sera communiqué à la CND qui pourra elle-même soit se laisser convaincre par les arguments du ministre et présenter un autre candidat à la majorité des 2/3, soit représenter le même candidat. Dans ce cas, si le ministre persiste dans son refus de nommer le candidat présenté, la procédure sera réouverte.

Pour le reste, la commission de la Justice a consacré de très longues discussions à la question des recours qui peuvent être introduits dans le cadre de cette procédure et l'occasion nous sera certainement donnée d'aborder à nouveau cette problématique en séance plénière lorsque nous débattrons de la loi d'exécution.

Le paragraphe 5 comporte l'un des éléments essentiels de la réforme, à savoir l'instauration d'un système de mandat temporaire pour la fonction de chef de corps. Cette fonction est détaillée à l'alinéa 1er du paragraphe 5 : il s'agit du premier président de la Cour de cassation, des premiers présidents des cours et des présidents des tribunaux. Une fois de plus, si l'article 151 ne fait référence qu'aux magistrats du siège, il est entendu que le système des mandats sera également instauré pour la fonction de procureur général près la Cour de cassation, près la cour d'appel et la cour du travail, de procureur du Roi près le tribunal de première instance, d'auditeur du travail près le tribunal du travail, ainsi que pour l'auditeur général près la cour militaire et l'auditeur militaire près le conseil de guerre tant que ces juridictions seront en activité.

La désignation au mandat de chef de corps s'effectuera par le Roi, sur présentation de la Commission de nomination et de désignation compétente, selon une procédure analogue à celle prévue au paragraphe 4 pour les nominations dont je viens de parler.

Il existera cependant évidemment des caractéristiques spécifiques à cette procédure, liées à la mission que l'on veut confier au chef de corps, à savoir veiller au fonctionnement optimal d'une juridiction ou d'un parquet. Ainsi, un plan de gestion de la juridiction ou du parquet concerné sera demandé lors de la candidature, outre le fait que les candidats à ces mandats devront posséder une expérience de plusieurs années dans la magistrature.

L'alinéa 3 du paragraphe 5 en projet prévoit en outre que pour la désignation à la fonction de premier président de la Cour de cassation ou de premier président des cours, les assemblées générales concernées de ces cours émettront un avis motivé préalablement à la présentation de la Commission de nomination et de désignation.

L'alinéa 4 prévoit, quant à lui, le principe de l'élection interne pour ce que la loi d'exécution appelle les mandat adjoints, à savoir le président et les présidents de section de la Cour de cassation, les présidents de chambre des cours et vice-présidents des tribunaux.

Une longue discussion a porté en commission sur cet aspect de la réforme. Les membres ont pu prendre connaissance des nombreux courriers qui leur ont été adressés, et des auditions de magistrats à la Cour de cassation et à la cour d'appel ont par ailleurs été organisées. On sait que ces derniers ont particulièrement insisté, ils l'ont encore fait par l'entremise d'une carte blanche publiée ce week-end dans deux quotidiens, sur ce qu'ils considèrent comme deux garanties constitutionnelles importantes protégeant le pouvoir judiciaire contre les nominations ou promotions partisanes, à savoir, primo, le droit de présenter au pouvoir de nomination du ministre des candidats conseillers et secundo, le droit des cours d'élier librement en leur sein leur chef de corps. Il est évidemment difficile de rendre compte succinctement des éléments de ce débat et les différents intervenants auront je suppose à coeur de revenir sur cette problématique dans le courant de cet après-midi. Certains membres de notre commission se sont opposés au système mis en place pour des raisons qu'ils pourront rappeler mieux que je ne saurais le faire.

Je me bornerai, quant à moi, à rappeler qu'une large majorité de la commission tend à considérer que le système qui sera mis en place présentera plus de garanties de transparence et de démocratie que le système actuel, qu'il rencontre en grande partie les observations formulées par la magistrature lors des auditions précitées, et qu'il est évidemment, plus que le système actuel de nature à garantir un management dynamique capable d'assurer un meilleur service au justiciable.

La majorité de la commission s'est par ailleurs accordée à considérer que le système des mandats mis en place n'est en rien contraire aux principes d'indépendance et d'inamovibilité garantie par l'article 152 de la

Constitution, étant donné que la désignation à un mandat temporaire ne peut porter préjudice à la nomination effective de magistrats.

Le paragraphe 6 instaure quant à lui un système d'évaluation au sein de chaque juridiction, un contrôle de qualité interne, l'évaluation étant ainsi effectuée par les pairs. L'évaluation devra porter sur les modalités d'exercice de la fonction, à l'exclusion du jugement et de l'action publique. Elle se fera sur la base de critères qui se rapportent à la personnalité et aux aptitudes intellectuelles, professionnelles et organisationnelles. C'est le Roi qui déterminera ces critères, sur proposition du Conseil supérieur de la justice.

Le paragraphe 6 n'a pas suscité de longues discussions.

La disposition transitoire précise que les paragraphes 3 à 6 n'entreront en vigueur qu'après l'installation du Conseil supérieur de la justice.

Entre-temps, l'actuel article 151 de la Constitution reste d'application. Un membre a plaidé pour l'inscription d'une date limite d'entrée en vigueur dans le texte proposé, mais cette suggestion n'a pas été retenue par la commission, pour des raisons techniques, celle-ci considérant plus raisonnable de concevoir que l'ensemble des dispositifs fonctionne dès lors que le Conseil supérieur sera installé.

Le premier ministre a, à ce sujet, indiqué que le gouvernement mettra tout en œuvre afin que l'installation du Conseil supérieur ait lieu le plus rapidement possible, mais a rappelé que cette installation nécessitera une élection préalable, dont l'organisation prendra forcément un certain temps.

La disposition transitoire prévoit aussi l'application immédiate du système des mandats au chef de corps, là aussi dès que le Conseil supérieur sera installé.

La loi d'exécution prévoit à ce sujet le système suivant : tout chef de corps en fonction pourra soit opter pour le nouveau système en mettant son mandat à disposition et en réintégrant sa nomination au sein de la juridiction, soit entamer un nouveau mandat de sept ans et à la fin de ce mandat, il pourra poser sa candidature à un nouveau mandat dans la même fonction par le biais des règles normales de la Commission de nomination et de désignation.

Un membre a plaidé pour que le constituant et le législateur organisent une démission de plein droit des titulaires des fonctions supérieures visées au paragraphe 5, à l'issue de leur mandat, dont la durée aurait été calculée

à partir de leur nomination et non pas à partir de l'installation du Conseil supérieur, ceci afin de permettre une entrée en vigueur plus rapide des dispositions proposées et d'éviter ainsi une trop longue période transitoire.

La commission n'a cependant pas retenu cette suggestion.

Voilà, monsieur le président, monsieur le premier ministre, monsieur le ministre de la Justice, chers collègues, j'espère avoir mis en évidence les éléments de réforme et les points de discussion les plus importants.

Je me permets, pour le reste, avec mon collègue M. Dewael, de renvoyer à l'excellent rapport écrit établi par les services de notre assemblée.

Le président : La parole est à M. Antoine Duquesne.

M. Antoine Duquesne (PRL-FDF) : Monsieur le président, monsieur le premier ministre, monsieur le ministre de la Justice, chers collègues, des événements douloureux ont révélé une justice vieillie. Selon la formule que j'utilise parfois, il s'agit d'une "vieille dame", certes digne, certes encore alerte dans un certain nombre de cas, mais ayant besoin d'un sérieux lifting. Une justice manquant de moyen, c'est évident, mais sans que l'on soit sûr pour autant que les moyens alloués soient bien utilisés, avec le maximum d'efficacité. Une justice inadaptée aux exigences du temps, que ce soit en termes de communication, d'accueil ou d'accessibilité, de compréhension, de méthode, de locaux, de langage. Et enfin, une justice ancrée dans des certitudes, se présentant comme une citadelle assiégée, où seule brillerait encore une petite flamme haute et droite.

Au départ de ces révélations, se sont affrontés deux clichés dont je trouve qu'ils sont aussi faux l'un que l'autre. Tout d'abord, celui d'une justice exécutable. Et cela, c'est le résultat des travaux d'une commission d'enquête bien connue qui, il faut bien le dire, a été utilisée à défaut d'un autre instrument de contrôle. A cet égard, je voudrais citer le professeur Delperée : "le législateur a volontairement organisé la concurrence entre l'enquête menée par le pouvoir judiciaire et celle qui peut être engagée par l'une des branches du pouvoir législatif. On devine qu'on ne saurait se réjouir de telles interférences. Les pouvoirs ne luttent pas à armes égales. Les finalités et les conditions de l'enquête sont différentes. L'opinion publique, peu au fait de ces subtilités, sera encouragée à

Antoine Duquesne

comparer ces modes d'agir, voire tentée de saluer la révolte des amateurs contre les professionnels. Elle cherchera à désigner un vainqueur dans cette épreuve de force entre les pouvoirs publics. Le système tout entier risque d'être perdant dans ces affrontements." Je suis, en ce qui me concerne, très attaché aux commissions d'enquête. J'en ai demandé une en matière de sectes, commission dont j'ai été le rapporteur. Mais il y a eu des dérives qui n'ont servi ni la vérité, ni les institutions. Je suis de ceux qui pensent qu'il faudra compléter la législation. J'ai d'ailleurs déposé, à cette fin, une proposition avec Didier Reynders. Il y eut certes des dysfonctionnements graves, mais cela ne signifie pas que rien ne fonctionne, que tous seraient pourris ou incomptables dans le domaine de la justice.

Mais il y a un autre cliché aussi faux, c'est celui d'une justice parfaite qui n'explique ses difficultés que par un manque de moyens. C'est un discours entendu dans plus d'une mercuriale de procureur général à l'occasion de la rentrée judiciaire. A les entendre, il ne faudrait pas changer grand chose. Ce qu'ils appellent un bouleversement précipité ne serait pas souhaité par les citoyens.

Or, ce dont je suis convaincu - et je crois que nous sommes, dans cette Chambre, une large majorité à le penser -, c'est qu'il faut précisément des réformes en profondeur qui vont conduire à un nécessaire changement des mentalités.

Depuis près de deux siècles, il ne s'est pas passé grand chose dans le domaine judiciaire, et cela pour différentes raisons. Tout d'abord, un grand désintérêt du public, alors que celui-ci ne cesse de recourir plus fréquemment à la justice. Pas de propositions venant du monde judiciaire, et plus spécialement des signataires de la dernière motion qui vient de nous être transmise, ni d'ailleurs du monde académique.

Je crois aussi qu'il y a eu une certaine crainte quant à l'ampleur de la tâche, qui a effrayé beaucoup de monde. Il suffit de s'en référer aux difficultés que l'on a connues et que l'on connaît encore en ce qui concerne ce que l'on appelle "le petit Franchimont".

Enfin, il y a une résistance du milieu par habitude, par sclérose, par peur du changement ou, plus grave, par affirmation de son autorité.

Le professeur Delperée écrit : "La justice peut encore être tentée de donner au pouvoir qu'elle détient une troisième signification plus symbolique il est

vrai. Instituée en pouvoir, utilisant le pouvoir, elle peut se laisser aller à manifester des comportements de pouvoir. Elle s'affirme, elle s'affiche, elle cultive des langages et des rites que seul justifie l'usage. Elle acquiert un ascendant sur le corps des citoyens, sinon sur les autres autorités publiques. A la longue, elle peut procurer l'image d'hommes et de femmes qui sont en apparence, sinon en réalité, habités par des logiques d'autorité, voire par des réflexes bureaucratiques."

En droit public, cette signification est à proscrire. Dans la société démocratique, un pouvoir ne dispose que des attributs de la souveraineté qu'en raison de la fonction éminente qu'il remplit. Il n'est jamais organisé pour lui-même. Sa légitimité tient à la mission qu'il accomplit : en l'espèce, assurer le service public de la justice."

Le choc critique fut donc certes excessif, mais fut, de ce point de vue, salutaire. Car l'urgence de réformes en profondeur est apparue clairement à l'ensemble de la classe politique. Cette urgence ne doit pas être confondue avec la précipitation évoquée par certains qui, en deux siècles - c'est un délai raisonnable -, n'ont rien proposé pour modifier le service public de la justice.

Cette fois, les politiques ont pris leurs responsabilités. Les libéraux en tout cas l'ont fait, et quasiment toute l'opposition sauf le Vlaams Blok et Ecolo, mais ces derniers ont émis des considérations positives en ce qui concerne la réforme. Les politiques ont choisi de prendre des risques, plutôt que de rester au balcon. Le premier ministre a eu l'intelligence de saisir cette opportunité et l'énergie nécessaire pour faire aboutir les négociations appelées "Octopus".

Les politiques ont utilisé une méthode différente de celle généralement utilisée, où l'on demande à des techniciens et des experts de proposer des solutions, faisant eux-mêmes des arbitrages et des compromis. Cette fois, les politiques ont fait des choix politiques. C'est, bien entendu, leur prérogative. Les techniciens et les experts n'ont pas pour rôle de procéder à cet arbitrage, mais bien de formuler un certain nombre de suggestions pour améliorer la qualité des textes qui traduisent ces accords politiques.

Je crois d'ailleurs qu'il faudra s'inspirer de cette méthode de travail à l'avenir pour aller plus avant dans un certain nombre de réformes nécessaires.

Nous avons voulu une réforme fondamentale, irréversible - j'insiste sur ce mot - qui, elle-même, va entraîner d'autres réformes et inéluctablement

faire évoluer les mentalités. Les résistances de quelques-uns ou de quelqu'un sont à la mesure de la profondeur de la réforme, mais elles sont excessives. Je dirai à un certain moment que ce qui est excessif devient véritablement insignifiant.

Nous devons rendre compte aux citoyens d'une justice qui est rendue en leur nom. J'ai moi-même toujours été un défenseur du pouvoir judiciaire. On m'a même parfois qualifié de ringard en la matière. Je dois vous dire que je suis aussi effrayé - et je pèse mes mots - par un certain nombre de démarches visibles ou invisibles : le lobbying, le ton de certains, les propos, les déclarations ou, maintenant, les motions qui sont publiées. Dans tout cela, que de caricatures sommaires et/ou enfantines, que de déformations volontaires des propositions. Cela a même parfois le parfum d'ingérence dans l'exercice de la fonction exécutive ou législative, pour tout dire : une immixtion dans le champ politique où, pour moi, un magistrat n'a rien à faire. Ce n'est en effet plus, maintenant, un débat politique ayant pour but d'éclairer le législateur sur le plan technique qui est en train de se développer.

Une fois pour toutes, la vérité a ses droits et il est triste et inquiétant de devoir le rappeler à certains hauts magistrats.

Premièrement, la réforme n'est pas précipitée. De nombreuses discussions ont eu lieu au parlement, et particulièrement en commission de la Justice et de la Révision de la Constitution, depuis près de deux ans.

Deuxièmement, chacun a été écouté : le premier président Stranard, le procureur général Liekendael, Mme Matray, présidente de l'ASM, M. Palms, président de la commission nationale de la magistrature, le collège des premiers présidents des juridictions d'appel, la conférence nationale des présidents des tribunaux de première instance, M. Block de M. & M., les professeurs de Leval et Storme, M. Altieri, conseiller à la cour de cassation d'Italie. Tous ont donc été longuement entendus en toutes choses.

Mais bien entendu se pose la question de savoir qui fait la loi. En ce qui me concerne, je continue à penser que c'est le parlement.

Ces propositions ne contiennent, de surcroît, aucune nouveauté vraiment révolutionnaire car nous nous sommes inspirés dans une certaine mesure d'exemples étrangers, notamment la France et l'Italie, dont personne n'oserait affirmer qu'il ne s'agit pas d'Etats démocratiques.

Enfin, on peut difficilement parler de coup d'Etat en la matière quand on sait qu'il existe, dans ce domaine, une quasi-unanimité du parlement.

L'année dernière, j'avais attiré l'attention du ministre de la Justice sur les risques et dangers de conflits de pouvoirs. A ce moment, monsieur le ministre, je pensais à certains effets pervers de la commission d'enquête. J'étais loin de me douter que certains dans le monde judiciaire pourraient se laisser aller, eux aussi, à des excès, entrant de plain pied dans le champ du débat politique.

Dans ce débat parlementaire relatif à une interpellation sur le discours d'installation de Mme Liekendael, j'exprimais, pour ma part, une méfiance raisonnable à l'égard de tous les pouvoirs, mais en étant clair : le dialogue est indispensable, mais dialoguer, ce n'est pas empêtrer sur les prérogatives de l'autre, fût-ce par influences.

Je voudrais vous rappeler ce que je disais à cet égard : "Un tel débat est bien utile parce qu'il permet aussi de préciser les limites de ce qu'on appelle 'l'indépendance du pouvoir judiciaire' et la 'réalité de la séparation des pouvoirs'. Là, j'adhère totalement aux précisions qui ont été apportées par M. Van Parys. L'indépendance n'est pas, bien entendu, un privilège. C'est, au contraire, une extraordinaire exigence, ce qui est une des raisons d'ailleurs de veiller à avoir, dans le cadre du pouvoir judiciaire, les meilleurs éléments, les plus compétents, les plus indépendants et ceux qui ont le plus de caractère.

Cette indépendance joue bien entendu pour les juges assis tout d'abord, avec des limites qui sont objectives et qui font que ces juges ne peuvent se transformer en exécutif, en gouvernement des juges; ils ont la contrainte de la loi et de notre ordre démocratique. Cela touche également les magistrats du parquet qui peuvent en effet recevoir des ordres de poursuivre de manière positive et à qui on ne peut interdire de poursuivre. Lorsqu'un magistrat du parquet reçoit un ordre de sa hiérarchie, on aurait pu utilement rappeler - et c'est tout à l'honneur de notre justice - que même si la plume est servie et qu'il doit s'incliner devant les ordres de sa hiérarchie, il est encore libre, à l'audience, d'exprimer à titre personnel un avis contraire."

Autre raison de l'utilité d'un tel débat : il permet de juger de la sincérité de chacun. Je disais : "Nous sommes ici tous attachés en gros au principe de la séparation des pouvoirs et de l'indépen-

dance de la magistrature, mais il est clair que cet attachement est variable selon les cas. Il en est qui le sont plus - et je pense que nous sommes de ceux là - et il en est qui le sont moins et qui, tout en étant attachés à l'indépendance, trouvent qu'un meilleur contrôle de l'exercice de l'autorité juridictionnelle ne serait pas inutile."

Je poursuivais en disant que "l'intérêt de la séparation des pouvoirs n'est pas pour nous l'occasion d'exprimer une confiance aveugle dans le pouvoir judiciaire, au contraire, c'est l'expression d'une grande défiance à l'égard de tous les pouvoirs. Nous ne croyons pas en la vertu naturelle ni du pouvoir judiciaire, ni du pouvoir exécutif, ni du parlement. C'est finalement de l'équilibre de ces pouvoirs et de leur contrôle respectif, de la contradiction qu'ils peuvent se porter dans un débat général que peut naître un certain équilibre. Un tel débat est utile parce qu'il permet de rendre compte d'une certaine évolution des esprits. L'attachement à des principes ne signifie pas que l'on est lié par une interprétation contrainte et permanente. Le monde change et appelle parfois, dans la mise en œuvre de ces principes, une évolution dans les conceptions."

Je n'ai pas un mot à changer à ce que je disais il y a près de deux ans. Je suis d'ailleurs convaincu que ce qu'on appelle la base, la jeunesse, l'avenir vont accompagner les réformes que nous présentons aujourd'hui de manière positive. C'est cela qui fera changer les choses dans les palais de justice et c'est ce que nous souhaitons pour nos concitoyens. L'autorité régaliennes se réduit au profit d'une autorité acceptée, reconnue, donc à l'image de notre société, et je trouve que c'est bien ainsi.

Venons-en au texte de la révision de l'article 151 de la Constitution. Qu'avons-nous voulu ?

C'est la première fois que dans un texte constitutionnel, on consacre le principe de l'indépendance des magistrats, mais en disant clairement de quoi il s'agit. L'indépendance, ce n'est pas un privilège, ce sont un certain nombre de précautions qui sont prises pour assurer l'impartialité du juge dans le traitement d'un dossier, ce qui ne signifie pas qu'il ne peut pas y avoir globalement une responsabilité collective du pouvoir judiciaire quant à la manière dont il organise son travail. Mais ce qui est certain, c'est qu'il ne peut y avoir d'immixtion dans la fonction de juger dans un dossier individuel et qu'il en est

de même en ce qui concerne le parquet, sous la réserve qu'il doit appliquer les directives de politique criminelle et répondre au droit d'injonction positif du ministre.

Tout est donc fait ou doit être fait pour mettre les magistrats à l'abri des tentations qui ont été décrites par André Damien, membre de l'Institut : "Trois tentations s'exercent sur le juge : d'une part, la possibilité de corruption du juge par l'une des parties, d'autre part, par la servilité du juge vis-à-vis de l'Etat qui le nomme ou sert son avancement, et enfin par la servilité du juge aux idées reçues, aussi idées de son temps, à ce que d'Aguesseau nomme la prévention."

Quand on a dit cela, on n'a pas encore tout dit. Je voudrais encore citer le professeur Delperée - depuis hier, on cite beaucoup les professeurs, à chacun ses auteurs ! - que je trouve intéressant lorsqu'il dit, dans un article du "Journal des tribunaux" : "Mot magique que celui d'indépendance ! Le juge est indépendant. Le juge doit être indépendant. Le juge ne peut être qu'indépendant. Mais cette litanie ne relève-t-elle pas de l'art de l'autosatisfaction qui se pratique parfois trop commodément dans certains milieux juridiques ?".

Féraud-Giraud écrivait, en 1863 : "A côté des libertés publiques se place tout naturellement un pouvoir judiciaire indépendant, distinct du pouvoir de faire des lois et de gouverner(...)" Et d'expliquer : "Il y a des juges à l'arbitraire desquels rien n'est laissé, dont les décisions consciencieusement inspirées et dictées par le seul respect des lois sont respectées par les citoyens et sont inviolables pour le pouvoir(...)"

"A un siècle et demi de distance, l'objectif demeure pour l'essentiel. Il ne convient pas que le juge fasse l'objet de pressions indues de la part des autres pouvoirs constitués. Il ne lui revient pas non plus de s'immiscer, de manière outrancière, dans les tâches des autres autorités publiques."

"Une question nouvelle cependant ne peut être éludée. L'indépendance est-elle synonyme d'irresponsabilité ? L'exercice indépendant d'une fonction particulière implique-t-il, au contraire, la responsabilité de ceux qui l'assument ? La réponse de principe ne saurait faire de doute. Dans une société démocratique, tous les pouvoirs émanent de la nation, tous sont responsables devant elle. Encore faut-il indiquer, spécialement à propos du pouvoir juridictionnel, de quels actes ce dernier va répondre et comment il va le faire. Il y a place pour des contrôles internes au pouvoir juridictionnel, comme le

rappelait récemment le procureur général Velu. Ils consistent dans l'exercice des voies de recours, le contrôle du ministère public sur certains actes des cours et tribunaux, le contrôle des cours et tribunaux sur certains actes du ministère public, et la responsabilité de l'Etat et des magistrats."

"Au-delà des contrôles fonctionnels, il y a place pour des contrôles plus institutionnalisés et, pour tout dire, plus politiques. Les institutions de justice sont invitées à adopter une attitude d'humilité et de remise en question. Quelle stratégie peuvent-elles mettre en place de l'intérieur pour concevoir et mettre en pratique cette gestion plus humaine et plus efficace du service ? En ce domaine aussi, il convient d'innover. L'état d'irresponsabilité du pouvoir juridictionnel n'est pas acceptable. Des contrôles sauvages ne sont pas de mise. Pourquoi ne pas instaurer, dès lors, un conseil ad hoc, tel ce Conseil supérieur de la justice ?" Je crois que la démonstration est parfaite.

Au-delà de cette consécration de l'indépendance, comment avons-nous voulu composer ce conseil et pourquoi ? Une composition paritaire, pour moitié des magistrats élus par leurs pairs, c'est-à-dire l'expression légitime de l'ensemble des magistrats; et pour une autre moitié, des personnalités extérieures désignées à une majorité des deux tiers au Sénat. Je tiens à dire que le Sénat est une institution démocratique aussi honorable, dans l'ensemble des pouvoirs, que le pouvoir judiciaire. La défiance sans arrêt exprimée à l'égard des institutions démocratiques a quelque chose de déplaisant, d'injuste et de débilitant.

J'ajoute qu'une majorité des deux tiers est celle qui doit en tout cas rassembler un très large consensus sur la qualité des personnes retenues.

Pourquoi avons-nous voulu ces personnalités extérieures, qui ne sont pas suspectes d'en vouloir à la justice, des professeurs d'université ou des avocats, pour une part d'ailleurs présentés par les institutions dont ils émanent ? Pour favoriser, au sein du pouvoir judiciaire, une réflexion critique sur son propre comportement.

Il n'y a pas que la composition, il y a aussi les missions. Nous avons voulu, de surcroît, organiser le dialogue pour éviter le repli dans une tour d'ivoire, pour éviter ou atténuer les conflits de pouvoirs ou les tensions entre les pouvoirs, pour permettre une expression légitime et non corporatiste de la justice. Cela me semble bien utile, à la lumière de l'actualité que nous connaissons.

Nous avons voulu aussi que cette institution puisse formuler à temps des propositions de modernisation, c'est-à-dire sans attendre deux siècles. Nous avons aussi voulu lui donner une mission d'audit. Comme je le disais tout à l'heure, lorsque les moyens sont insuffisants, raison de plus pour vérifier leur bonne allocation et leur bonne utilisation. Jusqu'à présent, rien ne s'est fait. Un certain nombre de textes existants auraient permis de procéder à ces contrôles.

Je pense aux assemblées générales des tribunaux. Cela n'a pas été utilisé jusqu'à présent.

Nous avons également voulu lui donner des possibilités de mission : d'enquête et de suivi des plaintes, non pénales ou disciplinaires, sans aucune ingérence dans un dossier en cours. A cet égard, nous avons eu de longues discussions et je crois pouvoir dire que toutes les précautions ont été prises.

Mais, ce que l'on a voulu, c'est que le citoyen ait des réponses à ses interrogations et que l'on puisse tirer des enseignements de ce qui ne fonctionne pas dans la justice, non pour révéler un certain nombre de responsabilités, mais dans un souci d'amélioration, c'est-à-dire de pouvoir formuler des suggestions, des propositions de modifications. Rien dans tout cela de pénal ou de disciplinaire.

Cependant, il sera nécessaire, selon moi, de modifier rapidement le droit disciplinaire en respectant quelques principes. Ce ne sont plus seulement les chefs de corps qui doivent traiter de ces dossiers mais des chambres de discipline. Les droits de la défense devront être respectés et la jurisprudence de ces chambres de discipline devra faire l'objet de publications.

Vient alors la question apparemment la plus controversée des nominations et promotions, y compris cette fameuse contestation des chefs de corps qui vient d'être exprimée dans une motion.

1. Celle-ci ne contient vraiment rien de neuf. Tous ces arguments ont été développés en commission.

2. A mes yeux, cet avis n'est pas émis pour éclairer le législateur mais est une dernière tentative de pression médiatique sur le pouvoir législatif pour tenter vraisemblablement de retarder l'évolution des événements et de s'exprimer par une conférence, qui n'a d'ailleurs aucune existence légale et qui s'est érigée, en dehors des conditions de la loi, en espèce d'organe de contrôle suprême du fonctionnement de la justice, puisque cette conférence

annonce des missions d'audit dans l'ensemble des juridictions. Cela relève du droit prétorien et l'Etat de droit impose de se poser des questions sur la régularité de ces opérations.

3. De quoi s'agit-il ? De la défense d'intérêts corporatistes de la part de certains chefs de corps des hautes juridictions, sous couvert de principes importants, à savoir l'indépendance qui serait menacée. Cela intervient après un certain nombre de manœuvres, qui ne m'avaient en tout cas pas échappé.

Est-ce la magistrature qui parle ? Je ne le crois pas. Quelle serait d'ailleurs la liberté d'expression de l'ensemble des magistrats soumis à leur autorité disciplinaire ou à l'autorité dans le cadre de promotions espérées, quand on sait qu'à la Cour de cassation, par exemple, il faut être pressenti pour poser sa candidature avec quelques chances de succès.

De surcroît, les observations ne concernent qu'eux et j'avouerai, à titre personnel, que cela ressemble vraiment au souci de maintenir une rente de situation. En effet, quel est le système qui garantit le mieux la qualité et l'indépendance ? Celui actuellement en vigueur ? Mais qu'est-ce ? D'une part, une assemblée politique, qui présente deux candidats sans aucune motivation et une cour, qui présente également deux candidats sans aucune motivation et sur la base de ces quatre présentations, un ministre qui choisit sans donner aucune motivation.

Lorsque j'étais assistant en droit judiciaire privé, je disais aux étudiants qu'en ce qui concerne ce système, le ministre avait le choix entre une voie purement politique, l'assemblée politique, ou une assemblée où existent soit les risques de népotisme, soit les risques d'autoreproduction d'un corps, en vue de rendre la justice au nom du peuple belge.

A mes yeux, il n'y a guère de différence entre faire antichambre dans un cabinet ministériel ou antichambre dans une cour d'appel pour solliciter des suffrages. D'ailleurs, ceux qui émettent ces observations, selon le cas, ont rougi, ont jauni ou bleui sous le harnais : qui, parmi eux, oserait prétendre qu'ils ont accédé à tout cela sans devoir sacrifier à un certain nombre de rites de caractère politique ou de caractère judiciaire ?

Pour ce qui me concerne, selon la formule utilisée par le paysan de ma région, "on ne monte pas au mât quand on a des trous dans sa culotte".

Le nouveau système offre incontestablement beaucoup plus de garanties. Bien sûr, il n'est pas parfait; s'il existait

dans le monde un système parfait, cela se saurait. Néanmoins, ce système permet l'entrée dans la carrière par un examen, accompagné d'un stage, suivi d'une nomination par un avis motivé du Conseil supérieur de la Justice; un dossier de carrière est constitué soumis à une évaluation permanente. En outre, il est procédé à des promotions : tous ceux qui le souhaitent peuvent se porter candidats. Les juridictions d'appel, les cours présentent à ce moment un avis motivé sur tous les candidats. Si cet avis est sérieusement motivé, s'ils possèdent une si bonne connaissance des candidats qui se présentent, la motivation sera à ce point sérieuse que j'imagine mal comment le Conseil supérieur de la Justice, dans une décision motivée, pourrait ne pas suivre ces considérations. Le Conseil supérieur choisira alors un candidat, par une décision motivée, que le ministre pourra encore refuser, retransmettre au Conseil supérieur qui pourra ne pas s'incliner devant la motivation du ministre. De surcroît, il existe une série de recours possibles au Conseil d'Etat.

Mes chers collègues, quel est le système qui offre le plus de garanties ? Incontestablement, c'est celui que nous sommes en train de vous proposer : il mettra le mieux à l'abri de la politique et des influences, il fera - je l'espère - que les meilleurs seront choisis, ceux qui possèdent aussi les conditions d'intelligence et de caractère leur permettant de faire preuve de l'indépendance nécessaire.

D'ailleurs, je comprends mal ce rejet par ces hauts magistrats du Conseil supérieur de la Justice. En effet, il y aura en son sein une moitié de magistrats élus : cela signifie-t-il qu'ils se défient de leurs collègues ? Se défient-ils du choix de l'élection ? Ou bien, à l'aube du troisième millénaire, préféreraient-ils un système de cooptation, élitiste, à celui d'un choix démocratique ? Je ne comprends pas ces réactions.

En ce qui concerne le mandat à terme de chefs des corps, nous avons voulu des "managers" pour traiter avec efficacité la problématique du bon fonctionnement des juridictions. On peut parler longuement de l'arrière judiciaire, dire que, s'il y avait un juge par dossier, les choses seraient plus faciles. Nous savons tous que nous n'avons les moyens de le réaliser. Devant le constat de l'arrière judiciaire, il faut que les chefs de corps prennent en charge cette problématique, qu'ils développent un projet, qu'ils émettent des propositions pour résorber l'arrière.

Sept ans nous paraissent suffisants pour conduire à terme un programme global sérieux. Sept ans, c'est également assez pour éviter les mauvaises habitudes, l'usure, l'autorité formelle. J'ajoute que ceux qui ne seront plus chefs de corps dans une juridiction, après avoir accompli leurs sept années, s'ils ont vraiment été excellents, pourquoi ne se présenteraient-ils pas comme candidats chefs de corps dans une autre juridiction pour qu'elle puisse aussi bénéficier de leur compétence, de leur dynamisme et des résultats qu'ils ont pu engranger dans un premier exercice ?

Ils ont peut-être tendance à considérer qu'ils sont irremplaçables.

Pour le surplus, les magistrats sont inamovibles à part entière pour l'exercice de leur fonction juridictionnelle.

Je voudrais ajouter que, pour les cours, non seulement nous les avons écoutés mais entendus puisque nous avons dit clairement que les chefs de corps de ces juridictions seraient choisis en leur sein.

Quelle est l'autre pratique ? Il s'agit de la pratique actuelle.

Quelle est la jurisprudence dominante ? On choisit le plus ancien pour ne pas avoir à discuter de la question de savoir qui est le meilleur, le plus efficace ? Parmi ceux-là, il en existe peu qui peuvent prétendre avoir un mandat de sept ans.

Comme vous tous, j'ai reçu, hier, une nouvelle missive des chefs de corps de la Cour de cassation avec une note du professeur Scholssem.

En tant qu'avocat je suis habitué aux manœuvres de confrères qui, pour surprendre, pour retarder, envoient leurs conclusions la veille de l'audience. Cela arrive souvent quand le dossier ne se suffit pas à lui-même. En l'espèce, je dois dire que je ne solliciterai pas une remise car je ne suis ni surpris, ni ébranlé. Les arguments sont les mêmes depuis deux ans, sinon qu'un certain nombre d'entre eux ne sont plus considérés comme pertinents par le professeur Scholssen lui-même.

Je note avec satisfaction et je cite : "En vue de respecter l'article 195 de la Constitution, le pouvoir constituant ne peut statuer que sur les points soumis à la révision, c'est-à-dire ceux qui sont repris dans la déclaration de révision de la Constitution. Son droit de révision est limité à la matière couverte par l'article à réviser. Cette limitation ne fait pas problème dans le cadre de la consultation. L'article 151 de la Constitution traite de la nomination des juges, conseillers à la Cour d'appel et à

la Cour de cassation, de certains chefs de corps, présidents et vice-présidents des tribunaux de première instance et de l'élection des présidents et vice-présidents des cours. Il est loisible au constituant de distinguer désormais des nominations comme juge au sens large du terme (article 151 §4) et des désignations à certaines fonctions (article 151 §5). La matière couverte semble être la même. Il n'en reste pas moins que le texte déposé par le premier ministre résume également de manière fidèle la pratique constitutionnelle relative aux révisions implicites. Le constituant a de plus en plus tendance à interpréter très largement sa compétence dans ses rapports avec le préconstituant". Je ne citerai pas ce passage tout à fait clair mais je vous y renvoie.

Admettant la révision implicite, le professeur Scholssem estime néanmoins que si une disposition non ouverte à révision doit être interprétée dans un sens précis, il ne peut, dans la systématique constitutionnelle, recevoir une autre interprétation. Ce sens ne peut être altéré par la modification d'une autre disposition qui, elle, serait soumise à révision. Cela signifierait, selon le professeur Scholssem, que les présidents et vice-présidents des tribunaux de première instance ont été nommés en cette qualité par le Roi et donc à vie.

Avant de répondre à cet argument, il faut noter que le professeur Scholssem estime que la situation des personnes, qui en vertu de l'article 151 alinéa final actuel, ont été élues, c'est-à-dire désignées par cooptation interne, lui paraît différente. Actuellement ces élections se font à vie. Selon lui, la solution est absolument traditionnelle. Mais découle-t-elle pour autant du texte même de la Constitution ? Selon lui, "ne serait pas constitutionnelle une loi qui déciderait qu'elles se font pour un terme."

Vous pouvez voir combien le champ de la critique est en train de se restreindre.

Par ailleurs, le professeur Scholssen indique que, par l'alinéa 2 de la disposition transitoire, le constituant entend que la scission qu'il opère entre d'une part la désignation comme chef de corps ou titulaire d'un mandat adjoint et d'autre part la nomination comme titulaire de fonctions juridictionnelles rétroagît et s'applique à des personnes actuellement nommées.

Les réponses déjà données par le premier ministre me paraissent décisives. Il s'agit bien ici d'un cas de révision implicite non contestable. Comme l'a rappelé M. Beaufays dans

son exposé introductif en commission, le système de mandat n'est pas contraire aux principes en matière d'indépendance tels que garantis par l'article 152 de la Constitution, étant donné que la désignation à un mandat temporaire ne peut porter préjudice à la nomination effective des magistrats. Avant d'être désigné à une fonction de chef de corps, le magistrat est un magistrat à part entière. Il le reste, bien entendu, dès qu'il est désigné, et il le reste encore au terme de son mandat. Par ailleurs, la Constitution ne dit pas que des compétences juridictionnelles particulières doivent être attribuées au chef de corps. C'est la loi qui en a fixé un certain nombre, dont il faut savoir que dans la pratique, elles sont bien souvent déléguées à un autre magistrat du siège. La loi peut donc parfaitement, en respectant le prescrit constitutionnel, n'attribuer au président *qualitate qua* que des compétences organisationnelles de manière à introduire des techniques de management visant à assurer un meilleur fonctionnement des jurisdictions. La loi d'exécution que nous avons déjà votée en commission ne se limite pas à cela. Elle ouvre le choix : outre ses compétences du point de vue de l'organisation, soit le chef de corps se désigne pour exercer certaines attributions juridictionnelles, soit il désigne un autre magistrat du siège pour les exercer. En quoi cela est-il, dans la pratique, différent de ce qui se passe déjà aujourd'hui ? Et surtout, en quoi serait-ce attentatoire à son indépendance ? Poser la question, c'est y répondre. Et en ce qui concerne le droit transitoire, les choses me paraissent tout à fait claires. Le constituant veut un régime d'application immédiate et non pas un régime rétroactif. Ce qui signifie que la dissociation entre la fonction présidentielle et la fonction de juge est consacrée sans que cela modifie nécessairement la situation du titulaire au moment de l'entrée en vigueur, et par ailleurs, que ce dernier bénéficie d'un terme de sept ans, également en vertu du principe de l'application immédiate des nouvelles dispositions. Il faut donc vraiment se contorsionner beaucoup pour voir malice à cela car les choses sont claires. Les magistrats restent bien entendu nommés à vie, y compris les présidents en leur qualité de juge. Ces chefs de corps n'exercent que temporairement des fonctions non juridictionnelles. Les attributions juridictionnelles sont réparties au sein du tribunal et font d'ailleurs régulièrement l'objet de modifications. J'ajouterais, pour terminer sur ce point, que la loi a déjà fixé, dans un certain nombre de cas, des termes à l'exercice de mandats. Je pense à des fonctions aussi

importantes que celles de juge d'instruction, de juge des saisies, ou de juge de la jeunesse. A-t-on jamais prétendu que ce faisant, on portait atteinte à leur indépendance ? Certes non. On se livre ici à une analyse de caractère livresque, forçant les textes, et en perdant de vue l'esprit qui doit les animer. En ce qui me concerne, j'ai vraiment bonne conscience en la matière, y compris sur le plan juridique, et c'est sans la moindre hésitation et sans le moindre scrupule que je dis, avec mes amis : "Nous voterons ces dispositions". Je vous rappelle ce qu'a dit M. Delperée dans son article du "Journal des tribunaux" : "Il convient d'innover. L'état d'irresponsabilité du pouvoir juridictionnel n'est pas acceptable. Les contrôles sauvages ne sont plus à mise. Pourquoi ne pas instaurer, dès lors, un conseil ad hoc ?" C'est ce que nous sommes en train de faire. La justice vieillit mal. Elle a besoin d'un électrochoc. Bien souvent, elle exprime un conservatisme frileux et même des attitudes réactionnaires qui, si on n'y prend pas garde, vont creuser encore le fossé entre le citoyen et la justice.

Une bonne réforme n'est pas uniquement celle qui obtient le *nihil obstat* de quelques hauts magistrats; c'est aussi celle qui est acceptée par nos concitoyens.

Nous voterons donc ce projet. La nouvelle loi devra être appliquée dans sa totalité et dans son esprit. Si ce n'était pas le cas, je serais franchement inquiet car nous nous trouverions alors face à un gouvernement des juges.

Tout cela me déçoit très fort car j'attendais, de la part des hauts magistrats, beaucoup plus d'encouragement et un encadrement positif à ces réformes. J'attendais d'eux l'expression de leur confiance dans le caractère et la compétence des magistrats pour être indépendants dans le traitement des dossiers, plutôt que de contribuer, comme ils le font, à la perte de confiance du citoyen dans sa justice. C'est vraiment le contraire de ce qu'il fallait faire. Mais heureusement, cette attitude n'est pas représentative de la réaction du corps judiciaire dans son ensemble, du moins je veux l'espérer.

Monsieur le premier ministre, nous devrons encore examiner les conditions de la création d'un conseil fédéral des magistrats. Elle est prévue par l'accord "Octopus". Les partenaires doivent encore se mettre d'accord sur un texte. Si possible, un amendement devra encore être déposé en séance plénière à la loi d'exécution de l'article 151. Je rappelle que pour nous, trois conditions devront être remplies :

1° cette réforme ne peut figurer dans le Code judiciaire car il ne s'agit pas d'une structure organique du pouvoir judiciaire;

2° on ne peut permettre aucun empiétement sur les compétences du Conseil supérieur de la justice. Ce conseil fédéral doit avoir pour seule compétence de traiter de la défense de la dignité de la profession ou encore du statut professionnel des magistrats;

3° il faut veiller à ce qu'il n'y ait pas de surreprésentation des cours. La démocratie a ses droits, mais aussi ses règles.

En conclusion, nous voterons bien sûr avec conviction ce maillon important de la réforme. Louis Michel avait offert notre collaboration. Nous avons préféré négocier, plutôt que de rester au balcon, parce que cette réforme nous paraissait essentielle pour tenter de rétablir la confiance du citoyen. Mais pour nous, il ne s'agit que d'une étape. Réformer les polices, sans réformer la justice en profondeur serait courir à l'échec de l'ensemble.

En outre, l'accord devra être exécuté intégralement, et tout d'abord ce qui est actuellement en discussion au Sénat. J'ai parfois l'impression que se déroule, dans cette assemblée, une procession d'Echternach. Un accord est un accord. Il ne faut pas céder aux manœuvres de ceux qui ne veulent rien, ou qui veulent gagner du temps avec l'espoir que rien ne se fera avant les élections. Il faut éviter de dénaturer les réformes ou de les vider de toute leur substance.

Quant au reste de l'accord, nous espérons que le ministre de la Justice formulera un certain nombre de propositions afin de progresser dans la réforme. Il est bien entendu que l'engagement politique pris par les huit partis politiques est un engagement sur l'ensemble de la réforme. Disons dès lors clairement à ceux qui espèrent que cela sera remis en question après les élections du 13 juin qu'ils se trompent. C'est en tout cas vrai en ce qui nous concerne : nous sommes bien décidés à aller jusqu'au bout des réformes engagées.

Le président : La parole est au premier ministre.

M. Dehaene, premier ministre : Monsieur le président, chers collègues, si j'interviens à ce moment, c'est parce que je dois vous donner communication d'un élément qui doit être connu dans le présent débat.

Je voudrais dire tout d'abord que je souscris entièrement aux positions de M. Duquesne, qui a suivi l'ensemble

des travaux de cette proposition de loi en président de façon remarquable la commission de la Justice qui a abouti à l'article 151 qui vous est proposé. Ayant moi-même suivi l'intégralité de ces travaux, je ne puis que confirmer l'argumentation que vient de présenter M. Duquesne.

Zoals echter te verwachten was, wordt in dit debat herhaalde malen naar de Vrije Tribune die de korpsoversten in twee kranten hebben gepubliceerd, verwezen. Daarom ben ik van mening dat ik u kennis moet geven van een schrijven van de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie. De brief is gericht aan de minister van Justitie. Ik citeer :

"Mijnheer de minister, ik heb de eer u met dit schrijven op de hoogte te brengen van de verstomming waarmee de heer eerste voorzitter van het Hof van Cassatie en ik kennis hebben genomen van de reacties op de gerechtelijke gebeurtenissen van de laatste dagen, inzonderheid van de reacties op de nota van de vaste vergadering van de korpschefs, die in de weekendeditie van *Le Soir* en *De Standaard* is gepubliceerd.

Ons lijkt dat er een ernstig misverstand heert; het is onze plach dit op te helderen, vandaar deze brief. Wij zijn bezorgd, dat is waar, en wij menen dat zolang grondwettelijke en wettelijke hervormingen niet gestemd zijn" - "hervormingen niet gestemd zijn" wordt onderstreept - "wij het recht en misschien zelfs de plicht hebben onze stem te laten horen. Het ligt echter voor de hand dat wij nooit" - "nooit" wordt onderstreept - "hebben overwogen de toepassing van de Grondwet en van de wet te verhinderen. Wij weten zeer goed dat de grondwetgever de Grondwet opstelt of wijzigt, de wetgever de wet maakt, de regering deze uitvoert en de rechterlijke macht ze toepast.

De laatste dagen was er sprake van een oorlog van de machten waarvoor de hoge magistratuur in de eerste plaats verantwoordelijk zou zijn. Wij verzekeren u dat wij helemaal niet uit zijn op een oorlog van de machten. Welke hervormingen ook worden doorgevoerd, wanneer zij grondwettelijke bepalingen en wetten zullen zijn geworden, zullen zij door de hele magistratuur loyaal worden toegepast.

De heer eerste voorzitter van het Hof van Cassatie heeft mij gevraagd u die boodschap te sturen, en ik sluit mij zonder enig voorbehoud daarbij aan. Met bijzondere hoogachting. De procureur-generaal E. Liekendael."

Je vc., donne également lecture en français de cette lettre.

"J'ai l'honneur de vous adresser la présente pour vous faire part de la consternation que M. le premier président de la Cour de cassation et moi éprouvons en constatant les réactions aux événements judiciaires des derniers jours, spécialement à la note de la conférence permanente des chefs de corps, publiée ce week-end dans le "Standaard" et dans "Le Soir".

Il nous paraît y avoir un grave malentendu, notre devoir est de le dissiper et la présente lettre n'a pas d'autre but.

Nous sommes inquiets, c'est vrai. Nous estimons que, *aussi longtemps que des réformes constitutionnelles et égales ne sont pas votées*, nous avons le droit et peut-être même l'obligation de faire entendre notre voix.

Mais il va de soi que *jamais* nous n'avons envisagé de faire obstacle à l'application de la Constitution et de la loi. Nous savons très bien que le constituant fait la Constitution ou la modifie, le législateur fait la loi, le gouvernement l'exécute et le pouvoir judiciaire l'applique.

Il a été question ces derniers jours d'une guerre des pouvoirs dont la haute magistrature serait la première responsable.

Soyez assuré que nous ne voulons pas d'une guerre des pouvoirs. Quelles que soient les réformes, quand elles seront devenues dispositions constitutionnelles et lois, la magistrature tout entière les appliquera loyalement.

C'est là le message que M. le premier président de la cour de cassation m'a demandé de vous faire parvenir et auquel je m'associe sans réserve."

Ik dacht dat het mijn plicht was u hiervan op dit ogenblik van het debat op de hoogte te brengen, opdat de besprekking van het voorstel tot herziening van de Grondwet in de juiste termen zou plaatsvinden.

De voorzitter : De heer Bart Laermans heeft het woord.

De heer **Bart Laermans (VL.BLOK)** : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de eerste minister, collega's, een paar zinnen uit een ellenlang requisitoir van procureur-generaal Liekendael vorige week volstonden om de Octopuspartijen vorige donderdag in dit halfronde hysterisch in de gordijnen te jagen en op een groteske, bijna hilarische wijze ten aanval te doen gaan tegen de magistratuur.

Dit was niet echt verwonderlijk. De "acht" hadden maandenlang aan een beeld gearbeid van de nieuwe justitie.

Zij hadden dit beeld gekoesterd en aan iedereen gezegd dat dit beeld de onafhankelijkheid van de magistratuur, van de derde macht, bevestigde en sterker nog, het einde inluidde van de depotilisering van het gerecht. De "acht" hadden dit beeld als een rad voor de ogen van de mensen gedraaid. Zij hadden groot applaus gekregen van de omstanders en van de boodschappers en zij waren er op de duur ook zelf gaan in geloven.

Alleen het Vlaams Blok mistende het genie van dit beeld en durfde te gewagen van een nieuwe politiseringsoperatie en van het reduceren van de rechterlijke macht tot een ondergeschikt werktuig van de politieke klasse.

Wat het Vlaams Blok zegt, daarmee kan men leven. Daar moeten we, dachten de acht Octopuspartijen, geen schrik van hebben; dat weet de publieke opinie toch niet omdat die partij op de juiste momenten op een vakkundige wijze wordt doodgezwegen.

Plots verschijnt de lelijke spelbederfer van een Liekendael en kort daarop de hele top van de magistratuur op het toneel. Zij slaan het zo gekoesterde beeld stuk. De door u gecreëerde mythe wordt in alle scherpte doorprikt. De top beklemtoont dat er meer dan ooit politisering dreigt en de greep van de partijpolitiek op de magistratuur groter wordt dan ooit. Dat is een bijzonder pijnlijk verhaal.

De vinger is openlijk op de wonde gelegd. Wat zo lang verborgen was gehouden, is aan de oppervlakte gekomen. Dit moet de Octopuspartijen wei tot razernij drijven. Vorige donderdag beleefden we dat de acht Octopuspartijen - de VLD op kop -, zonder de eigenlijke tekst van het requisitoir gelezen te hebben, als duivels te keer gingen tegen Liekendael.

Eens mee aan tafel duldt de VLD, democratisch als die partij is, geen woord van kritiek meer. Zij bonden de kat de bel aan en bood op die manier de SP de gelegenheid eens te meer de draak te steken met de procureur-generaal en het Agusta-proces te banaliseren.

Ook de Volksunie heeft zich van haar minder bekende kant laten zien. Ik was niet aanwezig tijdens dit debat maar heb zondag met verbazing de uitspraken van de heer Bourgeois beluisterd. Het balonnetje van de zo democratische partij werd eens te meer doorprikt. De heer Bourgeois zei letterlijk dat de korpsoversten die niet akkoord gingen met deze hervormingen het best zouden verdwijnen en worden vervangen door

Bart Laeremans

een geheel nieuwe generatie. Slikken en zwijgen of opstappen dat was de boodschap ! Als dat geen bewijs is dat sommigen zéér ver willen gaan in het breken van de onafhankelijkheid van het gerecht !

Precies tegen dit soort despotisme van de politiek reageert, mijns inziens terecht, de top van de magistratuur.

Collega's, het was niet de eerste maal dat de heer Dewael op zulke wijze te keer ging. Tijdens de besprekingen in de commissie gebeurde hetzelfde ten aanzien van mevrouw Dekkers, de procureur-generaal van Antwerpen. Bij de opening van het gerechtelijk jaar had zij in haar mercuriale het gewaagd kritiek te leveren. Dat was van het goede te veel ! Mevrouw Dekkers had beter gezwegen want zij was niet goed geplaatst om hierover haar standpunt bekend te maken omdat zij gewezen kabinetschef was en in het verleden had meegeworkt aan een aantal zaken ! Volgens de logica van de heer Dewael kon zij maar beter haar mond houden.

De voorzitter : De heer Patrick Dewael heeft het woord.

De heer **Patrick Dewael** (VLD) : Mijnheer de voorzitter, ik wens de puntjes op de i te zetten. Als dit niet gebeurt, komt er geen eind aan deze woordenkramerij en zou men nog gaan denken dat de spreker gelijk heeft.

De heer **Bart Laeremans** (VL.BLOK) : Dat is ook zo.

De heer **Patrick Dewael** (VLD) : Dat is uw overtuiging, mijnheer Laeremans.

Mijnheer de voorzitter, collega's, ik wens mijn standpunt dat ik in de commissie heb ingenomen, te herhalen.

Op een bepaald ogenblik heeft een CVP-lid gezegd dat de voormalige minister van Justitie, de heer Stefaan De Clerck, de eigenlijke vader van de hervormingen was. Deze uitspraak moet genuanceerd worden. De constructie van een Hoge Raad voor de Justitie was reeds vroeger aan het rijpen. Ik herinner aan het wetsvoorstel terzake dat de heer Duquesne en ikzelf reeds in 1993 hebben ingediend.

Mevrouw Dekkers heeft minister De Clerck altijd trouw bijgestaan. Ik heb opgemerkt dat er een contradictie bestaat tussen de uitspraken van mevrouw Dekkers in het interview met Knuck en haar trouw als kabinetschef. Ofwel heeft mevrouw Dekkers zich als kabinetschef met "vrouw" en macht verzet tegen die hervormingen en lukte dit haar niet. Op dat ogenblik had ze openlijk moeten zeggen de pijp aan Maarten te geven en terug te keren naar de magistratuur.

Ofwel had ze wel degelijk invloed en macht, maar dan begrijp ik een en ander niet meer. Ik heb mij gestoord aan het feit dat een kabinetschef, die al die maanden trouw naast de minister "op de regeringsbanken" zat, plots, nadat ze in een nieuwe functie benoemd is, in een interview een bocht neemt van 180 graden. Mevrouw Dekkers antwoordde mij dat haar kritiek niet zozeer gericht was op de constructie van de Hoge Raad voor de Justitie, maar wel op de verticale integratie van het parket. Waarvan akte.

Het is nodig dat met de rechterlijke macht de dialoog wordt aangegaan. De rechterlijke macht kan haar opmerkingen maken en wij kunnen onze argumenten laten gelden. Daarna kan dan opnieuw worden geargumenteerd. Volgens mij zorgt deze dialoog voor een samenwerking tussen de machten. Het veronderstelt geen steriele scheiding van de machten.

Mijnheer Laeremans, het verhaal is ietwat meer genuanceerd dan wat u op de tribune aanbrengt.

De heer **Bart Laeremans** (VL.BLOK) : Inderdaad, nadat mevrouw Dekkers als kabinetschef ontslag had genomen, waren er een aantal nieuwe elementen. Mede op basis van die nieuwe elementen heeft zij gereageerd. Wij zijn de mening toegedaan dat het precies van persoonlijkheid en onafhankelijkheid getuigt om het tegenovergestelde te doen van wat van zo iemand wordt verwacht, met name het doorbreken van de politieke horizont. Als men op een bepaald ogenblik vaststelt dat bepaalde voorstellen, ook de voorstellen die men in het verleden heeft gesteund, onwerkbaar blijken te zijn en men heeft de tegenwoordigheid van geest zich ertegen af te zetten, dan vinden wij dat zulke mensen moeten spreken. Wij vinden uw houding daarin totaal ongepast. Gelukkig maar dat er ondertussen die uitspraken van mevrouw Dekkers zijn geweest. Het heeft ertoe geleid - mede onder impuls van het Vlaams Blok - dat de Senaat een aantal hoorzittingen heeft gehouden om de problematiek van de verticale integratie van het parket opnieuw te bekijken. Dat betreffende die problematiek hoorzittingen worden georganiseerd, is mede te wijten aan het feit dat men bij het parket van oordeel is dat die voorstellen wereldvreemd en onwerkzaam zijn.

De heer **Patrick Dewael** (VLD) : Mijnheer Laeremans, of het systematisch veranderen van mening een illustratie is van wat u onafhankelijkheid noemt, baart mij toch zorgen. Ik weet niet of magistraten die een

kabinettsfunctie vervuld hebben - en iedereen van de staande magistratuur heeft het recht op het kabinet van Justitie een kabinettsfunctie te vervullen - de meest aangewezen personen zijn om vanuit de magistratuur de stem van de onafhankelijkheid te laten weerlinken. Ik heb er alleszins bedenkingen over.

De voorzitter : De heer Geert Bourgeois heeft het woord.

De heer **Geert Bourgeois** (VU) : Mijnheer de voorzitter, het was niet mijn bedoeling het debat te onderbreken. Ik moet echter de heer Dewael hier gelijk geven. Als wij altijd zwijgen, dan blijven die vertekende beelden, die desinformatie van het Vlaams Blok overeind.

Mijnheer Laeremans, uw betoog verwondert mij bijzonder van een partij die nog niet zo lang geleden de afzetting van de volledige top van het Hof van Cassatie geëist heeft. Maar goed, wij zijn het gewend dat u bochten van 180 graden neemt.

Wat mij bijzonder stoort, is dat u zich het recht toe-eigent commentaar te geven op een debat waarbij u niet aanwezig was. Achteraf zegt u dat het er hysterisch aan toeging en dat wij hilarische uitspraken hebben gedaan. U baseerde zich hiervoor op éénzin die de televisie heeft gehaald. U hebt zich niet eens de moeite getroost de context ervan na te gaan. Dat past natuurlijk volkomen in de Vlaams Blok-strategie.

De eerste minister kan bevestigen in welke zin ik mijn uiteenzetting gehouden heb. Ik heb voorgesteld een amendement dat werd aanvaard opnieuw te overwegen. Het amendement reduceert de mandaattermijn van vijf jaar tot drie jaar voor korpsoversten die al te oud zijn om minimum vijf jaar als korpsoverste te fungeren. Ik heb voorgesteld dit amendement te heroverwegen. De eerste minister kan bevestigen dat ik in die context heb gesproken. Ik heb geen fundamentalistische of andere uitspraken gedaan. Mijnheer Laeremans, u zou beter aanwezig zijn tijdens de debatten ofwel u onthouden van commentaar achteraf, wanneer u niet weet wat er precies gezegd werd.

De heer **Bart Laeremans** (VL.BLOK) : Collega Bourgeois, ook wij doen aan taakverdeling. Dit was een algemeen debat, het openingsdebat van het nieuwe parlementair jaar. Het debat over justitie was bij verrassing gelanceerd door de heer Dewael. Ik was die ochtend op de rechtkant en kwam hier dus later toe. Onze fractie was hier

Bart Laeremans

wel aanwezig en ik heb gehoord wat er op dat ogenblik is gebeurd. Ik heb trouwens ook verslag hierover gekregen van collega's.

De heer **Geert Bourgeois** (VU) : Dat belet u dus niet om commentaar te leveren op iets waarbij u niet aanwezig was.

De heer **Bart Laeremans** (VL.BLOK) : Collega Bourgeois, wij leven in een tijd van communicatie en media, van mensen die elkaar kunnen spreken, van verslagen enzovoort. U kunt mij toch niet het recht ontzeggen een oordeel te vellen over iets wat u in deze Kamer hebt gezegd. Het Vlaams Blok was aanwezig. Zelf kreeg ik hierover verslag van onze fractievoorzitter, de heer Annemans. Verscheidene hoofdredacteurs van kranten hebben de draak gestoken met de wijze waarop hier over justitie werd gedebatteerd. Zij deden dit omdat de partijpolitiek op een zeer kleine manier op een paar zinnen van mevrouw Liekendael heeft gereageerd en die zinnen ook uit hun verband heeft gerukt. Ik kan de bal dus terugkaatsen. Ik heb hier in elk geval niets verkeerd gezegd. Ik kan het niet letterlijk citeren, maar u heeft gezegd dat als bepaalde mensen kritiek hebben, zij misschien beter zouden opstappen. Dat is een heel goedkope manier van argumenteren.

De heer Dewael was aan het telefoneren toen ik hem erop attent maakte dat slechts ezels niet of af en toe van mening kunnen veranderen. Het interview dat mevrouw Dekkers aan *Knack* toestond, getuigde niet van een complete verandering van mening ten aanzien van wat zij vroeger zei. Zij stelde voorop aan de hand van de ervaring die zij had opgedaan als procureur-generaal, meer bepaald inzake heel de problematiek van het parket-generaal, dat de voorstellen onwerkzaam zijn. Ik vind het zeer dapper van iemand die tot voor kort werd betaald door de politiek - de politieke woordvoerder was de belangrijkste persoon op het kabinet van toenmalig minister De Clerck - dat zij de onafhankelijkheid heeft en de moed om regelrecht tegen die Octopuspartij in te gaan. Natuurlijk wordt u niet graag tegen de schenen geschopt. Dit getuigt niet echt van een democratische mentaliteit. Dit is een mentaliteit die meer en meer ingang vindt en volgens welke ambtenaren spreekrecht hebben en moeten zeggen wat hen op de lever ligt als er hervormingen plaatsvinden.

Ik had het zo-even over de problematiek van de hoorzittingen in de Senaat. Op dat moment hebt u mij onderbroken, zij het . . . dit onderwerp al niet meer aan

de orde was. Mede op basis van onze tussenkomst werden er uiteindelijk hoorzittingen gehouden in de Senaat. Het verwonderde mij dan ook bijzonder dat de heer Duquesne, die hier juist binnenkomt en die ik met stijgende verbazing aanhoorde, beweert dat een akkoord een akkoord is waaraan niets meer te veranderen valt. Die houding getuigt van minachting voor de senatoren, die op dit ogenblik bezig zijn met die hoorzittingen. Het getuigt ook van minachting voor al wie hieraan deelneemt, voor alle hoge magistraten. Eigenlijk zegt u dat die zittingen geen politieke relevantie meer mogen hebben, dat zij in feite een soort toneel zijn, een soort circus. Zij mogen geen veranderingen meer aanbrengen, want een akkoord is een akkoord. Nochtans is heel het akkoord over de verticale integratie van de parketten iets waaraan vroeger geen gedetailleerde debatten en voorbereidingen in de commissie voor de Justitie voorafgingen. In de Octopusbesprekkingen kwam echter plots een akkoord uit de bus dat niet was getoetst aan de werkelijkheid en niet met adviezen van de parketmagistraten gepaard ging.

Le **président** : La parole est à M. Antoine Duquesne.

M. **Antoine Duquesne** (PRL-FDF) : Une fois de plus - j'y suis habitué - M. Laeremans n'a pas écouté ce que j'ai dit. Il est bien entendu que les sénateurs ont le droit et même le devoir d'améliorer les textes qui sont soumis au parlement, comme nous l'avons fait en commission de la Chambre, en intégrant un certain nombre d'observations formulées notamment par le Conseil d'Etat. Nous avons eu des discussions sérieuses sur un certain nombre de points, par exemple la préoccupation exprimée par la commission nationale de la magistrature. Nous avons fait un choix.

Ce que j'ai dit, c'est que je constate depuis un certain temps, depuis la conclusion des accords, qu'un certain nombre de manoeuvres, visibles ou souterraines, se développent dans le chef de certains avec l'espoir soit d'empêcher soit de retarder l'exécution des réformes, avec l'espoir, à mon avis vain, que rien ne se fera.

Je demande donc au Sénat de faire preuve de la même vigilance, de respecter aussi l'équilibre des accords politiques qui ont été conclus entre 8 familles, 8 groupes politiques.

Pour moi, monsieur Laeremans, deux choses ne sont pas inconciliables : le respect de la parole donnée dans un accord et le souci que le parlement fasse

sérieusement son travail. Une fois de plus, vous faites une caricature sommaire et injuste de ce que j'ai dit.

De heer **Bart Laeremans** (VL.BLOK) : Mijnheer Duquesne, u hebt het over het akkoord tussen acht fracties dat absoluut moet worden gerespecteerd. Ik begrijp dat u waarschuwt voor bepaalde vertragingmanoeuvres maar de voorstellen in verband met de verticale integratie van de parketten zijn in elk geval bijzonder onwerkbaar. Precies omdat ook senatoren hebben vastgesteld dat het hier gaat om een wereldvreemd voorstel, hebben zij voorgesteld de parketmagistraten te horen. Als u nu reeds zegt dat iedereen zich aan het gegeven woord moet houden, hebben deze hoorzittingen in de Senaat geen enkele zin. Een parlement kan beslissen hoorzittingen te houden en deze kunnen tot nieuwe inzichten leiden.

Mede door de uitvoerige kritiek van de magistratuur is de euforie eindelijk doorbroken. Deze kritiek bevestigde grotendeels wat wij in het verleden reeds hebben aangeklaagd. Op die manier is er eindelijk ook ruimte geschapen voor het werkelijke debat. Hopelijk zal er nu worden geluisterd naar de kritiek. Niet dat ik hoop dat er nu nog iets zal worden veranderd, maar wel omdat de hypocrisie moet en mag worden blootgelegd en omdat er na de eerstvolgende verkiezingen toch nog belangrijke wijzigingen kunnen worden aangebracht.

De grondwetswijziging dreigt de derde macht inderdaad in een onderschikte positie te plaatsen ten aanzien van de andere machten en aldus een aantasting te vormen van de onafhankelijkheid van de magistratuur. De onafhankelijkheid van de magistratuur wordt weliswaar voor de eerste keer als zodanig gestipuleerd in de Grondwet maar dat is natuurlijk helemaal geen garantie voor de bestendiging van die onafhankelijkheid. Het gaat hier trouwens over een basisbeginsel van de samenleving en de rechtsstaat, een beginsel dat impliciet reeds uit de Grondwet bleek en waarover op internationaal vlak trouwens wordt gewaakt.

In dit nieuwe grondwetsartikel wordt deze onafhankelijkheid echter meteen drastisch beperkt tot het meest elementaire, namelijk de gerechtelijke uitspraken zelf. Het geldt bijvoorbeeld niet voor het zelf verkiezen van een aantal korpsoversten en inzake het openbaar ministerie wordt de onafhankelijkheid nog verder teruggedrongen. De parketmagistraten handelen enkel nog onafhankelijk in de individuele opsporing en vervolging wanneer er

geen bindende richtlijnen door de minister van Justitie zijn uitgevaardigd. Wij hebben dit debat vorig jaar reeds uitvoerig gevoerd en ik ga er nu niet verder op in.

Wij blijven ons echter verzetten tegen de veel te verregaande bevoegdheden die aan de minister van Justitie worden toegekend. In feite krijgt de minister "volmachten". De minister kan namelijk op zijn eentje richtlijnen uitvaardigen die volledig tegen alle leden van het college van procureurs-generaal ingaan en die neerkomen op een buitenspel zetten van de strafwetten. Met andere woorden, de wil van de wetgever wordt buitenspel gezet. Deze enorme macht voor de minister van Justitie vormt in die zin inderdaad een aantasting van de onafhankelijkheid van de parketmagistraten in individuele dossiers omdat dit hun taak onmogelijk kan maken. Het openbaar ministerie dreigt hiermee te worden herleid tot een instrument van een toevallige politieke meerderheid, wat zeer snel kan leiden tot een politiek vervolgingsbeleid met alle gevolgen van dien voor het vertrouwen van de bevolking in dit deel van het gerecht.

Ook de beslissing om de zetelende magistratuur niet langer haar korpsoversten te laten verkiezen - vooral de hoven van beroep en het Hof van Cassatie -, betekent een duidelijke aantasting van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Het gaat hier om meer dan wat symboliek en traditie. Het gaat erom dat de politiek in belangrijke mate zelf zal bepalen wie haar gesprekspartners uit de hoogste rechtscolleges zullen zijn. Dit zullen vanzelfsprekend die lieden zijn die de politieke partijen het meest behagen, die het meest welwillend zijn.

Er wordt dan ook terecht gesproken van de installatie van een politieke voogdij. Het feit alleen al dat er na de totstandkoming van de Octopusakkoorden geen enkel gesprek met de magistratuur terzake meer heeft plaatsgevonden en ook niet maar kan plaatsvinden, met uitzondering van de hoorzittingen in de Senaat over een welbepaald gedeelte van de akkoorden, toont voldoende aan welke mentaliteit er leeft.

Daarmee is niet gezegd dat wij zomaar vrede zouden nemen met de huidige situatie en dat wij alles in verband met de voorzittersverkiezing bij het oude willen laten. Zo zijn de mistoestanden bij het Hof van Cassatie waar keer op keer Franstaligen aan het hoofd komen, voor ons een reden om werkelijk tot wetswijzigingen over te gaan. De thans gevolgde werkwijze is allerminst de juiste, want ze getuigt van betutteling, zelfs van een misprijs voor de

magistraten die niet over het oordeelsvermogen zouden beschikken om te zien wie hen het beste leidt en vertegenwoordigt.

Ik herinner de traditionele partijen eraan dat de huidige hoge magistraten via hun toedoen, hun partijssysteem opgeklommen zijn. Wanneer men vandaag in hen geen vertrouwen heeft, dan is dat niet anders dan een schuldbekentenis en een erkenning dat zijzelf hebben gefaald en niet de juiste personen hebben gepromoot.

Ik meen trouwens dat het Vlaams Blok goed geplaatst is om deze kritiek te formuleren: wij zijn geen grote vriend van de magistratuur van dit land, zeker niet van de Belgicistische magistratuur op het allerhoogste niveau. Wij hebben in het verleden voldoende bewezen dat wij uiterst kritisch staan tegenover bepaalde wereldvreemde topmagistraten.

Dit betekent niet dat zij per definitie in alles ongelijk zouden hebben. Van toezicht en onafhankelijkheid gesproken, wijs ik nog op één punt in dit verband, namelijk de paritaire samenstelling van de Hoge Raad die voor de helft uit externen en voor de helft uit magistraten zal bestaan. Deze samenstellingswijze gaat regelrecht in tegen de uitdrukkelijke aanbevelingen van de Raad van Europa. Ik besef dat deze laatste de afgelopen tijd nogal wat commotie heeft veroorzaakt, maar op het vlak van de rechtspraak en rechtsbescherming heeft hij toch wel een hoge autoriteit. Welnu, precies omwille van de noodzakelijke onafhankelijkheid van de derde macht heeft de Raad van Europa in Warschau in de zomer van vorig jaar gewaarschuwd tegen een samenstelling waarbij de magistratuur niet in de meerderheid zou zijn. Ikwerp dit standpunt ter informatie ter tafel.

Ik kom nu tot mijn bedenkingen bij de zogenaamde depolitisering. Telkens opnieuw wordt er gesteld dat de benoemingen en de bevorderingen nu via objectieve criteria zullen verlopen, dat er een breuk met het verleden wordt gemaakt en dat het gedaan is met de politisering. Niets is echter minder waar. De greep van de politiek op de rechterlijke macht zal nog nooit zo groot geweest zijn. De greep van de partijpolitiek op het hele benoemings- en bevorderingsbeleid wordt krachtiger dan ooit tevoren. De 22 zogenaamde externen worden namelijk politiek geselecteerd, meer bepaald volgens de traditionele verdeelsleutels van de Senaat. De Senaat beschikt hier over de meest ruime keuzevrijheid. De VU en de VLD hadden dienaangaande een

voorstel dat nog enigsins door de beugel kon. Hierdoor zouden de externen via dubbele lijsten door de balies en de universiteiten aan de Senaat worden voorgedragen, wat de politieke willekeur inderdaad gedeeltelijk zou hebben beperkt. Dit voorstel is inmiddels echter herleid tot bijna nihil. Het enige wat ervan overblijft, is dat alle universiteiten en alle balies en eigenlijk iedereen die dat wenst, een kandidaat kan voordragen en de Senaat kan naar hartelust uit een grote grabbelton graaien wie zij het meest geschikt acht. Dat geldt trouwens slechts voor 10 van de 22 externen; de meerderheid, 12 van de 22 leden, kiest de Senaat helemaal vrij. Zij kan zelfs gewezen of gebuiside parlementsleden in deze instelling droppen. Dat is trouwens, wanneer ik de voorbereidende gesprekken goed heb gehoord, de bedoeling. Dit betekent niets anders dan dat de Hoge Raad voor de Justitie wat de samenstelling ervan betreft in de praktijk sterk op het Arbitragehof zal gelijken. Alleen zal die wat groter zijn en een heel stuk machtiger. De zogenaamde externen zullen dan ook voor het overgrote deel politieke horingen zijn met als eerste en belangrijkste opdracht de afweging van de politieke overtuiging van de kandidaat-magistraten en de ondersteuning van de kandidaten met de juiste opvattingen, want dat aspect blijft inderdaad behouden.

Het is inderdaad de bedoeling dat de rechtscolleges zoveel mogelijk een afspiegeling zouden vormen van wat in de samenleving leeft. In de praktijk betekent dit dat zij een afspiegeling vormen van de politieke en filosofische krachtenverhoudingen in de parlementen.

Dit volkomen achterhaald afspiegelingsidee werd na de witte mars tijdens het debat over de depolitisering hier in de Kamer nog slechts door een partij, met name de Parti Socialiste, en bij monde van de heer Demotte, verdedigd.

Die verouderde afspiegelingsidee heeft dus gehaald op het gezond verstand, op de opvatting dat alleen bekwaamheid en geschiktheid, en dus niet de politieke overtuiging, relevant zijn bij het benoemingsbeleid.

Men zal dus voortgaan met het plakken van etiketten. Men zal dus ook de nieuwe generaties magistraten "kleur" doen bekennen en hen politiek afhankelijk maken.

Niet alleen wij zeggen dit maar ook de hoofdredacteur van *Her Volk*, de krant van de linkervleugel van de CVP die de interne keuken van die partij en de wijze waarop zij haar macht vestigt heel goed kent. Op 2 juni schreef Paul

Janssens en ik citeer : "De helft van de raad zal bestaan uit magistraten, de andere helft uit allerlei kenners. Dat betekent nog meer politieke invloed op de benoemingen van magistraten en rechters zegt het Hof van Cassatie. Het heeft gelijk. Men moet zich geen illusies maken, dit is België en de benoeming van de kenner zal op een Belgische manier verlopen. Politieke en taalkundige evenwichten krijgen voorrang op kennis, ervaring en bekwaamheid. De helft van de Hoge Raad voor de Justitie wordt politiek benoemd en staat onder politieke druk. Dit kan niet indien men echt wil dat er geen politieke benoemingen meer komen in het gerecht".

Dat schrijf Paul Janssens van *Het Volk*. Dat is niet het maandblad van het Vlaams Blok, mocht u dat niet weten.

Ik heb dit citaat in de commissie aangehaald, maar ik wil het voor de Handelingen nog eens herhalen omdat het een heel belangrijk citaat is.

Het is dus een mythe, een regelrechte leugen dat aan de politieke benoemingen een einde wordt gemaakt. Via de volmaakte centralisatie die zich nu in deze Hoge Raad voor de Justitie voltrekt, zal deze partijpolitieke dosering als nooit tevoren kunnen worden gerealiseerd en de traditionele partijen, de Octopuspartijen, zullen als nooit tevoren kunnen "afspiegelen", kunnen wiken en wegen. Het zal nog nooit zo gemakkelijk zijn geweest. De Hoge Raad voor de Justitie wordt op die manier een summum, een hoogfeest van politisering.

- *Voorzitter: de heer Duquesne, ondervoorzitter*

Zij die het anders beweren zijn ofwel onwetend ofwel extreem naïef want zij houden geen rekening met de Belgische ziekte, met de mentaliteit van de traditionele politieke families in dit land om de hele samenleving onder elkaar te verdelen, om alles politiek te verkavelen.

Zij hebben niets geleerd uit de wijze waarop PS-man Batselé met behulp van de PRL trouwens, als een raket vanuit het kabinet-Onkelinx naar het Hof van Cassatie werd geschoten en dan nog wel aan de vooravond van het Agustaproces. Batselé was niet de laatste grote politieke benoeming, hij was de eerste van een nieuwe reeks.

Ik heb hier al herhaaldelijk gezegd dat er een alternatief bestaat. Het Nederlandse, apolitieke, gedecentraliseerde model heeft zijn deugdelijkheid al lang bewezen en heeft geleid tot een hoogstaand gerechtelijk apparaat dat

allerminst in een vertrouwenscrisis zit en niet het voorwerp vormt van algemene spot en kritiek. Dit land hangt zijn wieken alweer naar het zuiden. Dit land kiest, onder druk van de Franstaligen, voor het Franse centralistische model dat wel gepolitiseerd is en wel gecontesteerd wordt.

Wij zijn het in dit opzicht trouwens niet eens met de top van de magistratuur die grotendeels pleit voor het behoud van het status quo en eventueel beperkte wijzigingen. Ook de omvorming van de voorzittersfunctie tot een tijdelijk mandaat vinden wij, in tegenstelling tot de magistratuur, wel verdedigbaar. Hiermee kan immers een einde worden gemaakt aan de daadwekkende starheid, het immobilisme en wereldvreemdheid die een deel van het gerecht vandaag zo kenmerken.

Wel hebben de magistraten gelijk wanneer zij beweren dat de huidige voorstellen ongrondwettig zijn omdat zij in de praktijk niet alleen betrekking hebben op artikel 151 van de Grondwet, maar zeker ook op artikel 152 en eigenlijk ook op artikel 153 die niet voor herziening vatbaar zijn verklaard.

Het zou inderdaad beter en democratischer zijn om bij een dergelijke omwenteling van de structuur van dit land en van ons maatschappelijk bestel de correcte procedure te volgen, met name die van een normale grondwetsverziening. Dit betekent concrete voorstellen formuleren, bekendmaken aan de kiezer en daarover zijn mening vragen.

Dat had perfect gekund. Na de formulering van de Octopusvoorstellen had deze regering de ontbinding van de Kamers kunnen vragen. Dan had de kiezer zich ook over iets anders kunnen uitspreken, met name over het communautaire luik van het verhaal, het laatste hoofdstuk van mijn uiteenzetting.

Zoals ik reeds in het verleden heb beklemtoond, zijn de Octopusakkoorden - en zeker ook de herziening van artikel 151 - geen stap naar meer Vlaamse autonomie. Integendeel, de gesplitste voordrachtbevoegdheid inzake benoeming is geen vooruitgang want ze bestaat de facto vandaag al via de wervingscolleges, die meestal eentalig zijn. Voor het overige krijgen we via de Octopusakkoorden een justitie die meer dan ooit federaal is gestructureerd en geen aanzet inhoudt tot splitsing. De organische wetgeving, de structuren, de financiering, de verdeling van het aantal magistraten, met inbegrip van de onveranderde scheeftrekkingen die bestaan tussen Noord en Zuid, blijven unitair. De

pariteit binnen de hoogste rechtscolleges blijft eveneens onveranderd. Maar ook binnen de Hoge Raad - en dat is nieuw - wordt nu die typisch Belgische pariteit, met medewerking van de Volksunie, ingevoerd. De Vlaamse meerderheid wordt dus aan banden gelegd en dit wordt grondwettelijk verankerd. In dit verband zou ik professor Mathias Storme willen citeren, die in een toespraak voor het Vlaams Economisch Verbond een passage heeft gewijd aan die aangelegenheid. Ik weet dat Mathias Storme in VU-kringen hoge achtung geniet. Welnu, zijn oordeel is alvast vernietigend, ik citeer : "Regelmatig worden op federaal niveau beslissingen genomen met als hoofddoel grote centralisatie van de macht, de grenzen tussen de taalgebieden negeren, de communautarisering van iets onmogelijk maken. Het hoofddoel van elk federaal beleid en elke federale structuur bestaat erin Vlaanderen met handen en voeten aan Wallonië te blijven binden - institutieel, financieel en politiek - en zo het uitmelken van Vlaanderen in stand te houden. De zogenaamde federale structuren dienen verder enkel nog om de Vlaamse meerderheid te breken. Daartoe wordt overal de pariteit ingevoerd. Kijk maar naar de justitiehervorming. Een van de belangrijkste kenmerken ervan is opnieuw het breken van de Vlaamse meerderheid door op alle federale niveaus de pariteit in te voeren, terwijl dat in Brussel vanzelfsprekend nooit gebeurt."

Er is dus een historische kans gemist. We gaan er niet op vooruit, integendeel, deze hervorming houdt een versterking in van het Belgische niveau. Natuurlijk zal de Volksunie nogmaals aanvoeren dat dit geen communautaire ronde was en dat de splitsing kan worden besproken bij de volgende fase van de staatshervorming. Daar heb ik evenwel zeer grote bedenkingen bij. Door deze hervorming, die de "betonnering" van justitie op het federale niveau inhoudt, wordt de kans daartoe zeer klein. Er zullen overtuigende argumenten zijn om na de verkiezingen van volgend jaar zeker niet tot nieuwe onderhandelingen inzake justitie over te gaan. Men zal aanvoeren dat justitie pas werd hervormd en men zal de nieuwe instellingen een tiental jaren willen uitproberen. Dezelfde werkwijze heeft men gehanteerd met betrekking tot het Brusse's Gewest. We weten ondertussen hoe nefast dergelijke vertragingsopties voor Vlaanderen kunnen zijn.

In het verslag van de commissie voor de Justitie over de herziening van artikel 151 zegt voorzitter Duquesne trouwens letterlijk dat tijdens het Octopusoverleg

niemand betwistte dat justitie federaal moet blijven. Bijgevolg heb ik de grootste twijfels bij de oproechtheid van de Volksunie inzake haar streven naar een daadwerkelijke splitsing van justitie. Als de nood het hoogst is, vormt de Volksunie nog maar eens de steunpilaar van het Belgische regime. Octopus is de hervorming van de gemiste kans, een kans die nochtans voor het grijpen lag na de uitspraken van Tony Van Parys in april. Vlaanderen kan nu geen eigen justitiebeleid op poten zetten en aansluiting zoeken bij de moderne wetgeving, rechtspraak en instrumenten van de buurlanden, in het bijzonder van Nederland.

Voor een eigen rechtontwikkeling is er geen plaats, terwijl de opvattingen in verband met justitie in Vlaanderen precies zo verschillen van de oudbollige, formalistische opvattingen in Wallonië. Getuige daarvan het ontslag, gisteren - met slaande deuren trouwens - van professor Van den Wyngaert uit de commissie-Franchimont. Als we inderdaad op een juridisch eiland willen terechtkomen, moeten we zo voortdoen. Als we de trein van de modernisering helemaal willen missen, moeten we zo voortdoen, maar het zal zonder de steun van het Vlaams Blok zijn.

Le président : La parole est à M. Vincent Decroly.

M. Vincent Decroly (ECOLO-AGALEV) : Monsieur le président, monsieur le premier ministre, chers collègues, le nouvel article 151 de la Constitution, qui règle notamment la nomination et la promotion des juges, a été adopté par les commissions de la Justice et de la Révision de la Constitution de la Chambre.

A l'issue de cette première phase des travaux, les écologistes avaient émis un vote d'abstention positif - c'est ainsi que nous avions voulu qualifier la position prise alors sur ce nouvel article 151 tel qu'il était libellé -, avec l'espoir, étant donné le nombre d'acquis déjà engrangés, qu'on pourrait peut-être, dans la foulée, améliorer encore ce texte entre le stade de la commission et le stade actuel de la séance plénière.

Les acquis sont pour nous bien réels. Ils comprennent d'ailleurs sur l'un ou l'autre point important le point de vue amené par les écologistes lors du débat en commission. Le fait qu'aucune disposition nouvelle ne va, à nos yeux, dans la mauvaise direction exclut, par ailleurs, que nous votions contre, aujourd'hui comme hier. Cependant, nous comptions sur ce qui s'était passé au cours des dernières semaines pour améliorer davantage ce qui, à notre avis,

pouvait l'être et passer de ce que nous avions appelé le consensus à huit à un consensus à dix. Il nous semble que ces conditions ne sont, hélas, pas réunies aujourd'hui.

Parmi les acquis significatifs et positifs de cette réforme, citons l'instauration du Conseil supérieur de la justice, demandé depuis plus de dix ans par les magistrats de base, l'attribution à ce conseil de compétences de nomination et de promotion, ce qui constitue un gage d'objectivation et de départicratisation, et de compétences de contrôle externe, grâce à l'idée originale de composer pour moitié ce conseil de personnalités issues de la société civile.

Autre acquis incontestable pour nous, l'inscription dans la Constitution de l'indépendance des magistrats et d'une indépendance clairement limitée à la fonction de juger, de rechercher et de poursuivre dans des dossiers individuels, à l'exclusion de ce qui relève de l'organisation et du fonctionnement des juridictions.

Enfin, le renouvellement des chefs de corps pour des mandats à durée déterminée nous paraît également figurer parmi les acquis incontestables de cette réforme de l'article 151. Nous avons obtenu qu'au-delà des titres et mérites, qualification juridico-technique beaucoup trop restrictive à nos yeux, à l'aune des constats réalisés en commissions d'enquête au cours des dernières années, les aptitudes et les capacités personnelles entrent désormais clairement et explicitement en ligne de compte lors de la nomination et de la promotion des juges.

Des critères d'aptitude à exercer la fonction, tels que la capacité d'organisation, l'aptitude à l'écoute, le profil psychologique et relationnel vont désormais peser sur le choix des candidats juges. Nous nous en réjouissons.

Cependant, en dépit d'une réceptivité démocratique tout à fait correcte et incontestable des membres d'Octopus et du premier ministre, les écologistes n'ont pu vous convaincre d'intégrer d'autres amendements pourtant importants. Il s'agit principalement du droit d'injonction positive que nous voudrions voir reconnu au Conseil supérieur de la justice en matière disciplinaire et pénale.

On a vu récemment que les instances judiciaires répondent de façon très peu constructive aux demandes d'enquête introduites par la commission Verwilghen. On a enregistré de très sérieuses résistances de la plupart au principe même d'ouvrir des enquêtes disciplinai-

res à l'endroit de magistrats dont la commission d'enquête avait épingle une part éventuelle de responsabilité dans les drames mis à jour en août 1996.

Le Conseil supérieur de la justice devrait compter 22 magistrats sur les 44 membres qui le composent. Nous pourrions donc espérer des réactions moins négatives à une demande similaire que le Conseil pourrait formuler à l'avenir. Pour nous, lui refuser ce droit d'injonction positive en matière disciplinaire et pénale, c'est manquer une sérieuse opportunité de débloquer certains problèmes.

Par un autre amendement important, nous avions souhaité que les présidents des cours et tribunaux soient élus par leurs pairs. L'ultime arbitrage, non partisan et motivé, du ministre de la Justice nous paraît tout à fait légitime et valide en matière de nomination aux fonctions de juge. Mais pour nous, il en va tout autrement des mandats supérieurs. Les présidences de juridiction présentent dans leurs missions une forte composante d'autorité, de contrôle, de gestion des personnes. Elles requièrent, à notre avis, un surcroît de légitimité que l'élection par les pairs conférerait davantage que la désignation par une instance extérieure, fût-elle politique et inspirée par l'intérêt général.

Enfin, nous voulons exprimer notre relatif scepticisme à propos des dispositions transitoires qui sont restées dans le texte de l'article 151 renouvelé. L'installation du Conseil supérieur ne sera probablement pas effective avant la fin 1999. D'ici là, les écologistes souhaitent que soit immédiatement aboli le principe des présentations de candidats par les conseils provinciaux ou par le Conseil régional bruxellois, par la Chambre et par le Sénat. Tout cela nous met régulièrement mal à l'aise, quand ce n'est pas l'occasion d'incidents de procédure ou d'incidents de concertation particulièrement malheureux, qui montrent bien les limites du système.

En attendant, à nos yeux, le Roi devrait nommer ces gens sur la base de leurs titres, de leurs mérites, de leurs capacités et aptitudes et sur la base de la liste présentée par les cours et tribunaux.

Par ailleurs, pour permettre à la dynamique de cette réforme de s'engager dans ce que nous considérons comme un délai tout à fait raisonnable, ECOLO et AGALEV ont préconisé que, dès la parution au Moniteur belge de ce nouvel article 151, la place des chefs de corps en fonction depuis sept ans et plus soit

déclarée vacante et ouverte aux magistrats sortants comme à d'autres candidats. La version actuelle ne permettra, malheureusement, l'entrée en fonction de nouveaux chefs de corps dûment mandatés dans le cadre des nouvelles dispositions qu'à partir de 2006. Cela nous paraît reporter un peu loin l'entrée en vigueur réelle, pour un certain nombre de chefs de corps, des dispositions que nous prévoyons aujourd'hui, alors que tout le monde souligne depuis des années et surtout depuis ces derniers mois que les réformes sont importantes et urgentes.

Voilà les raisons pour lesquelles, mesdames et messieurs, monsieur le premier ministre, les verts en resteront à l'abstention, positive peut-être, heureux qu'un certain nombre de points aient pu être engrangés, mais déçus qu'il n'ait pas été possible, en dépit de notre offre sincère et loyale de collaboration, de passer, au moins sur ce point de l'article 151, d'un consensus à huit à un accord démocratique à dix.

De voorzitter : De heer Patrick Dewael heeft het woord.

De heer **Patrick Dewael** (VLD) : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik wens mijn uiteenzetting te beginnen met een aantal algemene beschouwingen en zal daarna, niettegenstaande de brief waarvan de eerste minister lezing heeft gegeven, ingaan op een paar puntjes in het opinie-artikel dat ik afgelopen zaterdag in de pers heb mogen lezen. Ik doe dit niet om de polemiek nodoeloos te rekken, maar omdat ik vind dat in deze assemblee duidelijkheid moet bestaan nopens onze intenties.

Mijnheer de eerste minister, collega's, na de jaren waarin de politie en de justitie in de verdrukking hebben verkeerd, komen deze hervormingen geen moment te vroeg. Ik herhaal dus wat ik bij vorige parlementaire debatten heb beweerd, namelijk dat een aantal kleine en grote disfuncties bij de justitie en de politie van die aard waren dat de geloofwaardigheid van de rechterlijke macht als dusdanig zwaar was aangetast. Ik kom dadelijk op de collectieve verantwoordelijkheid voor deze situatie die, ik herhaal, dringend fundamenteel diende te worden aangepakt. Het gaat tenslotte om één van de drie klassieke statismachten - de naam Montesquieu is hier al gevallen -, één van de machten die in de ogen van de bevolking dan toch moet fungeren als een soort van rots in de branding, die bij machte moet zijn om recht te spreken inzake conflicten, zowel tussen burgers onderling als tussen overheid en burgers, en dat binnen een redelijke

tijdsduur. Die tijdsduur kan en kan in een aantal gevallen, bij voorbeeld bij de hoven van beroep, nog allesbehalve redelijk worden genoemd.

Volgens mij is deze toestand deels de verantwoordelijkheid van de regering en het parlement. Over de verantwoordelijkheid van de regering ga ik het vandaag niet hebben. Andere debatten en interpellaties hebben ons de kans gegeven om op dat punt in te gaan. Het is een kwestie van structuren, van mensen en van middelen en het is niet juist dat, zoals sommigen bij de magistratuur nog altijd voorhouden, alles zou kunnen worden opgelost door het uittrekken van wat meer middelen. Dat lijkt mij een simplistische opvatting te zijn.

Ik denk dat we die structurele hervorming vroeger hadden moeten doorvoeren. We waren natuurlijk geconfronteerd met de uitwassen van een politisering. Vele decennia lang beschouwden we het als evident dat, op basis van wat men evenwichten noemde, magistraten niet alleen omwille van hun bekwaamheid werden benoemd, maar dat vaak hun politieke of filosofische aanhankelijkheid een criterium was. Dat heeft natuurlijk geleid tot een aantasting van de geloofwaardigheid van de magistratuur, die moet doorgaan voor een keurkorps, waarvoor normaliter alleen de besten, de knapsten van onze juristen gaan solliciteren. Welnu, die magistratuur werd door sommigen ervaren als een gepolitiseerde instelling, waardoor de ambitie om op een onpartijdige manier conflicten te beslechten in de verdrukking kwam. Men vroeg zich af of de rechterlijke macht nog wel onafhankelijk en onpartijdig was. Op die vraag kom ik straks nog terug.

Sommige leden van de magistratuur ervaren onze hervorming nu als een aantasting van hun onafhankelijkheid. Ik vraag mij af waar hun kritiek vroeger bleef, toen hun onafhankelijkheid veel meer gevaar liep door de permanente politisering.

Onze fractie had reeds jaren geleden voorstellen ingediend met betrekking tot een Hoge Raad voor de Justitie. Ik verwijst naar een voorstel van de heer Duquesne en mijzelf inzake de oprichting van een Hoge Raad voor de Magistratuur. Mijnheer de eerste minister, wij weten dat de incidenten met Dutroux nodig waren om de vonk uiteindelijk te laten overslaan. Ik zal niet terugkomen op de vraag wie daarvoor nu juist op wie moest wachten. We hebben daar vorige week nog over gedebatteerd in het kader van de *State of the Union*. Op een bepaald

ogenblik hebben wij echter beslist dat onze partij niet langer zou toeziend terwijl de regering er niet in slaagde om wat dan ook te deblokkeren. Samen met een aantal andere oppositiepartijen hebben wij zelf een voorstel uitgewerkt dat heeft geleid tot de hervorming die vandaag aan de orde is.

De Hoge Raad voor de Justitie is voor ons zeer belangrijk. Wij hebben ons steeds gebaseerd op ervaringen uit het buitenland. De Hoge Raad bestaat in heel wat van de ons omringende landen. Om onze medewerking te kunnen toezeggen moest het gaan om één orgaan. Aanvankelijk was daarvan geen sprake in de plannen van de regering. Er werden verschillende organen voorzien, met onder andere aparte benoemings- en bevorderingscomités. Uiteindelijk hebben we echter alles kunnen herleiden tot één orgaan. Dat schept meer duidelijkheid, ook in de perceptie.

Verder hebben wij steeds gedrukt op de noodzaak van rechtstreekse verkiezing voor het deel van de Hoge Raad dat rechtstreeks uit de magistratuur voortkomt. Met andere woorden, er komt geen systeem van coöptatie of aanduiding, wel een rechtstreekse verkiezing van en door de magistraten. Persoonlijk ben ik van mening dat een verhouding van twee derde magistraten en één derde externen beter was geweest. Er waren echter ook argumenten voor de andere opvatting en uiteindelijk hebben wij de consensus aanvaard. Ook was het voor ons zeer belangrijk dat de Hoge Raad een bindende voordracht zou kunnen doen. Hierdoor zou het gaan om een echte depolitisering en zou de politieke manoeuvreerruimte van de minister van Justitie tot nul worden herleid. Uiteindelijk hebben we een systeem gevonden waar wij volledig achter kunnen staan. Er wordt één voordracht gedaan door de Hoge Raad en de minister heeft de mogelijkheid om die gemotiveerd te weigeren. In de praktijk zullen de voorstellen van de Hoge Raad echter politiek gehonoreerd moeten worden.

In de laatste week heb ik mij vooral verbaasd over de reacties van de top van de magistratuur op onze voorstellen. De brief die we hebben gelezen stelt mij al wat geruster. Men stelde het immers voor alsof wij met onze hervorming de onafhankelijkheid van de magistratuur wilden aantasten. De scheiding der machten betekent echter niet dat de machten naast elkaar moeten functioneren. Er is nood aan overleg en dialoog. De Hoge Raad voor de Justitie kan door zijn *sui generis*-karakter hiervoor zorgen. Men gaf de indruk dat men twijfelde aan artikel 33 van de

Patrick Dewael

Grondwet waarin duidelijk staat vermeld dat alle machten uitgaan van de natie. Ik vroeg mij af of het *ancien régime* soms was teruggekeerd. Het is immers de plicht van het parlement om zijn grondwetgevende bevoegdheid uit te oefenen. Dat moet ook voor de andere machten duidelijk zijn.

Ook maakt men veel problemen over de tijdelijkheid van het mandaat. Men schijnt dit als onoverkomelijk te ervaren. De onafhankelijkheid blijft echter verzekerd door het feit dat zij voor het leven worden benoemd.

Met andere woorden, voor de rechtsprekende functies is die onafhankelijkheid een feit en is zij zelfs nog versterkt tegen vroeger. Over enkele tijdelijke mandaten - bijvoorbeeld onderzoeksrechters of jeugdrechters - werd vroeger nooit kritiek geuit en de magistratuur nam er geen aanstoot aan. Het verbaast mij bijgevolg dat het Hof van Cassatie de tijdelijkheid van een mandaat thans wel als een probleem ervaart.

De aanwijzing van een korpsoverste via de Hoge Raad blijkt in de perceptie van een aantal magistraten een nog groter probleem te zijn. Biedt het huidige systeem dan meer waarborgen voor de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht? Concreet speelt de anciënniteit bij de aanduiding van een korpsoverste: wie in nuttige orde staat gerangschikt qua anciënniteit wordt automatisch korpsoverste; dat is een ongeschreven regel die omzeggens nooit werd geschonden binnen de rechterlijke macht. De functie van korpsoverste als een soort *fin de carrière*. Maar de vraag is wat zulks in werkelijkheid te maken heeft met de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. En hoe kan zulks rijmen met het managementkarakter dat aan de functie van korpsoverste moet worden gehecht?

Wat wij vandaag voorstellen, heeft inderdaad niets te maken met carrièreplanning, maar heeft enkel tot doel aan te tonen wie de meest geschikte kandidaat is om de functie van korpsoverste uit te oefenen.

Het onderzoek van de kandidaturen door de Hoge Raad voor de Justitie en de uiteindelijke voordracht worden op het niveau van de hoven gekoppeld aan een gemotiveerd adviesrecht. Welnu, dit kan niet anders dan aan het betrokken Hof meer gewicht te geven dan een louter interne keuze die zuiver op automatisme is gebaseerd.

Bij de individuele stemming kunnen wellicht allerlei subjectieve elementen meespelen en precies dat doet afbreuk aan de vereisten inzake competentie en kwaliteit.

Ongetwijfeld zal het advies van het Hof een groot impact hebben op de uiteindelijke voordracht door de Hoge Raad. Ik herhaal dat het gaat om een gemotiveerde voordracht waardoor de Hoge Raad er eigenlijk moeilijk omheen kan en uiteindelijk biedt zulks meer waarborgen voor de onafhankelijkheid.

Ik stel mij zelfs de vraag waarom een dergelijk adviesrecht ook niet op het niveau van eerste aanleg kan worden toegepast.

Mijnheer de voorzitter, mijnheer de eerste minister, collega's, een analoge redenering gaat op wat de benoemingen bij de hoven van beroep betreft waar tot op heden het systeem van dubbele voordracht wordt toegepast: de provincieraad enerzijds en de hoven anderzijds. In theorie gaat men van minimaal twee tot maximaal vier kandidaten, waarmee de minister uiteindelijk kan doen wat hem zint. Vrij vertaald betekent dit dat "de politiek" in dat verband een rol kan spelen. Het instaprecht voor het beroepsniveau wordt als heilig beschouwd, maar het bestaat niet op het niveau van eerste aanleg. Er worden ontzettend veel problemen gemaakt rond de eventuele verdwijning van de voordracht, wat de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht in gevaar zou kunnen brengen. Toch wordt het systeem niet toegepast bij de instap op het niveau van eerste aanleg, terwijl eenzelfde bekommernis van de magistraten hier toch ook zou moeten spelen.

Collega's, ik heb dus stellig de indruk dat hier sprake is van selectieve verontwaardiging. Immers - en ik herhaal het - vroeger gaven de hoven van beroep of van Cassatie nooit blijk van enige bekommernis omtrent de tijdelijkheid van het mandaat bijvoorbeeld van de onderzoeksrechter. Nu maakt men zich op het niveau van de hoven zorgen aangaande het systeem van de voordrachten, terwijl men zich *mutatis mutandis* dezelfde zorgen zou moeten maken voor het ressort van eerste aanleg.

Mijnheer de voorzitter, ik wens dit korte betoog toch positief te besluiten, om te beginnen rekening houdend met de lezing door de eerste minister, daarnet, van het schrijven van mevrouw Liekendaal.

Wij hebben niets te winnen met een stellingenoorlog. Ik herhaal dat wanneer wij in het parlement andere

hervormingen van justitie zullen aansnijden, niet voldoende kan worden overlegd met de magistratuur.

Ik prijs mij gelukkig dat er via de Hoge Raad uiteindelijk misschien een orgaan zal bestaan waartoe wij ons kunnen richten. Ik heb het enorm moeilijk met het feit dat opinie-artikels zoals het artikel van afgelopen weekend, zouden kunnen worden geïnterpreteerd als zijnde de stelling van de magistratuur. Ik ben voldoende goed geplaatst om te weten dat binnen de magistratuur heel veel andere meningen en klokken bestaan en dat in brede lagen van de magistratuur een enorme positieve bereidheid aanwezig is om die hervormingen een kans te geven.

Het standpunt dat wij de voorbije zaterdag hebben gelezen, kan niet representatief worden genoemd voor de hele rechterlijke macht. Door de creatie van deze Hoge Raad kunnen het parlement en de regering een gesprekspartner krijgen met wie zij in de toekomst zullen kunnen overleggen over andere hervormingen.

Mijnheer de eerste minister, ik herhaal wat ik vorige week heb naar voren gebracht in het kader van het debat over het algemeen beleid van de regering: wij zouden er fout aan doen om aan de hand van de hervorming van politie en de oprichting van de Hoge Raad de indruk te geven dat de hervorming van de justitie nu een feit is. Er is nog heel veel werk aan de winkel. In de commissie voor de Justitie zullen nog heel wat ontwerpen en voorstellen moeten worden besproken. Het zal een permanent proces zijn. De oprichting van de Hoge Raad voor de Justitie was in onze ogen wel een *conditio sine qua non*.

Structuren en hervormingen is één zaak. Uiteindelijk zullen echter de mensen het moeten waarmaken. Met die mensen binnen de magistratuur kan door de minister van Justitie ook niet voldoende gecommuniceerd worden. Ik heb vorige week verwezen naar het kleine ontwerp-Franchimont. Rekening houdend met het feit dat het thans om een heel belangrijke herstructurering gaat, is het van belang dat de opvolging zeer goed gebeurt, dat de communicatie optimaal verloopt, dat geregeld met de korpsoversten wordt overlegd. Er is niet veel nodig om verkeerd begrepen te worden of om elkaar in deze dagen van gespannen verhoudingen verkeerd te begrijpen.

Mijnheer de eerste minister, inzake deze hervorming heeft de VLD het voorstel gedaan. Wij hebben de nek uitgestoken. Wij zijn vastbesloten om de hervormingen nog in deze legislatuur goed te

keuren. U kunt rekenen op onze onvoorwaardelijke steun. Een Engels adagium zegt : "Justice must not only be done but also seen to be done". Het blijft onze bekommernis de komende maanden en jaren dat justitie opnieuw die rots in de branding zal worden, die onafhankelijke, onpartijdige staatsmacht waaraan de burgers met recht en reden de vereiste autoriteit geven, autoriteit die de justitie vandaag voor een stuk heeft verloren.

De voorzitter : De heer Jo Vandeurzen heeft het woord.

De heer Jo Vandeurzen (CVP) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de eerste minister, collega's, het is niet de bedoeling het debat over deze problematiek uitvoerig te herdoen. Deze besprekking is het einde van een zeer lange discussie. In tegenstelling tot wat sommigen beweren, is het debat over de herziening van artikel 151 van de Grondwet lang voorbereid. Het heeft het voorwerp uitgemaakt van hoorzittingen met woord en wederwoord. De besprekking vandaag is het eindpunt van de lange studie en voorbereiding.

Wanneer de herziening van dit artikel zal worden goedgekeurd, betekent dit voor ons een rustpunt in een debat over de scheiding der machten. Het debat over de scheiding der machten dreigt eigenlijk een beetje een debat te worden dat voor enkele academici en intellectuelen is gereserveerd. Toch is het goed te beklemtonen dat het voor het parlement is begonnen in de overtuiging dat wij een antwoord moesten geven op een noodkreet, een alarmsignaal uit de samenleving.

Als we met de stemming over de herziening van artikel 151 van de Grondwet de hoge berg van een moeilijke besluitvorming zullen bestegen hebben, is dat alleen omdat dit parlement over de grens tussen meerderheid en oppositie heen, heeft geprobeerd te luisteren naar één in te spelen op de verzuchtingen en het ongenoegen inzake de werking van het gerecht en de politiediensten die tijdens de Witte Mars werden geformuleerd. Als we dit punt tot een goed einde brengen, scoort de democratie en scoren de instellingen omdat het parlement erin geslaagd is de moeilijke weg van een tweederde meerderheid te vinden en na 150 jaar een vernieuwd justitieel apparaat aan te bieden.

Mijnheer de voorzitter, collega's, de scheiding van de machten is belangrijk.

Gesprekken met burgers leren mij dat zij niet altijd goed beseffen waarom er zo veel elang wordt gehecht aan de

scheiding der machten die hen dikwijls te abstract begrip is. Men moet de bevolking uitleggen dat de verdediging van de scheiding van de machten stoeft op een geloof in de organisatie van de samenleving waarbij de macht verspreid wordt en waar de drie pijlers een gezonde vorm van concurrentie ondervinden. Men moet de bevolking uitleggen dat de scheiding der machten de meeste kans biedt op een rechtvaardige samenleving die essentiële is voor het dagelijks leven van elkaar. Dan wordt die scheiding der machten plots heel wat concreter en kan men het verband leggen tussen dit debat in het parlement en de gevolgen voor de bevolking zelf.

Scheiding der machten is belangrijk omdat de overgrote meerderheid in dit halfronde overtuigd is dat dit systeem de meeste garanties biedt op een rechtvaardige en billijke samenleving.

Het corollarium van de scheiding der machten is de onafhankelijkheid.

Deze onafhankelijkheid wordt verduidelijkt in het eerste deel van artikel 151.

Mijnheer de voorzitter, collega's, het ogenblik is aangebroken om te durven zeggen dat de inzichten met betrekking tot het begrip "onafhankelijkheid" gewijzigd zijn.

Onafhankelijkheid van de rechterlijke macht is geen statuut dat niet onbespreekbaar is, is geen burcht die men koste wat het kost moet blijven verdedigen en is evenmin een staat van genade. Onafhankelijkheid van de rechterlijke macht is noodzakelijk omwille van zijn finaliteit. We willen immers een justitie en een gerechtelijk apparaat dat kan rekenen op het vertrouwen van de burgers. Bij beslechting moeten de burgers dit oordeel kunnen aanvaarden. Bovendien moeten zij erop kunnen rekenen dat alle mogelijke middelen zullen worden ingezet om deze beslissing te laten uitvoeren. Dat is belangrijk !

Mensen moeten vertrouwen hebben in het gerecht zodat ze niet zelf het recht in eigen handen gaan nemen maar het geschil toevertrouwen aan een justitie die op correcte en billijke wijze zal beslechten.

Mijnheer de voorzitter, collega's, we hebben eveneens werk gemaakt van de onafhankelijkheid van het openbaar ministerie. Het openbaar ministerie moet de burgers het vertrouwen geven dat opsporingen, vervolgingen, vordeeringen voor de strafrechter en de uitvoering van de vonnissen op een geloofwaardige manier gebeuren.

De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht is relatief. Ze dient een hoger doel en staat niet op zichzelf. Dit betekent dat de wetgevende en de uitvoerende macht, binnen de vastgelegde perken, het recht hebben de rechterlijke macht te controleren. Wetgever en regering mogen vragen op welke manier de middelen worden besteed. Wetgever en regering hebben het recht een klantvriendelijke en performante justitie te vragen.

Het betekent echter ook dat de rechterlijke macht van de wetgever en de regering mag verwachten dat voldoende middelen en bekwaame medewerkers ter beschikking worden gesteld. Dit laatste veronderstelt een depotisering van de magistratuur. De rechterlijke macht mag van de wetgever vragen dat hij klare, eenvoudige en transparante wetten opstelt.

Het betekent dat de rechterlijke macht mag vragen dat alles ter beschikking wordt gesteld om te kunnen managen. Dat betekent onder meer een aangepast tuchtrecht. Die rechterlijke macht heeft het recht ons daarover te bevragen en daarvoor de nodige middelen te vragen om te doen wat wij van de rechterlijke macht verwachten.

Geachte collega's, dit alles betekent dat onze eigen opstelling in het parlement en de indruk die wij soms naar de media geven, ook consequent moet zijn. Onafhankelijkheid betekent ook dat de minister van Justitie niet kan antwoorden op de vraag waarom een vonnis zus of zo is uitgesproken. Het betekent ook dat de minister van Justitie niet kan tussenkommen in een lopend gerechtelijk onderzoek. Bij interpellaties en vragen de indruk wekken dat dit alles één pot is, dat de minister van Justitie over elke concrete individuele vervolging zijn mening moet geven en erin moet tussenkommen, is niet consequent voor een goedbegrepen onafhankelijkheid van de machten en een goedbegrepen onafhankelijkheid van de rechterlijke macht.

Het artikel dat thans wordt besproken is grondig voorbereid. Ik stel er prijs op nogmaals zeer uitdrukkelijk die vele stille medewerkers te bedanken. Ik bedank de medewerkers van alle fracties, van het kabinet van de minister van Justitie, van de administratie, de medewerkers van de eerste minister en van de Kamer die allen plichtbewust aan deze grondwetswijziging hebben meegewerkt. Het was een gigantisch werk om alles op een behoorlijke manier te verwerken. Van de debatten in de commissie voor de Justitie, die

bijwijlen zeer interessant waren, werd een goed verslag opgemaakt. De gemaakte afspraken werden op een correcte manier weergegeven.

Dat over deze materie meningsverschillen blijven bestaan bij mensen uit hogere rechtscolleges, raadsheren en voorzitters van gerechtscolleges, is wel duidelijk. Meermaals werd herhaald dat de grondwetgever hier het laatste woord heeft. Ik kan het niet beter verwoorden dan de eerste minister die tijdens een debat enkele dagen geleden nogmaals beklemtoonde dat "Kamer, Senaat en regering samen de verantwoordelijkheid en de plicht hebben om de kaders, de fundamenteiten van de organisatie van de Justitie vast te leggen". Het is niet omdat dat lange tijd ongewijzigd is gebleven, dat er nu geen wijzigingen mogelijk zouden zijn.

De argumentatie die wij onlangs in een Vrije Tribune konden lezen, heeft de waarde die men eraan wil geven. In het Arbeidshof wordt de eerste voorzitter niet door de raadsheren gekozen. Ik heb nooit gehoord dat het geloof in de rechtsstaat daarmee aan het wankelen is gebracht. De heer Dewael heeft ook al opgemerkt dat de hoven gedurende al die tijd de mogelijkheid hebben gehad om van hun voorrecht om de eerste voorzitter aan te duiden, gebruik te maken om inderdaad de manager te kiezen en de criteria te bepalen waaraan moet worden voldaan. Zoals de heer Dewael het ook heeft opgemerkt, heb ook ik vastgesteld dat bij de laatste drie, vier benoemingen in elk hof van beroep het criterium van de ancieniteit de doorslag heeft gegeven bij de selectie van de eerste voorzitter.

De waarheid heeft zijn rechten. Men heeft mogelijkheden gehad, waarvan echter niet altijd gebruik werd gemaakt. Er werd geopperd dat het artikel strijdig zou zijn met de benoeming voor het leven, de onverplaatsbaarheid of de bevoegdheid om te ontzetten, voorbehouden aan de rechterlijke macht zelf. De heer Dewael heeft ook daar terecht verwezen naar een aantal huidige situaties. Ik denk aan de rechtbanken in eerste aanleg, waar *mutatis mutandis* dezelfde argumentatie zou kunnen gelden, maar waarover ik niets heb gehoord. Ik denk aan de wetgeving op de toegevoegde rechters, waar mobilitéit in de regelgeving is ingebracht. Kijk naar de situatie van de onderzoeksrechters en de jeugdrechters, die naast hun benoeming als rechter ook een aanstelling krijgen in een bijkomende functie en die aanstelling ook kunnen verliezen. Dat is nooit als dusdanig aangevoeld als een aantasting van de rechtsstaat of een aantasting van de onafhankelijkheid van de magistratuur.

Het besluit van de heer Dewael daarin is correct. Het is onze overtuiging dat de mening van de top van de magistratuur niet representatief is voor heel de magistratuur. Wij kunnen hieruit besluiten dat de afspraak om een federale raad voor die magistratuur op te richten, absoluut moet worden uitgevoerd. Het is nodig dat met een representatief orgaan een dialoog kan worden gevoerd, waarvan wij de zekerheid kunnen hebben dat het representatief is voor die magistratuur, voor die rechterlijke macht en die als opdracht kan krijgen het parlement en de regering te bevragen wanneer de onafhankelijkheid van de rechter in het gedrang zou komen of wanneer de middelen onvoldoende zouden zijn.

Dat wilde ik toch nog even beklemtonen als conclusie en ten behoeve van de nog komende aanvullende amendementen.

De Hoge Raad voor de Justitie is een orgaan *sui generis*: het vraagt de medewerking van alle machten om operationeel te worden. Ik zal niet alles herhalen, maar dit is een absoluut noodzakelijk instrument om bruggen te slaan en het management in de rechterlijke macht een kans te geven: objectiveren van de benoemingen, profielen die voor sommige functies kunnen worden opgesteld, vorming, klachtenbehandeling, evaluaties, het onderzoek van de werking van de justitie. Wij hebben getracht voor dit alles een grondwettelijke basis te bieden, ons bewust van de subtiliteit en het delicate van de opdracht. Wij wilden immers duidelijk de onafhankelijkheid respecteren. Ik denk dat dit ons goed is gelukt en in de volgende paragraaf van het artikel beklemtonen wij voldoende dat de Hoge Raad zich niet mag wagen aan tuchtrecht of strafrechtelijke aansprakelijkheid. Daardoor wordt nog eens duidelijk dat het respect voor de onafhankelijkheid een absolute must is.

Wij beschouwen dit grondwetsartikel als een zeer belangrijk antwoord van de grondwetgever op de kreten zoals wij die in de Witte Mars hebben gehoord. De besluitvorming was zwaar en de weg moeilijk, maar wij zijn bijzonder gelukkig dat wij met de goedkeuring van dit artikel een belangrijke stap kunnen zetten. Wij moeten niet alles verkopen met grote slogans, maar het is mijn diepe overtuiging dat justitie niet meer zal zijn wat zij honderdvijftig jaar is geweest, als dit artikel operationeel zal zijn. Er zullen enorme kansen worden verschaffen om de inderdaad noodzakelijke veranderingen door te voeren.

Mag ik nog deze bedenking formuleren: als men mensen hoort die werken in banken, onderwijs, ziekenhuizen of vele andere segmenten van de samenleving, stelt men vast dat ook zij zijn betrokken bij reorganisaties en evaluaties van instellingen die wellicht lange tijd onbesproken waren en voor iedereen evident. De samenleving is hier in een nieuwe versnelling getreden en vele organisaties, of zij nu instaan voor veiligheid of rechtsbedeling, of zij in het commerciële circuit zitten of in de welzijnssector, voelen aan dat deze samenleving met nieuwe uitdagingen en nieuwe noden een aangepaste organisatie veronderstelt. Burgers worden weerbaarder en kritischer, de rechtsonderhorige wordt een klant die vriendelijk moet worden bediend. Het zou dan ook naïef zijn te denken dat een politieorganisatie of een grote organisatie als justitie buiten deze golfbeweging in de samenleving zou kunnen blijven, als het ware intact deze evoluties in de samenleving zou overleven. Dat zou zeer naïef zijn: wij zijn ei zo na te laat met deze hervorming van justitie en er zullen nog heel wat extra middelen nodig zijn om justitie op een moderne manier te organiseren, zodat de burgers daar inderdaad niet noodeloos aankloppen. Veranderingen zijn op dit moment noodzakelijk. Vele mensen maken ze op het terrein mee en justitie zal zich hieraan niet kunnen ontrekken.

Natuurlijk moet er geen oorlog komen tussen de machten. Het verheugt mij dat de eerste minister hierover geruststellende woorden heeft gesproken. Oorlog tussen de machten is absoluut niet wat het parlement de burgers moet bieden. Essentieel is dat mensen zien dat de belangrijkste instellingen van het land in overleg kunnen treden, dat zij kunnen geloven dat veranderingen mogelijk zijn in dialoog en niet in conflict, dat men elkaar kritisch kan bevragen en perfect van mening kan verschillen, maar toch vanuit een gezamenlijke loyaaliteit tegenover democratie en rechtsstaat er het beste van kan maken en respect kan hebben voor ieders verantwoordelijkheid daarin.

Ik heb nog twee slotbedenkingen. Ik weet dat niet alles zo spectaculair is, maar ik vraag de regering en het parlement uitdrukkelijk aandacht voor het probleem dat na het goedkeuren van deze wetten zal rijzen. In elke grote hervormingsbeweging ontstaat er in de periode na de euforie van de genomen klip de vraag hoe dit op het terrein moet worden aangepakt. In de politiehervorming voelt men dat nu al op het terrein, in de hervorming van de justitie zal dat ook het geval zijn. Op dat moment zullen wij aandacht moeten schenken

aan de kwaliteit in de implementatie van wat wij nu beslissen. Men kan geen veranderingen doorvoeren als er geen extra middelen zijn. Je kan geen veranderingen doorvoeren als de communicatie op het terrein met wie de veranderingen moeten waarmaken, niet helder is, niet duidelijk is, niet rechtstreeks is. Men kan die medewerking op het terrein niet verlangen als de mensen de indruk hebben dat er een zekere besluiteloosheid is, dat er improvisatie is, dat er geen snelheid is in de uitvoering.

Volgens mij zal dit ook na de verkiezingen nodig zijn. Het parlement zal haar prioriteiten moeten bepalen. Het komt er voor de Justitie niet op aan steeds nieuwe wetten goed te keuren, het komt er niet op aan onszelf de indruk te geven dat Kamer en Senaat enorm hard werken door voortdurend nieuwe wetgevende initiatieven te nemen. Het komt er op aan om nu, als de grote principes zijn vastgelegd, op het terrein de dialoog aan te gaan en te zorgen dat er voldoende middelen zijn om uit te voeren wat is afgesproken.

Die uitvoering zal heel wat middelen vragen. De infrastructuur van de Justitie, de planning van de loopbaan van de medewerkers van Justitie, de vorming en dergelijke zijn gigantische opdrachten. Wij zullen er moeten voor zorgen dat wij de regering op de juiste manier bevragen. Wij zullen meer aandacht moeten besteden aan de manier waarop wij de regering over de output van de Justitie bevragen. Hoe klantvriendelijk wordt er gewerkt? Op welke manier worden maatregelen geïmplementeerd? Dat zijn de vragen die we zullen moeten stellen. We zullen volgens mij een andere houding moeten aannemen.

De grondwetgever zal het traject vastleggen. Die weg is nog lang maar de richting is wel al bepaald. De route ligt vast. Laat ons meer aandacht besteden aan de uitvoering van de maatregelen. Laat ons daarvoor overleg plegen met de rechterlijke macht. Laat ons deze uitdaging met dezelfde eensgezindheid aanpakken.

Le président : La parole est à M. Thierry Giet.

M. Thierry Giet (PS) : Monsieur le président, monsieur le premier ministre, chers collègues, la révision de l'article 151 de la Constitution, dont nous débattons aujourd'hui, est certainement l'une des plus importantes révisions constitutionnelles que notre pays ait connues à ce jour, hors bien entendu celles qui en ont fait un Etat fédéré. Le fait que nous puissions y

procéder prouve que nous évoluons dans une démocratie vivante, capable de s'adapter à l'évolution du temps tout en préservant les grands équilibres qui la structurent et en garantissent l'existence.

Que cette révision recueille l'adhésion d'une très grande majorité, voire de l'ensemble des partis démocratiques de notre pays est en outre d'une importance primordiale. Cela doit permettre de donner tout son poids à la réforme que nous projetons.

Les socialistes francophones adhèrent bien entendu à ce qui est mis en oeuvre. En particulier, cela fait maintenant plus de dix ans que nous prônons l'institution d'un organe tel que le Conseil supérieur de la Justice. La diversité et l'importance des missions que nous lui confions feront qu'il remplira, dès son installation, un rôle fondamental dans notre paysage institutionnel. Sa vocation même est de faire en sorte que l'un des trois pouvoirs fondamentaux, le pouvoir judiciaire, puisse s'adapter dans la continuité et au fil du temps, afin de servir au mieux les droits du justiciable.

Les critiques formulées par le procureur général près la Cour de cassation à l'égard de la réforme, dans les circonstances que l'on connaît, et qui ont été relayées le week-end dernier dans deux grands quotidiens par la Conférence permanente des chefs de corps, sont d'une gravité que l'on ne peut ignorer.

Je prends bonne note, monsieur le premier ministre, de la lettre du Premier président de la Cour de cassation et du procureur général près la Cour de cassation dont vous avez donné lecture dans cette enceinte. Je crois que, ce faisant, vous avez bien agi car elle a ainsi pu être répercutée à l'extérieur. Si je reprends quelques extraits du texte issu de la Conférence permanente des chefs de corps, on comprend que cela ait pu inquiéter certains citoyens déjà bien alertés par d'autres événements. A propos des propositions de réforme, je lis : "Elles contiennent aussi des dispositions qui mettent en péril l'existence du pouvoir judiciaire, rompt ainsi l'équilibre des pouvoirs dans l'Etat".

Plus loin, en ce qui concerne les garanties constitutionnelles d'indépendance : "Les propositions de réforme suppriment ou entament ces garanties constitutionnelles".

En fin de texte : "En dépossédant les cours de leurs droits constitutionnels, en supprimant la nomination ou l'élection à vie des premiers présidents et

présidents des cours et tribunaux, la réforme soumettra le pouvoir judiciaire au pouvoir exécutif et, dans cette mesure, le rendra dépendant."

Enfin, dernière citation extraite du réquisitoire de Mme le procureur général : "Ce que j'aimerais vous dire, c'est que dans la tourmente actuelle où une réforme bouscule une autre avec une hâte et parfois une improvisation inquiétante, je ne sais pas, je ne sais plus si l'Etat de droit auquel j'ai cru pendant un demi-siècle, subsistera encore longtemps."

Il était donc utile que vous donniez connaissance de cette lettre des deux chefs de corps les plus importants de notre pays afin de remettre les pendules à l'heure. En effet, pour beaucoup de nos concitoyens, Etat de droit et démocratie sont synonymes. L'Etat de droit désigne le concept selon lequel l'organisation d'un Etat est agencée sur les plans politique, institutionnel, juridictionnel, de façon à faire régner les règles de droit de manière égale et juste sur l'ensemble de la société, à l'égard de tous les citoyens, de toutes les personnes, en ce compris les personnes publiques elle-mêmes, et en premier lieu

l'Etat. Le respect du droit implique non seulement un respect théorique de la règle de droit, avec pour corollaire un régime de liberté publique exerçant un contrôle de ce respect par l'opinion publique, mais également la possibilité d'une sanction politique et juridictionnelle de ce respect.

Le maintien de l'Etat de droit dépend donc en grande partie du pouvoir judiciaire lui-même. C'est à lui de veiller à une application équitable du droit, quel que soit le justiciable à qui il a affaire. Cela n'est évidemment rendu possible que par la réalité de la séparation des pouvoirs. Mais les réformes constitutionnelles les plus récentes vont toutes dans le sens opposé à celui que croient pouvoir dénoncer les plus hauts magistrats de notre pays. Ces réformes visent en effet à réduire au maximum l'immixtion du pouvoir politique dans l'exercice de la justice. Que l'on songe, à cet égard, aux révisions récentes des articles 59 et 103 de la Constitution, qui règlent les matières de l'immunité parlementaire et de la responsabilité pénale des ministres !

A propos de la séparation des pouvoirs, M. Vandeurzen a très justement dit, tant ici qu'en commission, - je le cite -, que "la signification de ce concept a évolué

et désigne actuellement une situation dans laquelle les trois pouvoirs de l'Etat se surveillent et se stimulent dans une tension critique saine."

Contrairement à ce qu'en disent certains, la révision de l'article 151 de la Constitution à laquelle nous procérons, loin de constituer une rupture de notre ordre constitutionnel, en est au contraire le fruit. Si la Constitution a reconnu, dès l'origine, à chaque chambre le droit d'enquête, c'est justement pour leur permettre de se pencher sur le fonctionnement de nos différentes institutions et ainsi de prendre leurs responsabilités comme assemblées législatives et/ou constitutives, représentant la nation dont tous les pouvoirs émanent.

C'est très concrètement dans ce schéma que les réformes actuelles s'inscrivent. Elles trouvent leur fondement et leur justification dans l'ensemble des constatations que les diverses et récentes commissions d'enquête, dont chacun connaît les travaux, ont pu faire, en particulier quant au fonctionnement de notre justice.

Loin d'être hâties, ces réformes ont été longuement mûries, réfléchies et discutées avec ceux dont dépendra leur mise en oeuvre. Ce qui est regrettable dans les critiques formulées ces derniers jours est qu'elles se fondent sur le présupposé que seul le système mis en place par le constituant de 1831 est de nature à garantir la séparation des pouvoirs et le fonctionnement démocratique de notre société.

Cette position conservatrice peut certainement s'expliquer en grande partie par l'inquiétude qui est toujours liée à un changement des choses, à un changement d'état. Mais chacun doit prendre conscience de ce qu'un corps social qui n'est pas capable de remettre en question ses modes de fonctionnement, un corps immobile, est voué à l'extinction.

J'ai l'impression, pour ma part, que nous avons bougé dans le bon sens, non pas dans la rupture, mais dans la continuité. Comme cela l'a été maintes fois rappelé ces jours derniers, nous allons inscrire pour la première fois dans notre Constitution le principe de l'indépendance des juges dans l'exercice de leurs compétences juridictionnelles et du ministère public dans l'exercice des recherches et poursuites individuelles, sans préjudice du droit du ministre compétent d'ordonner des poursuites et d'arrêter des directives contraignantes de politique criminelle. Cela est purement la consécration constitutionnelle de la situation que nous commissons actuellement.

Mais je crois que l'on peut résumer les choses comme suit : les juges doivent être indépendants dans l'exercice de leurs compétences juridictionnelles, mais ils ne peuvent l'être que pour celles-ci. C'est évidemment la responsabilité des pouvoirs constituants, législatifs et exécutifs d'assurer, par les règles d'organisation, le fonctionnement efficient du pouvoir judiciaire.

Je lis dans le texte de la conférence permanente des chefs de corps que le système que nous mettons en place ne présenterait pas les garanties d'indépendance que présente l'autre - c'est-à-dire l'actuel - dans la mesure où il ne limiterait qu'imparfaitement les pouvoirs du ministre. Cette critique est surprenante. De tous tems, dans notre pays, les fonctions du pouvoir exécutif ont compris le pouvoir de nomination aux emplois d'administration générale et de relations extérieures et le pouvoir de nomination des magistrats. Mais loin d'augmenter les pouvoirs du ministre et du pouvoir politique en général en matière de nomination de magistrats, la réforme actuelle les réduit considérablement.

Le constituant de 1831 avait mis en place un système où le Roi avait compétence pour nommer directement les juges de paix et les juges des tribunaux et où il avait toute latitude de nommer les conseillers des cours d'appel, les présidents et vice-présidents de tribunaux de première instance et les conseillers de la Cour de cassation, exclusivement sur les listes établies par les différentes assemblées politiques visées à l'article 151, si tel était son bon souhait. Ce n'est évidemment pas comme cela que les choses se sont passées dans la réalité puisque le nom des magistrats nommés dans le cadre de cette procédure se retrouvait sur la liste établie par l'assemblée politique et sur celle présentée par les juridictions concernées. La loi de 1991 a permis quant à elle de faire un grand pas dans la voie de l'objectivation des nominations, mais nous allons encore beaucoup plus loin dans le cadre de la présente réforme puisqu'aussi bien pour la nomination d'un juge que pour la désignation à une place de chef de corps, le ministre n'aura d'autre choix que d'enterrer la présentation faite par la commission de nominations et de désignations compétente à la majorité des deux tiers ou de la refuser par avis motivé mais en prenant alors la responsabilité d'une réouverture possible de toute la procédure.

Je crois que si l'on va jusqu'au bout de la logique qui sous-tend les critiques formulées par les chefs de corps de

cassation et d'appel, le meilleur mode de recrutement des promus serait la cooptation. Or, comme l'écrit fort bien Marc Uyttendaele dans le journal "Le Soir" de ce lundi : "Le droit n'est pas univoque et il ne peut être appliquée mécaniquement. Si tel était le cas, il suffirait de remplacer toute la pyramide judiciaire par un système informatique performant. Ce qui est beau et noble dans la justice, c'est qu'elle est humaine et donc faillible. Mais à partir de ce constat, il est vital que la composition des juridictions offre un reflet correct de la diversité de la société. Or la cooptation, qui implique un risque de clonage idéologique, voire philosophique, ne garantit pas une telle diversité".

Ce qui fera certainement la force de la réforme, c'est qu'elle réduit à la fois les effets néfastes du corporatisme et de la politisation. Comme l'écrit encore très justement Marc Uyttendaele, "il s'agit là d'une vision moderne et dynamique de l'indépendance de la magistrature qui permet d'oxygénérer la composition des juridictions en faisant appel à des candidats libres et indépendants qui ne doivent plaire ni au pouvoir politique ni à leur hiérarchie".

Je ne m'étendrai pas davantage sur l'objection constitutionnelle qui a été formulée à l'introduction du principe du mandat pour le chef de corps, mandat à terme qui serait incompatible avec le principe d'inamovibilité énoncé à l'article 152 de la Constitution.

C'est justement l'objet même de la réforme d'opérer bien plus clairement que par le passé la distinction entre l'office du juge qui statue sur les litiges d'une part, et les tâches administratives que l'on veut justement confier à la responsabilité des chefs de corps d'autre part.

A l'heure actuelle, que se passe-t-il en pratique ? C'est le plus ancien qui est désigné.

Certains affirment sans trop de crainte d'être contredits que l'on peut faire la liste des premiers présidents jusqu'en 2010. On connaît leurs noms. La question mérite d'être posée : l'ancienneté est-elle véritablement une garantie d'indépendance ou d'aptitude à diriger une juridiction ? Il n'est pas rare que des premiers présidents de cours d'appel soient désignés pour six mois ou un an avant leur retraite. Cela ne favorise ni la stabilité ni le dynamisme d'une juridiction, a fortiori des cours d'appel qui connaissent un arriéré judiciaire inacceptable.

La réforme prévoit que, pour être chef de corps, il faut pouvoir exercer ses fonctions pendant au moins cinq ans, ce qui est une garantie de continuité : on peut mettre en oeuvre un programme de gestion.

Rappelons que le juge reste nommé à vie, mais que seules les fonctions de présidence vont devenir des fonctions à terme de 7 ans.

Monsieur le président, monsieur le premier ministre, chers collègues, plus que jamais, je crois à la réforme que nous mettons en place, aux effets immuablement positifs qu'elle va engendrer, même si ceux-ci ne se feront forcément pas sentir du jour au lendemain. Faisons confiance aux magistrats de notre pays dont l'immense majorité, j'en suis convaincu, désire faire de la justice un service public performant. Cette réforme les y aidera.

De voorzitter : De heer Renaat Landuyt heeft het woord.

De heer **Renaat Landuyt** (SP) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de eerste minister, collega's, het artikel 151 van de Grondwet is misschien niet het mooiste maar voor de komende jaren wellicht het belangrijkste. Het is het artikel van de vergeten staatshervorming. Wij hebben de voorbije jaren bijna alles veranderd met uitzondering van het gerecht. Nu zullen we dus eindelijk de grote stap zetten en misschien betekent dit het einde, zoals mevrouw Liekendaal heeft gezegd, van de rechtsstaat zoals hij beschreven stond in de cursus van Ganshof-Van der Meersch van 1948. Ik zal daarop dadelijk nog terugkomen.

Het is in elk geval jammer dat we het artikel niet konden uitsplitsen. Ik was het eens met de eerste minister toen hij in de commissie zei dat de eerste paragraaf van artikel 151 eigenlijk een afzonderlijk artikel zou moeten zijn omdat dit - laten we dat hopen - het einde zou moeten zijn van het debat over de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht.

Ik raad elke magistraat aan de tekst van deze paragraaf boven zijn bed te hangen. Immers, daarin staat omschreven wat wij in het verleden zouden hebben bedoeld maar in de toekomst in elk geval bedoelen met de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Ik citeer uit die eerste paragraaf: "De rechters zijn onafhankelijk in de uitoefening van hun rechtsprekende bevoegdheden". Meer staat er niet en meer betekent dit ook niet voor de zitten magistraten. Zij zijn onafhan-

kelijk op het ogenblik dat ze beslissingen nemen. Het is niet meer dan dat, maar ook niet minder.

Voor de staande magistratuur, voor het "openbaar ministerie" betekent dit - en het is belangrijk te zien dat wij in dezelfde tekst niet spreken van de ambtenaren van het openbaar ministerie zoals in andere artikelen van de Grondwet terecht wordt vermeld - dat het als orgaan onafhankelijk is bij de individuele behandeling van een strafdossier. Ik beklemtoon echter dat de minister van Justitie richtlijnen kan uitvaardigen, kan bevelen dat moet worden vervolgd en vooral bindende richtlijnen kan uitwerken waaraan men zich moet houden. Het is belangrijk te beklemtonen dat nu eindelijk in de Grondwet nog even wordt onderstreept dat er een onderscheid is tussen rechters en procureurs en dat procureurs aan een zekere stroomlijning vanuit de politiek gebonden zijn.

Nu begrijpen we elkaar veel beter dan tijdens de debatten in de onderzoekscommissies rond de bende van Nijvel en de zaak-Dutrux. Immers, telkens opnieuw werd vastgesteld dat er in ons land geen justitie bestond, dat er geen coördinatie en geen vaste leiding was en dat de samenwerking tussen de 27 gerechtelijke arrondissementen in ons land niet bestond. Daaraan zou een einde moeten komen omdat niet alleen in een wet - want die wet is er ook reeds na augustus 1996 gekomen - maar nu ook in de Grondwet wordt bepaald dat het openbaar ministerie werkt onder de leiding van de minister van Justitie, met de nodige nuances, en via richtlijnen.

Wat is thans duidelijk. Ik hoop dat dit het einde betekent van een verschrikkelijk debat dat we over de scheiding der machten hebben gevoerd en scheiding der machten die werd herleid tot de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, alsof er naast de wetgevende macht en naast de regering nog ergens een orgaan in ons land bestond. Dat is niet waar. De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht betekent dat de individuele magistraat bij de individuele behandeling van zijn zaak onafhankelijk moet zijn. Dat is de beste garantie voor de rechtszonderheden. De kleine man wordt ten opzichte van de grote en de sterke gelijk behandeld. Dit moeten we uiteraard vrijwaren.

Het Belgische systeem inzake de scheiding der machten is altijd een uniek systeem geweest, zoals de systemen in Frankrijk en in Nederland uniek zijn. Ik kan zo voortgaan tot in de Verenigde Staten waar de verschillen nog groter zijn.

Het is altijd een unieke invulling geweest van een vorm van scheiding der machten, van een vorm van vermijden dat alle macht in een orgaan zou worden geconcentreerd.

De fout die oudere magistraten nu maken is doen alsof dat wat in de Grondwet van 1830 stond iets was dat voor de eeuwigheid was bedoeld. Ik beklemtoon dat wat wij vandaag in onze Grondwet opnemen over een aantal jaren misschien ook kan worden gewijzigd. Het is in elk geval niet voor de eeuwigheid bedoeld. Alleen is er de hoop dat het enige rust op het werkfeld en vooral enige efficiëntie in de justitie kan brengen.

Naast de moeilijke discussie over hetgeen de politiek mag doen ten opzichte van het gerechtelijke apparaat - een probleem dat we nu hebben opgelost - bleef de verschrikkelijke vaststelling dat er geen leiding en geen structuur was in het strafbeleid. Er was ook de vaststelling dat er iets mank liep met de interne controle en kwaliteitsbewaking. Wij hebben daarvan een drietal pijnlijke illustraties gekregen. Na de vreselijke ontdekkingen met betrekking tot de affaire-Dutrux werden in ons land drie topmagistraten door hun collega's in voorhechtenis genomen voor feiten die zich afspeelden voor de affaire-Dutrux. Het ging om een Franstalige en een Duitstalige advocaat-generaal en om een Nederlandstalige raadsheer van het hof van beroep. Zij zijn nog steeds in strafrechtelijke procedures verwikkeld. Ik herhaal dat het hier gaat om feiten die dateren van voor de affaire-Dutrux. Men is pas daarna beginnen optreden, wellicht onder druk van de publieke opinie die niet meer begreep dat het korps zichzelf beschermt door feiten toe te dekken. Er is wellicht geen pijnlijker illustratie van de toestand in het verleden.

Laten we hopen dat de Hoge Raad voor de Justitie zorgt voor voldoende "stress" binnen de magistratuur opdat een en ander zich niet zou herhalen. Laten we hopen dat ook de magistratuur zich in onze democratie op enige wijze gecontroleerd voelt opdat ze haar taak naar behoren zou uitvoeren. Wie zijn wij om daarin niet te geloven ? Laten wij hopen dat er iets minder onderzoekscommissies in het parlement nodig zullen zijn, aangezien de verhoudingen zullen verbeteren en de Hoge Raad voor de Justitie enigermate beter en efficiënter kan toekijken op hetgeen intern in de justitie gebeurt. Het wezenwel ook beklemtoond dat het bestaan van de Hoge Raad voor de Justitie geen rem betekent op de parlementaire controlemogelijkheden.

Het enige aspect waarover we ons nog zorgen kunnen maken - hoewel we daarin niet mogen overdrijven - zijn de achterhoedegevechten. We hebben ze gekend, verpakt in een advies van de Raad van State, maar hebben de zaak besproken bij de behandeling van de wettekst zelf en rechtgezet. In ieder geval was men er als de kippen bij om de toekomstige grondwet ietwat te eng te interpreteren, in het gedeelte dat net betrekking had op het toezicht op de interne controle van de magistratuur. Deze klip is ondertussen genomen. Mijns inziens heeft niemand zich te erg gestoord aan de opmerkingen van de procureur-generaal van Antwerpen, ex-kabinetschef van de minister van Justitie, waarbij zij zich afvroeg waar de magistratuur het had verdien dat alles zo vlug werd hervormd. Dat was alleszins een verkeerde opmerking. Ze doet mij denken aan een vergelijking die collega Duquesne in de commissie voor de Justitie maakte met leraars die bij de hervorming van het onderwijs voortdurend aan hun eigen positie denken en vergeten aan het kind te denken. Als wij snel hervormingen van de justitie willen doorvoeren is dat niet omdat wij oorlog willen voeren met de magistratuur, maar wel omdat wij de rechtsonderhorigen een betere justitie willen geven.

Ook aan de opmerkingen van procureur-generaal Liekendaël moeten wij mijns inziens niet te zwaar tillen. Eigenlijk heeft zij gelijk : de rechtsstaat waarin zij geloofde bestaat niet meer. Ik denk dat zij samen met het hermeline van haar toga, haar cursus van 1948 kan opbergen. Wie maakt zich daarover druk ? Ik wil enkel een nuance aanbrengen : ik weet niet of haar requisitoir de principes van de "spaghettirechtspraak" zal kunnen doorstaan. Dat is evenwel onze zorg niet; op dat gebied geldt de scheiding der machten en de onafhankelijkheid van het Hof van Cassatie bij de beoordeling van de zaken die het moet beoordelen.

Mijns inziens is het goed - hoewel misschien wat laat - dat de bevolking nu ook weet dat een voorzitter van het Hof van Cassatie bereid is interviews te geven. Het is leuk vast te stellen dat hij zijn geschiedenis kent. Ik denk evenwel dat hij zich vergist als hij hoopt dat de Brabantse Omwenteling zich zal herhalen. Op dat vlak steun ik zijn historische vergelijkingen niet.

Laten we ons daaromtrent echter niet onnodig druk maken en veeleer kijken hoe wij de laatste stap van de huidige hervorming, namelijk de communicatie met de magistratuur als groep, kunnen realiseren.

Onze fractie gaat akkoord om nog even, bij wijze van amendement op de wettekst met betrekking tot de Hoge Raad voor de Justitie, na te gaan hoe wij een vorm van Raad voor de Magistratuur kunnen oprichten, maar dan met dien verstande dat de laatste achterhoedegevechten ook hier uit de weg moeten worden geruimd.

Ik maak mij zorgen nopens bepaalde uitspraken van de minister van Justitie en nopens bepaalde teksten die ons vanuit zijn kabinet worden toegestuurd. Ook daar kan men een laatste poging zien om een verouderde discussie omtrent de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te herhalen. Ik verklaar mij nader : het kan ... de bedoeling zijn dat de Raad voor de Magistratuur een concurrerende instelling wordt met de Hoge Raad voor de Justitie. Een Raad voor de Magistratuur is precies interessant als vorm van democratische communicatie met de magistratuur, zodat wij er zeker van zullen zijn dat de woordvoerders van de magistratuur echt als woordvoerders optreden. Dat is het nut van een Raad voor de Magistratuur, maar niet meer dan dat. Het kan niet waar zijn dat zij zullen waken over de eer en waardigheid. Dat behoort tot het tuchtrecht. Het kan niet waar zijn dat zij moeten waken over de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Dat debat hebben wij gevoerd in het kader van de Hoge Raad, die de onafhankelijkheid van rechters en procureurs moet respecteren.

Het zal niet waar zijn dat men opnieuw probeert een orgaan op te richten, dat een concurrerende positie zou innemen, niet alleen met de Hoge Raad, maar ook nog eens met het Belgisch parlement. Ik herhaal, de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht is niet meer dan wat in paragraaf 1 van artikel 151 van onze nieuwe Grondwet staat.

Le président : La parole est à M. Pierre Beaufays.

M. Pierre Beaufays (PSC) : Monsieur le président, monsieur le premier ministre, chers collègues, les réformes que nous examinons aujourd'hui, relatives à la nomination et à la promotion des magistrats et instituant le Conseil supérieur de la justice, sont capitales.

Elles concrétisent la volonté de transformer l'organisation du pouvoir judiciaire en profondeur et de l'adapter aux exigences de la modernité, et ce dans l'intérêt premier des justiciables.

Ce premier train de mesures modifie radicalement les règles de nomination et de désignation des magistrats du siège et du ministère public, en vue de les objectiver davantage et donc de les dépolitiser.

La loi du 18 juillet 1991, dite "loi Wathelet", avait ouvert la réforme - M. Giet l'a rappelé dans son rapport et dans son intervention - puisqu'elle avait dépolitisé l'accès à la fonction de magistrat en instituant un concours ou un examen. Nul ne contestera que l'effet de cette loi fut extrêmement positif et qu'elle entraîna une nouvelle génération de magistrats sélectionnés sévèrement sur la base de leurs seules compétences et aptitudes.

Parmi les règles de nomination et de promotion prévues à l'article 151, fort long d'ailleurs, et dans sa loi d'application, je me limiterai à pointer celles qui sont les plus marquantes pour le PSC.

1. La présentation des candidats à une nomination et à une désignation au ministère se fait désormais par un organe constitutionnel, sur la base de critères objectifs et d'une procédure organisée, transparente, rythmée par des délais et soucieuse des droits de la défense des candidats.

La décision de nommer et de promouvoir reste, en bout de course, une décision de nature politique du ministre de la Justice, mais limitée au pouvoir d'accepter ou de refuser, moyennant motivation, le candidat qui lui est présenté.

Le PSC souhaite que ce changement de procédure ait pour effet de dépolitiser réellement les nominations. La présentation d'un candidat par le Conseil supérieur de la justice en est, certes, une garantie.

Nous ne voudrions pas que le Conseil supérieur de la justice et les pratiques qui s'y installeront aient pour seul effet de transposer dans ces organes les modes de nomination actuels, trop souvent fondés sur des distributions partisanes, contraignant à tort les magistrats à prendre une couleur partisane, qu'ils oublient d'ailleurs une fois nommés, pour obtenir une nomination ou une promotion.

Que les magistrats aient des convictions politiques et que la magistrature reflète une diversité de conceptions philosophiques et politiques est indispensable, mais qu'ils soient nommés sur la seule base de leurs aptitudes et compétences intellectuelles et organisationnelles est fondamental.

Que le nouveau système mette fin à l'ancien régime opaque de choix partisans, tel est le but de la réforme que nous saluons.

2. La désignation des chefs de corps pour une "durée déterminée", autrement dit pour un mandat attribué sur la base d'un plan de gestion et en vertu de profils généraux préétablis, est une innovation plutôt "révolutionnaire" de la réforme.

Cette règle du mandat et des profils avancée par le PSC depuis le début des travaux de la réforme suscitera un dynamisme nouveau dans l'organisation judiciaire. Elle rompt avec une tradition de stabilité et de hiérarchie sclérosante et elle se conforme aux règles du management moderne qui veut que l'on assume des fonctions de direction pour une durée déterminée sans perdre pour autant sa place de magistrat.

Les mots "fonction" et "place" ne peuvent être confondus. Cette distinction existe déjà pour les fonctions des juges d'instruction, des saisies et de la jeunesse ainsi que pour le président du tribunal siégeant en réséré. La réforme ne met donc pas à mal l'article 152 de la Constitution. Et c'est le constituant qui doit avoir le dernier mot en ce qui concerne les limites de son pouvoir. Cette réforme est pour le PSC une chance donnée au pouvoir judiciaire de passer dans une logique nouvelle de management moderne.

De plus, la réforme garantit, en partie, le droit de présentation des cours d'appel et de la Cour de cassation et ce, sous la forme d'un droit d'avis préalable à la présentation des candidats au ministre par le Conseil supérieur de la justice.

Ainsi, la magistrature n'est nullement exclue des procédures de nomination et de désignation des magistrats.

3. La création du Conseil supérieur de la justice, organe constitutionnel *sui generis*, constitue une avancée majeure.

Si la Belgique était bien en retard sur ses pays voisins, puisque la France dispose d'un Conseil de la magistrature depuis 1946, et l'Italie d'un *Consiglio superiore de la Magistratura* depuis 1958, il n'en reste pas moins que le conseil institué par l'article 151 est moderne par rapport à ces conseils de la magistrature qui, eux, sont classiques : son intitulé "Conseil supérieur de la justice" témoigne de son originalité. Il n'est pas exclusivement composé de magistrats mais pour moitié d'avocats et de professeurs d'université et même d'autres membres de la société civile

ayant une expérience utile. Cela est une avancée remarquable de l'ouverture de la justice vers l'extérieur.

La justice devient ainsi "citoyenne". La France connaît la même évolution. Le Conseil supérieur français sera élargi de 12 à 21 membres, dont 11 personnalités extérieures au corps judiciaire. Le Sénat vient de voter la réforme le 6 octobre dernier.

Les missions d'impulsion, d'avis et de contrôle attribuées au Conseil supérieur de la justice sont nombreuses. S'il parvenait à remplir de façon dynamique toutes ces tâches, cet organe constitutionnel, qui n'est en rien un simple comité d'avis, pourrait acquérir une autorité et une action déterminantes.

Si le Conseil supérieur de la justice constitue un organe de contrôle externe de la justice, il est bon de rappeler qu'il est composé pour moitié de magistrats élus par leurs pairs et qu'il y va donc de la responsabilité de la magistrature d'y accorder une grande importance et de le faire fonctionner de manière positive et efficace. Je partage à cet égard l'analyse faite par M. Duquesne.

Il est donc impérieux que les membres qui siégeront dans ce Conseil soient de grande qualité, dotés de riches expériences et, surtout, d'une vision globale sur la justice et les missions de celle-ci. Il faut aussi que le Conseil ait les moyens de fonctionner. Nous continuons de penser que quatre membres à temps plein sont insuffisants et que, rapidement, ce nombre devra être étendu par arrêté royal délibéré en Conseil des ministres, comme le texte en prévoit la possibilité.

Nous vivons une époque où la justice fonctionne mal parce que dépassée par son engorgement, ne pouvant plus répondre à une demande de justice croissante. La machine judiciaire ne doit pas seulement être revue en termes de management mais aussi en termes de missions. Les missions des magistrats doivent être recentrées et dégagées de certaines tâches.

Nous nous réjouissons que le texte constitutionnel consacre expressément l'indépendance des magistrats.

Ce principe est fondamental puisqu'il est une illustration de la séparation des pouvoirs ou plutôt des poids et contrepoids entre les pouvoirs, nécessaires à l'équilibre de notre démocratie.

La notion d'indépendance se distingue de la notion d'impartialité. Comme le dit Lucien François, "l'indépendance est une protection instituée par la société contre des pressions sociales : celles de ministres, de partis, de la rue

excitée par des médias. L'impartialité est une protection que le juge a le devoir de forger lui-même contre les ennemis que la justice a précisément en elle-même. La distinction est donc tranchée entre, d'une part, l'indépendance, institution sociale protégeant le bon juge contre un adversaire qu'il aperçoit fort bien et, de l'autre, l'impartialité, disposition d'esprit qui protège le juge contre l'ennemi caché sous sa bonne conscience et sans laquelle l'institution sociale ne sert à rien".

Cette indépendance doit néanmoins être bien comprise à une époque où les fonctions législative, exécutive et juridictionnelle sont plus mêlées que jadis et où des collaborations et synergies s'imposent.

Certes, la justice a besoin d'une autonomie de fonctionnement. Comme le dit Daniel Soulez Larivière, avocat au barreau de Paris, "ce n'est pas parce que l'origine du pouvoir des juges est d'ordre politique que leur fonctionnement doit être dépendant du politique, faute de quoi ils ne seraient que des clones ou des clowns".

Si l'indépendance est un mythe constitutif de la démocratie, classiquement défini comme un pouvoir de résistance face aux injonctions du pouvoir exécutif, elle ne peut se transformer en rempart pour résister aux réformes de la justice qu'il est urgent de réaliser avec l'aide loyale des acteurs qui devront appliquer ces réformes.

Ces dernières devront, bien entendu, être évaluées et faire l'objet de retouches si leur application devait en démontrer les lacunes ou imperfections, mais nous sommes convaincus que l'esprit général du nouvel article 151 est positif et remplace un système qui a démontré ses limites.

Pour terminer, nous ne voudrions pas axer tous nos propos d'aujourd'hui sur des structures ou des règles organisationnelles. Il convient de rappeler que les modifications de ces règles visent un objectif premier, celui d'une justice au service des citoyens et au service des libertés et pas seulement au service de ceux qui la rendent.

De voorzitter : De heer Geert Bourgeois heeft het woord.

De heer Geert Bourgeois (VU) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de eerste minister, collega's, als ik voormalige leden van de commissie voor de Justitie tegenkom, dan beklagen zij zich erover dat zij, niet zoals Hendrik Marsman dichtte, eeuwen en eeuwen te laat geboren zijn maar wel te

Geert Bourgeois

vroeg. Zij zijn te vroeg geboren om mee te kunnen werken aan deze boeiende hervormingen. Zij kunnen niet mee gestalte geven aan deze nieuwe invulling van de trias politica. Dat is immers de essentie van het thans voorliggende artikel. Artikel 151 van de Grondwet, het voormalige artikel 99, was in essentie ongewijzigd gebleven sedert 1831. Thans, aan de vooravond van de eenentwintigste eeuw en op de drempel van een nieuw millennium, worden nieuwe verhoudingen gecreëerd.

In feite is de trias-leer zoals we die vandaag uittekenen reeds voorbijgestreefd. De allesomvattende negentiende-eeuwse staatsmacht is immers fictie geworden. De klassieke machten hebben aan macht ingeboet. Er is een verticale verwassing naar de deelstaten enerzijds en naar Europa en de wereld anderzijds. De drie klassieke machten zijn ook horizontaal onmachtig geworden tegenover een aantal nieuwe, sterke machten zoals de internationale economische machten, de macht van de media en de macht van de georganiseerde misdaad. De Staat loert ernaar als een kip naar het onweer, zoals Hans Van Mierlo het zo plastisch uitdrukte. In deze verticale en horizontale opbouw van nieuwe machten ontbreken momenteel veel schakels. Het is nu echter niet het juiste moment om te discussiëren over het ontbreken van tegenmachten, over *checks and balances*, met betrekking tot deze nieuwe machten. Het is echter voor allen die bezig zijn met deze problematiek een uitdaging om de relativiteit te beseffen van datgene wat wij vandaag hervormen. Het moet duidelijk zijn dat wij vandaag herordenend, normerend en grondwettelijk optreden op een beperkt terrein. Het gaat om het gekrompen terrein waarop de drie klassieke, negentiende-eeuwse machten teruggedrongen zijn.

Binnen de aldus te relativeren machtenleer zie ik een aantal krachtlijnen in de voorgestelde hervormingen.

Ten eerste gaat het hier om het afschaffen van de partijpolitieke voordrachten door provincieraden, de gewestraad, de Kamer en de Senaat bij aanwijzingen en bevorderingen in de magistratuur samen met het quasi tot nul reduceren van de invloed van de minister van Justitie of de uitvoerende macht.

Ten tweede worden de begrippen bekwaamheid en geschiktheid in de Grondwet aangeschreven als enige

doorslaggevende criteria bij voordrachten voor benoemingen en aanwijzingen. Dit gebeurt met behoud van de wet van juli 1991, zoals gewijzigd in juli 1997, die de toegang tot de magistratuur regelt.

Ten derde wordt de onafhankelijkheid van de rechters in de uitoefening van hun rechtsprekende bevoegdheid en de onafhankelijkheid van het openbaar ministerie in de individuele opsporing en vervolging plechtig bevestigd, dit onvermindert het positief injunctierecht van de minister en zijn recht om bindende richtlijnen voor het strafrechtelijk beleid vast te leggen. Het verbod op negatieve injunctie wordt uiteraard behouden, anders dan bijvoorbeeld in Frankrijk.

In feite, collega's, verankeren wij daarmee de huidige wettelijke regeling in de Grondwet.

Ten vierde, de invoering van een externe controle van het systeem van de werking van de rechtelijke orde, waarbij het tuchtrecht aan de pairs toekomt. Dit alles wordt gekoppeld aan de invoering van de mandaten, beperkt in de tijd, van de korpsoversten met opdrachten van management, toezicht en verantwoordelijkheid op de goede werking van hun rechtkantoor van hun korps.

Ten vijfde, voor de uitwerking op het terrein van dit alles is er de oprichting van een Hoge Raad voor de Justitie. Deze is confederaal opgebouwd. Er komt, ook al was dit geen communautaire staatshervorming, een confederaal opgebouwde Hoge Raad, bestaande uit een Nederlandstalig en Franstalig college, elk met een eigen bevoegdheid en waarvan de leden worden verkozen door een Nederlandstalig en een Franstalig kiescollege van magistraten.

Het hof van beroep van Brussel bestaat uit twee taalgroepen en er komen twee magistratscholen: een Nederlandstalige en een Franstalige. Er zal dus geen unitaire federale magistratschool tot stand komen verbonden aan de magistratuur zoals door sommigen werd gewenst en bepleit.

In essentie, collega's, zal deze Hoge Raad, dit eigensoortig orgaan, instaan voor een aantal zaken die ik hierna opsom.

Ten eerste, de objectieve voordracht van de kandidaten. Zij die beweren dat dit systeem leidt tot politisering doen aan desinformatie. Ik zei reeds dat dit grondwettelijk systeem komaf maakt met voordrachten door politieke organen, provincieraden, gewestraeden,

Kamer en Senaat, maar ook met niet-gemotiveerde voordrachten door de hoven van beroep, waarvan onlangs nog een korpsoverste - een eerste voorzitter - in de commissie voor de Justitie bevestigde dat in zijn rechtsgebied tot voor kort de verdeelsleutel 2/3de rechts-1/3de links werd gehanteerd.

De **voorzitter**: De heer Bart Laermans heeft het woord.

De heer **Bart Laermans** (VL.BLOK): Mijnheer Bourgeois, u beweert dat wij aan desinformatie doen en zeggen dat de politisering niet ophoudt.

Daarnet refereerde de heer Giet terecht naar het artikel van professor Uyttenaere, waarin uitdrukkelijk wordt bepaald: *"Il est vital que la composition des jurisdictions offre un reflet correct de la diversité de la société"*. De bedoeling is dus om ook in de Hoge Raad de afspiegeling gedachte verder te realiseren, door ervoor te zorgen dat de verschillende politieke opvattingen aanwezig zijn in elk rechtscollege. En al ontkent u het nog honderdmaal, het element politisering blijft spelen.

Het is niet omdat bekwaamheid en geschiktheid als criteria in de Grondwet worden opgenomen, dat zij de enige criteria zijn. Wij pleitten ervoor dat zij als uitsluitende criteria zouden gelden, maar dat voorstel werd niet goedgekeurd: zij blijven dus meespelen.

De heer **Geert Bourgeois** (VU): Toch blijft u desinformeren. Niet wat één of andere professor schrijft telt, maar wel de tekst en de parlementaire voorbereiding van dit grondwetsartikel.

Het grondwetsartikel houdt geen andere criteria in dan bekwaamheid en geschiktheid.

In het nieuwe systeem moeten gemotiveerde voordrachten worden gedaan op elk niveau, terwijl in het verleden de Kamer, de Senaat, de provincieraden partijpolitieke voorkeuren konden uitdrukken en de hoven van beroep zich konden laten leiden door ideologische, politieke en andere beschouwingen. Voor elke kandidaat zal thans op gedecentraliseerde wijze een schriftelijk en gemotiveerd advies worden opgesteld waarop betrokkenen zijn opmerkingen kan formuleren. Zelfs indien een algemene vergadering advies moet uitbrengen, moet het gemotiveerd zijn.

Ten tweede, de bevoegde benoemingscommissie moet de kandidaten die daarom verzoeken, horen.

Ten derde, door de Hoge Raad moet, zoals in de Grondwet is opgenomen, een afweging van de bekwaamheid en

de geschiktheid van de kandidaat gebeuren. Dit komt noch min noch meer neer op een verankering van de rechtspraak van de Raad van State in deze zaken. Dit schrijven wij nu in de Grondwet als criterium in.

Ten vierde, de benoemingscommissie stuurt aan de minister van Justitie een gemotiveerd proces-verbaal van voordracht.

Ten vijfde, de Raad van State heeft in voorkomend geval het laatste woord.

Deze procedure biedt afdoende garanties.

De tweede taak van de Hoge Raad is de vorming van de rechters en de leden van het openbaar ministerie, waarbij de nog op te richten magistratscholen een essentiële rol zullen spelen.

De derde taak bestaat in het formuleren van adviezen en voorstellen inzake de algemene werking en de organisatie van de rechterlijke orde.

Tot slot is er nog het algemeen externe toezicht zoals ik het reeds schetste.

Mijnheer de voorzitter, mijnheer de eerste minister, collega's, deze hervorming is ongetwijfeld niet perfect. Ze werd echter langdurig voorbereid en er was overvloedige inspraak van alle betrokkenen. Het blijvende verzet van de top van de magistratuur was dan ook intellectueel moeilijk te begrijpen en geen goede zaak. Daarom waardeerde ik de brief die de minister van Justitie heeft ontvangen en waaruit ik kan afleiden dat de top van de magistratuur inderdaad niet op confrontatie uit is. In dit schrijven wordt expliciet gezegd dat men niet de bedoeling heeft om in te gaan tegen wat de grondwetgever en de wetgever zullen goedkeuren. Ik ben ervan overtuigd dat hiermee de goede toon is gezet en dat wij daarmee uit de sfeer van confrontatie kunnen verdwijnen. Deze conflictueuze situatie was geen goede zaak.

Ik vestig er de aandacht op dat de hervorming in ieder geval door een overgrote democratische meerderheid wordt gedragen. Dit is rechtstreeks belangrijk. Het hoeft geen betoog dat de grondwetgever als enige in een democratie de bevoegdheid heeft om de Grondwet te wijzigen.

Mijn partij en ikzelf hadden bepaalde zaken anders gewild. Democratie is echter ook luisteren naar elkaar en akkoorden sluiten. Daarnaast zijn wij fier dat wij belangrijke klemtonten hebben kunnen leggen. Wie de parlementaire voorbereiding objectief doornemt, zal daarin onze klemtonten terugvinden. Ik som er enkele op. Ik heb

er als eerste voor gepleit om naar Duits voorbeeld de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht in de Grondwet op te nemen. Inzake de externe controle heb ik van bij de aanvang gestreefd naar het evenwicht tussen externe controle op het systeem en het behoud van de tuchtrechtelijke bevoegdheid van de pairs. Ik heb tevens gepleit voor de oprichting van twee magistratscholen.

Mijnheer de eerste minister, collega's, ik herhaal dat dit een bijzonder boeiende periode is. Uit botsingen, tekortkomingen en conflicten zijn nieuwe verhoudingen ontstaan. Dit is echter slechts een begin. Tal van hervormingen moeten volgen. De uitvoerende macht zal er net terrein de nodige middelen moeten ter beschikking stellen. Deze hervorming zal niet slagen als een aantal andere dringende hervormingen hier niet bij aansluiten. Er is nog enorm veel werk, ook na deze regeerperiode. Ik hoop dat men voldoende aandacht zal besteden aan wetenschappelijke behandeling, proef-onderzoek en toetsing en middelenwetgeving.

Mijnheer de voorzitter, mijnheer de eerste minister, collega's, dit is een voorbeeld van volwassen politieke cultuur waarbij meerderheid en oppositie hun verantwoordelijkheid opnemen.

De Volksunie is bereid verder mee te werken aan een evenwichtige modernisering en verbetering van de werking van justitie.

Le **président** : La parole est à Mme Marguerite Bastien.

Mme **Marguerite Bastien** (indép.) : Monsieur le président, monsieur le ministre, mesdames, messieurs, pendant 167 ans, on n'a pas cru utile de préciser, dans la Constitution belge, qu'un juge est indépendant. Cela allait de soi. Alors, quand je vois qu'aujourd'hui, le pouvoir politique entend préciser, à l'article 151, qu'un juge est indépendant, je crains fort que ce ne soit pour camoufler le fait qu'il ne le sera bientôt plus.

Il s'agit d'ailleurs, dit le rapport de la commission, en page 5, d'une indépendance bien comprise. Et les magistrats l'ont compris.

Que dit l'article 151 depuis 1831 ? "Les juges sont nommés par le Roi." Personnellement, en ce qui concerne les primonominations, je suis partisane d'un recrutement par concours, pur et simple, comme c'est le cas aux Pays-Bas. "Mais", disent les partis traditionnels, "c'est tout à fait impossible. Il faut préserver les

équilibres politiques et philosophiques dans la magistrature." Allons donc ! Comme si cet équilibre ne se ferait pas tout seul, tout naturellement, dans le cadre d'un concours. Il y a des gens intelligents partout, de toutes les couleurs, en quelque sorte. Et on croirait vraiment que le Parti socialiste, par exemple, qui freine des quatre fers dès que l'on parle de concours, craint réellement que les candidats socialistes soient tous bêtes.

Mais en tout cas, des concours assurerait le recrutement d'hommes et de femmes de toutes tendances, ou même n'ayant pas de tendance particulière - ce qui serait très rafraîchissant -, des hommes et des femmes qui aimeraient simplement le droit, comme je l'ai aimé moi-même en tant que magistrat, qui souhaiteraient écouter leurs semblables et mettre les faits à l'épreuve du droit.

Et pour les promotions ? Pour les promotions, comme pour les nominations d'ailleurs, il y a eu dans l'histoire de la magistrature en Belgique, un "avant 1991" et un "après 1991".

Avant 1991, c'était tout simple. Imaginez qu'un candidat à une place à la cour, par exemple, n'ait pas la bonne couleur politique : PRL, Ecolo ou pas de couleur du tout. Il avait un bon rapport de sa hiérarchie, mais il n'était jamais nommé. Tout le monde savait pourquoi et comme il avait un bon rapport, son honneur était finalement sauf. Moi-même, je suis ainsi restée exactement treize ans juge dans le même tribunal.

En 1991 - on parle beaucoup de cette réforme - , le ministre Wahelet a instauré la prétendue dépolitisation de la magistrature. Quand je lis, en page 8 du rapport de la commission, que la présente réforme est un prolongement de cette "dépolitisation-là", j'en ai froid dans le dos.

Car que s'est-il passé en 1991 ? On a instauré les comités d'avis. Le ministre, avant de procéder à une nomination ou à une promotion, est obligé - c'est la situation actuelle - de consulter un comité d'Avis, essentiellement composé de quatre chefs de corps, par exemple le procureur général, le premier président de la cour, le procureur et le président du tribunal.

Cette réforme déjà s'est avérée une catastrophe pour la magistrature. Pourquoi ? Parce que si l'on devait dépolitiser la magistrature, c'est qu'elle était politisée. Et les chefs de corps, bien souvent, ne faisaient pas exception à la règle. Je parle de chefs de corps venus en droite ligne des cabinets

ministériels ou de bureaux d'études de la FGTB et de la CSC, de véritables politiciens ou syndicalistes en toge. Que font-ils, ces politiciens en toge, quand le ministre leur demande aujourd'hui un avis sur un candidat ? Le ministre peut difficilement promouvoir un candidat qui a la bonne couleur mais qui n'a pas un bon avis. Alors, on adapte l'avis : celui qui a la bonne couleur politique a un bon avis et celui qui a une couleur inadéquate ou pas de couleur du tout, a un mauvais avis.

On fait un avis sur mesure, en quelque sorte. C'est ce qui se passe aujourd'hui. Si vous avez confiance pour l'avenir, heureux les aveugles car ils verront Dieu. Cela a pour résultat, à l'heure actuelle, que dans certaines juridictions - que j'ai bien connues, les juridictions du travail -, des candidats qui reçoivent systématiquement des avis dithyrambiques, finissent par se croire intelligents, alors qu'ils sont, par exemple, tout simplement socialistes. Mais, et c'est beaucoup plus grave, un bon magistrat, qui n'a pas la bonne couleur politique, non seulement n'est plus promu aujourd'hui - il ne l'était pas avant non plus -, mais de plus, il est traîné dans la boue; il perd la seule chose qu'il avait, sa bonne réputation, puisqu'il reçoit désormais, pour la bonne cause, des avis négatifs.

La réforme de 1991 n'a rien d'une dépolitisation. Elle a démoralisé des pans entiers de la magistrature. Aujourd'hui, vous allez faire pire encore.

Vous avez constaté, comme je l'ai fait moi-même, qu'il y a toujours, malgré vos efforts, des chefs de corps intègres, des chefs de corps non corrompus, des chefs de corps qui incarnent la dignité et l'indépendance de la magistrature. Et ce sont ces chefs de corps-là et ces magistrats-là que vous voulez aujourd'hui réduire en foulant aux pieds - mais peu vous importe - l'article 152 de la Constitution, qui lui n'est pas soumis à révision.

Vous voulez créer un Conseil supérieur de la justice au sein duquel il y aura une Commission de nomination et... de désignation. Un nouveau mot, pour une nouvelle atteinte à l'indépendance de la magistrature.

La commission sera composée de sept magistrats élus par leurs pairs, et de sept non-magistrats désignés par le Sénat à la majorité des deux tiers. Autrement dit, on partage le gâteau entre trois familles politiques traditionnelles au lieu de deux.

Et toutes ces réformes pour faire quoi ? Pour supprimer précisément deux freins à la politisation de la magistrature. Pour

supprimer deux garanties de l'indépendance du pouvoir judiciaire pour les cours de cassation et d'appel, à savoir :

1e l'élection en leur sein d'un premier président;

2e le droit de présenter des candidats à une place de conseiller.

Et on reste perplexe : vous entendez aussi limiter le mandat des chefs de corps à sept ans.

On reste perplexe parce qu'enfin, il y a la Constitution. L'article 151 précise le mode de nomination des magistrats assis, en ce compris des chefs de corps. Vous le modifiez, très bien. Mais l'article 152 ajoute que ces magistrats-là et ces chefs de corps-là sont nommés à vie, irrévocables et inamovibles.

Et cet article 152, vous n'avez pas le pouvoir de le modifier.

Ce qui est plus stupéfiant encore, c'est que les chefs de corps en place, qui sont aujourd'hui nommés à vie, irrévocables et inamovibles, aux termes de l'article 152, cesseront de l'être. Par un tour de passe-passe invraisemblable, ils seront renommés à vie comme juges ou comme conseillers dans leur juridiction, et désignés comme chefs de corps pour une période de sept ans, à dater de l'apparition du Conseil supérieur de la justice.

C'est une violation patente de l'article 152. C'est une atteinte grave à l'indépendance de la magistrature.

J'ai entendu ce matin un professeur d'université, Marc Preumont, déclarer à la radio qu'il ne voyait pas très bien en quoi la réforme projetée résolvait les problèmes de la justice. J'ai le regret de dire que ce professeur d'université n'a rien compris du tout. La réforme ne doit pas résoudre les problèmes du pouvoir judiciaire, mais les problèmes du pouvoir politique.

Et quels sont les problèmes du pouvoir politique ? C'est qu'il reste des chefs de corps intègres, indépendants, irréductibles. Et le but de la présente réforme, c'est de remédier à ce problème-là. Le but de la présente réforme, c'est de mettre la magistrature en coupe réglée. Le but de la présente réforme, c'est de liquider, une bonne fois pour toutes, les chefs de corps intègres, les chefs de corps indépendants, en renouvelant en quelque sorte le "stock".

Car il est fondamental pour le pouvoir politique de pouvoir compter sur des chefs de corps à l'échine souple. Ainsi, les cours d'appel jugeront bientôt les ministres pour faits de moeurs ou de

corruption par exemple. Et il vaut mieux, bien évidemment, disposer d'un premier président qui se demande quel sera son avenir, dans un ou deux ans, que d'avoir affaire à un premier président indépendant, nommé à vie, irrévocable, inamovible, qui risque de faire son travail en toute sérénité, comme la Cour de cassation le fait en ce moment même dans les dossiers Agusta et Dassault.

Des chefs de corps à l'échine souple, inquiets de leur avenir, assurent l'impunité aux politiques, assurent leur mainmise sur les procès qui les intéressent et permettent même de bloquer, comme on l'a déjà vu, l'accès aux élections de nouveaux partis d'opposition.

J'ai quitté la magistrature en 1995 et j'ai vu cette année-là une chose invraisemblable, une chose que je n'aurais jamais cru voir en tant que magistrat, juriste et démocrate : un chef de corps, un juge corrompu jusqu'à l'os, a jeté au panier, arbitrairement, notre liste électorale pour le Sénat. Nous n'avons même pas eu l'occasion de nous présenter aux électeurs ! Voilà à quoi sert, pour le pouvoir politique, un chef de corps corrompu.

C'est à cela que doit servir votre réforme : à mettre la magistrature en coupe réglée, comme vous l'avez déjà fait avec la presse subventionnée. La preuve, c'est qu'elle n'est pas là aujourd'hui.

Le nouveau statut des magistrats leur rappellera d'emblée leur soumission au politique. Le nouvel article 151 parle d'évaluation des magistrats, comme s'il s'agissait de fonctionnaires. On n'évaluerait pas la fonction de juger, dit-on. On aura vite fait de confondre le tout.

On l'a dit ce matin à la radio : de hauts magistrats ont écrit, hier encore, aux députés de ce parlement pour les convaincre, pour les informer. Ces hauts magistrats ont encore sur la démocratie les illusions que j'avais moi-même au moment de quitter la magistrature. Ils croient qu'il y a ici un vrai débat. C'est une simple illusion.

La présente réforme découle de l'accord "Octopus", conclu entre partis politiques en dehors de cet hémicycle. Les discussions qui ont suivi en commission, et ici, ont été ou seront purement formelles. Les parlementaires voteront cette réforme comme un seul homme, sur ordre de leur chef de groupe. Il n'y a pas de liberté de vote au parlement. J'en avertis mes anciens collègues.

Le parlement, lui aussi, est déjà mis en coupe réglée par les partis politiques, et ce depuis longtemps.

Voyez-vous - et je m'adresse ici à mes anciens collègues qui me liront peut-être - les politiciens belges n'aiment pas les gens qui pensent ou agissent en toute indépendance. Que ce soient des journalistes, des députés ou des magistrats. On a muselé la presse : demain, vous ne verrez pas un mot de ce que viens de dire à cette tribune. On a muselé le parlement et aujourd'hui, on muselle la magistrature.

Les Belges auront la démocratie qu'ils méritent. Il est temps d'avoir du courage, dans la presse, au parlement, dans la magistrature.

Le Front nouveau de Belgique votera contre cette réforme. Elle est inacceptable. Elle ne sert pas les intérêts de la justice et elle bafoue l'indépendance du pouvoir judiciaire. Le Front nouveau de Belgique luttera aussi, jour après jour, pour restaurer dans ce pays la liberté de la presse et la liberté de vote au parlement, l'indépendance de la magistrature et la liberté d'accès aux élections pour tous.

Le président : La parole est à M. Hugues Wailliez.

M. Hugues Wailliez (FN) : Monsieur le président, monsieur le premier ministre, la modification de l'article 151 de la Constitution dont nous discutons aujourd'hui comprend plusieurs aspects.

Il y a tout d'abord la création d'un Conseil supérieur de la Justice, dont la composition ne peut que laisser planer un sérieux doute quant à la volonté de dépolitisation des nominations et des promotions. En effet, pas moins de la moitié des membres de ce conseil seraient des non-magistrats nommés par le Sénat.

Cette nomination par le Sénat ne risque pas de rassurer le citoyen quant au caractère d'indépendance du Conseil supérieur de la Justice. Etant donné le rôle que jouera ce conseil supérieur en matière de nominations et de promotions, la proposition qui nous est soumise vise purement et simplement à faire inscrire dans notre Constitution le principe de la politisation de la justice.

C'est tout simplement inadmissible.

A ceux qui font semblant de croire qu'en exigeant du Sénat un vote à la majorité des deux tiers on élimine tout danger d'assister à des nominations partisanes, on peut répondre en quelques mots. Les trois grandes familles politiques disposent à peu près des deux tiers des voix au Sénat et l'on ne voit pas pourquoi ces partis politiques ne continueraient pas à faire demain ce qu'ils faisaient déjà hier.

Ensuite, au-delà de la question de la composition du Conseil supérieur, il y a toutes les atteintes à l'indépendance du pouvoir judiciaire.

Ce week-end, la Conférence permanente des chefs de corps attirait l'attention sur les dangereuses dérives qui découleraient de la proposition que nous examinons. Cette mise en garde mérite de figurer dans nos annales. Je vous en cite donc deux extraits, l'introduction et la conclusion.

"Les propositions de réforme du pouvoir judiciaire sont actuellement en discussion au parlement. Elles comportent des aspects positifs, notamment dans la mesure où elles reprennent et consolident les structures déjà en place visant à améliorer le recrutement des magistrats, et où elles annoncent la création d'une institution qui, en collaboration avec les universités, veillera à la formation des futurs magistrats et à la formation permanente de ceux qui sont en place. Malheureusement, elles contiennent aussi des dispositions qui mettent en péril l'existence du pouvoir judiciaire, rompt ainsi l'équilibre des pouvoirs dans l'Etat. Ces dispositions auront en outre, sur le plan pratique, des conséquences néfastes..."

"Il est troublant de constater que les propositions de réforme proclament l'indépendance des juges alors qu'elles suppriment des garanties essentielles de cette indépendance; qu'elles veulent rendre plus objectives les nominations, notamment par une soi-disant "dépolitisation", mais qu'elles suppriment les seuls éléments des procédures de nomination et de promotion qui échappent au pouvoir politique, à savoir le droit de présentation des cours et leur droit de choisir en leur sein ceux qui les dirigeront. En dépossédant les cours de leurs droits constitutionnels, en supprimant la nomination ou l'élection à vie des premiers présidents et présidents des cours et tribunaux, la réforme soumettra le pouvoir judiciaire au pouvoir exécutif et, dans cette mesure, le rendra dépendant. Nous ne pensons pas que ce soit le voeu des citoyens. Nous ne pensons pas que ce soit leur intérêt."

Le Front national ne peut qu'approuver pleinement cette analyse.

Enfin, en tant que députés, nous avons tous prêté le serment d'obéissance à la Constitution. Or, cette proposition viole clairement l'article 152 de notre Constitution, comme l'ont souligné tous les juristes dignes de ce nom.

Vous comprendrez aisément, monsieur le président, monsieur le premier ministre, au vu des éléments qui

précèdent, qu'il nous est impossible d'approuver la proposition de révision de la Constitution qui nous est soumise.

De voorzitter : De heer Frans Lozie heeft het woord.

De heer Frans Lozie (ECOLO-AGALEV) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de eerste minister, geachte collega's, ik zal proberen deze uiteenzetting bondig en evenwichtig te houden aan de hand van vijf positieve en vijf negatieve punten.

Positief in het voorliggende ontwerp van grondwetswijziging is het inschrijven van de onafhankelijkheid van de rechters bij het rechtspreken en de onafhankelijkheid van het openbaar ministerie bij individuele opsporing en vervolging. Er is slechts een eenduidige interpretatie mogelijk, wat door meerdere collega's van verschillende fracties werd vooropgesteld.

De oprichting van de Hoge Raad voor de Justitie, die voor de helft uit externen bestaat, wordt door ons toegejuicht. Het objectiveren van benoeming en bevordering in het waken voor de kwaliteit van de rechtspleging behoort tot zijn taak, iets waarin wij ons enkel kunnen verheugen.

Vervolgens is er het inschrijven van objectieve benoemingscriteria, waardoor bekwaamheid en geschiktheid de leidraad moeten vormen bij het benoemen en bevorderen van personeel in de juridische instanties. Voor ons is dat meer dan een symbolische zinsnede in de Grondwet.

Het invoeren van het tijdelijk mandaat voor korpschefs maakt een dynamische en degelijke leiding van het gerechtelijk apparaat mogelijk.

Met de Raad van de Magistratur ontstaat een democratische gesprekspartner en dat is naar onze mening ook de enige belangrijke functie die deze Raad dient uit te oefenen. Tot zover de in het oog springende positieve elementen.

Ik heb echter ook nog enkele elementen van kritiek. Indien wij aan de werkzaamheden hadden deelgenomen, zouden er door ons wellicht andere accenten zijn gelegd. Bekijkt men het artikel zelf, dan zal iedereen het wel met mij eens zijn dat dit eigenlijk geen grondwetsartikel is. Het artikel is zo uitgebreid en zo gedetailleerd op een aantal punten, dat een belangrijk deel ervan eerder had thuisgehoord in een uitvoeringswet. Het politieke evenwicht is echter altijd een moeilijk evenwicht en blijkbaar noopt dit tot een vrij uitgebreid artikel. Wij betreuren dat omdat dit de Grondwet geen eer aandoet.

Frans Lozie

Ook de aanwijzing van de externen zouden wij anders aanpakken, bijvoorbeeld door het indienen van een individuele kandidatuur eerder dan door organisaties. Wij zouden ook een andere stemprocedure verkiezen: een tweederde meerderheid is voor mij niet de ideale garantie om politieke afwegingen volkomen uit te bannen. Wij hadden daarvoor andere suggesties maar het akkoord ging een andere richting uit.

Vervolgens is er de benoemings- en bevorderingsprocedure. Nu is de regel dat de Hoge Raad een kandidaat voordraagt met een tweederde meerderheid; de minister kan daarmee instemmen of een gemotiveerde weigering uitspreken, waarna de procedure opnieuw in gang wordt gezet. Wij vinden dit niet ideaal. Onze fractie opteerde eerder voor een rangschikking van kandidaten die voor een benoeming of bevordering in aanmerking komen, waarbij de minister de volgorde zou moeten respecteren. Normaal zou dan de eerste kandidaat in aanmerking komen, maar ook een gemotiveerde afwijking is mogelijk. Na een eenmalige terugzending naar de Hoge Raad, zou de minister dan een definitieve beslissing kunnen nemen, wetende dat hij omwille van zijn motivatie ter verantwoording kan worden geroepen zowel door de Raad van State als door het parlement wat de politieke verantwoordelijkheid betreft. Nu bestaat het risico dat een blijvende weigering van de minister tot benoeming van een door de Hoge Raad voorgedragen kandidaat leidt tot het herbeginnen van de procedure. Hierdoor zou een carrousel kunnen ontstaan en dat is niet ideaal.

Wij betreuren het ontbreken van een positief injunctierecht van de Hoge Raad voor de Justitie bij het vaststellen van belangrijke disfuncties. Ik ben het ermee eens dat het niet de taak is van de Hoge Raad voor de Justitie om als tuchtcollege op te treden. We hebben trouwens nog flink wat werk voor de boeg om deze tuchtcolleges op korte termijn te moderniseren. Het moet volgens mij evenwel mogelijk zijn de Hoge Raad voor de Justitie een positief injunctierecht te geven zodat een procedure kan worden opgestart. Wij betreuren dat een dergelijke stap momenteel niet wordt gedaan. Volgens mij was het wantrouwen vanuit de justitiële middens voor deze Hoge Raad nog te groot. De hoop dat dit injunctierecht later nog zal worden ingevoerd, moet volgens mij nog niet helemaal worden opgegeven.

Ten slotte wil ik het hebben over de overgangsmaatregelen. Deze maatregelen zijn van die aard dat het mogelijk

blijft dat wij nog lang met onwillige korpschefs blijven zitten. Het ontbreken van een soort van collectieve terbeschikkingstelling van het mandaat van korpschef had volgens mij meer vertrouwen kunnen wekken bij de publieke opinie. De implementatie van deze grondwetswijziging had daardoor ook sneller kunnen plaatsvinden.

Tot zover enkele bedenkingen. Onze fractie zal zich niet verzetten tegen deze grondwetswijziging omdat een aantal punten een belangrijke stap vooruit betekenen in het moderniseren van ons gerechtelijk apparaat. Wij kunnen deze hervorming evenwel niet echt toejuichen en wij zullen ons bij de stemming dan ook onthouden.

De voorzitter : De eerste minister heeft het woord.

Eerste minister Dehaene : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik wil een aantal engagementen van de regering bevestigen.

Iedereen in deze Kamer is zich volgens mij goed bewust van het belang van deze grondwetsherziening. Dat niet alle problemen van Justitie worden opgelost, is duidelijk. Er wordt evenwel een nieuwe dynamiek en mentaliteit gecreëerd binnen de Justitie.

Het feit dat wij de onafhankelijkheid bevestigen van de rechters en van de leden van het openbaar ministerie in individuele dossiers lijkt mij een belangrijk feit dat in tegenstelling staat tot het in vraag stellen van die onafhankelijkheid. Zoals mijnheer Landuyt daarnet heeft gezegd, ben ook ik van mening dat de eerste alinea van een dusdanige betekenis is dat bij een latere coördinatie of herschikking van de Grondwet dit een afzonderlijk artikel zou rechtvaardigen.

L'instauration des mandats et l'objectivation du recrutement sont deux éléments qui joueront un grand rôle dans la dynamisation de la fonction.

L'objectivation du recrutement qui était déjà réalisée en grande partie, est aujourd'hui complétée en ce qui concerne les promotions. Ces mesures augmentent l'indépendance des juges plutôt que de la diminuer comme certains l'insinuent.

Ik meen dat de onafhankelijkheid niet groter wordt door de interne coöptatie te vergroten, maar wel door de objectivering te versterken en bij de benoeming uit te gaan van de kwaliteiten van de kandidaat. Dit zal een belangrijke taak zijn van de op te richten Hoge Raad. Anderzijds begrijp ik dat het invoeren van een systeem van mandaten op het

niveau van de korpschefs enigszins destabilisering kan werken voor degenen die benoemingen voor het leven gewend zijn. Het ontgaat sommigen binnen Justitie blijkbaar dat wij wat de korpschefs betreft, het accent willen verleggen naar het feit dat korpschefs hun korps moeten leiden. Zij moeten managers van hun korps worden en moeten ook gedeeltelijk instaan voor de productiviteit van hun rechtbank. Dit is inderdaad een andere functie dan de eerder representatieve en rechterlijke functie die het voorzitterschap tot nu toe had. De idee van het mandaat hangt hiermee samen en is een van de essentiële elementen bij het dynamisch maken van Justitie. Ik herhaal er begrip voor te hebben dat dit een cultuurschok is die bij het korps enige reactie kan teweegbrengen. Ik kan deze kritiek echter moeilijk aanvaarden, zeker wanneer men zegt dat men zelf zijn korpschef moet kunnen kiezen, terwijl deze keuze jarenlang neerkwam op het aanduiden van de persoon met de hoogste aancienniteit.

Er wordt ook een vorm van externe controle georganiseerd. Hierbij wordt benadrukt dat het begrip "onafhankelijkheid" slaat op de onafhankelijkheid van de rechter in zijn rechtsprekende functie. Op het gerecht als instelling kan, gelet op zijn maatschappelijke taak, externe controle worden uitgeoefend. Dit is allemaal niet uitgesloten in het bestaande grondwetsartikel, maar door de evolutie van de laatste honderdvijftig jaar is dit op de achtergrond geraakt. Nu wordt dit evenwicht hersteld.

De Ecolo-Agalev-fractie zegt enerzijds dat zij in het tuchtrecht een injunctierecht had willen invoeren. Dit punt lijkt mij eerder thuis te horen in een debat over de herziening van het tuchtrecht binnen Justitie, een hervorming waartoe de minister van Justitie zich heeft geëngageerd. We moeten nagaan of er binnen dat nieuwe tuchtrecht al of niet plaats is voor een vorm van injunctierecht. Dit recht in het huidige tuchtrecht opnemen lijkt mij te voorbarig.

Ik heb anderzijds begrip voor het voorstel van de ECOLO-AGALEV-fractie om iedereen zijn mandaat ter beschikking te laten stellen en terug van nul te beginnen. Ik heb echter geleerd dat men bij een hervorming rekening moet houden met hen die terecht over verworven rechten spreken of die onder andere voorwaarden zijn benoemd. Men kan niet alles zomaar overhoop gooien, maar men moet pragmatisch te werk gaan indien men resultaten wil bereiken.

Enfin, je voudrais confirmer ce dont nous sommes convenus dans le cadre de la discussion de la proposition de loi, en application de l'article 151. A côté du Conseil supérieur de la Justice il y aura un Conseil supérieur de la Magistrature. Aucune controverse n'intervient quant au fait que ce dernier est créé *sui generis* contrairement au Conseil supérieur de la Justice qui, lui, fait partie du code pénal.

D'autre part, dans la définition des missions, il faut veiller à ce qu'il ne puisse y avoir aucun double emploi possible, voire concurrence entre les deux conseils. Mais, nous aurons l'occasion, sur la base de textes, de traduire cela dans un amendement lors de la discussion de la proposition de loi.

Om te eindigen wens ik mijn dank te betuigen aan al degenen die een bijdrage hebben geleverd tot de voorbereiding en de discussie over dit grondwetsartikel. Dit is zowel een voorbeeld van politieke samenwerking als van uitstekend parlementair werk.

Ik leg er ook nog de nadruk op dat ik de brief van mevrouw Liekendaal die ik vanmiddag heb voorgelezen, ten zeerste waardeer omdat hij heel wat misverstanden uit de weg ruimt. Ik heb vorige week samen met u gereageerd op de bewuste verklaring van mevrouw Liekendaal voor het Hof van Cassatie. Die reactie had alleen betrekking op het kader waarin de verklaring is afgelegd. Ik kan het eens zijn met het standpunt van mevrouw Liekendaal dat Justitie een inbreng kan doen in het debat over de hervorming van Justitie. Het moet echter duidelijk zijn wie uiteindelijk de beslissing neemt. Nadien kan de hervorming in samenwerking met Justitie worden uitgewerkt. Inzake de andere punten van het Octopusakkoord wordt het overleg voortgezet en kunnen de betrokkenen ook een inbreng doen in het debat, maar steeds met de duidelijke afspraak dat de uiteindelijke beslissingen op het politieke vlak zullen worden genomen.

Je tiens également à confirmer que nous devrons exécuter l'ensemble de l'accord que les huit partis ont conclu. Outre les textes déjà actuellement en discussion au parlement, d'autres seront encore déposés pour compléter les autres points de l'accord.

De hervorming van Justitie maakt deel uit van een akkoord dat integraal en nog tijdens deze legislatuur in wetteksten moet worden omgezet zodat een ander onomkeerbaar wordt. Deze belangrijke hervormingen hebben geen

enkel ander doel dan de burgers een hernieuwde rechtszekerheid te bezorgen en de Justitie aan te passen aan de maatschappelijke veranderingen van vandaag. (*Applaus*)

De voorzitter: De besprekking is gesloten.

La discussion est close.

Op het enig artikel werden de amendementen nrs 17, 18, 19, 20, 21, 22 en 27 ingediend door de heer Bart Laeremans.

A l'article unique les amendements nos 17, 18, 19, 20, 21, 22 et 27 ont été déposés par M. Bart Laeremans. (1675/3)

Vraagt iemand het woord?

Quelqu'un demande-t-il la parole?

De heer Bart Laeremans heeft het woord.

De heer Bart Laeremans (VL.BLOK): Mijnheer de voorzitter, mijn eerste amendement met nummer 17 is een zeer principieel amendement; het is ook het belangrijkste. Wij wensen van deze hervorming gebruik te maken om de justitiematerie naar respectievelijk de Franstalige en de Nederlandstalige gemeenschap over te hevelen. Wij wensen dat de belangrijke bevoegdheden inzake de samenstelling en de werking van de rechtkernen, de opleiding en de toegang tot de magistratuur, de procedure van de voordrachten inzake Cassatie, rechtkern die voorlopig nog wel unitair blijft gezien de Grondwet, en de samenwerking tussen de Gemeenschappen in deze aangelegenheden worden gecommunautariseerd.

Ik heb daarstraks de vrij geestige opmerking gehoord als zou de voorgestelde wijziging neerkomen op het in leven roepen van een confederaal orgaan. Deze bewering strookt helemaal niet met de werkelijkheid. Het is zelfs in de oude betekenis van het woord geen federaal orgaan. Het is wel een unitaire instelling op federaal niveau. Dat er aparte kiescolleges zijn, doet daar geen afbreuk aan. Ook de kiescolleges voor de Senaat en voor de Europese Unie zijn per gemeenschap georganiseerd, wat niet betekent dat de Senaat een gecommunautariseerd orgaan zou zijn.

Wat wij vragen, is een splitsing van de justitiematerie via de wijziging van artikel 151 van de Grondwet.

Amendement nummer 18 handelt over de onafhankelijkheid van het openbaar ministerie. Wij blijven bij onze stelling

dat de bevoegdheden van de minister van Justitie te ruim zijn, aangezien hij bindende richtlijnen in verband met het strafrechtelijk beleid kan uitvaardigen. Wij zijn wel voorstander van richtlijnen en enige stroomlijning, maar dat kan voor ons onmogelijk ingaan tegen het collectief van 5, binnenkort 6 procureurs-generaal. Op die manier geeft men een almacht aan de minister van Justitie. Deze bepaling past dus, onzes inziens, niet in de Grondwet omdat het voor ons een vaststaand principe is dat de procureur in individuele dossiers het laatste woord heeft.

Amendement nummer 19 heeft betrekking op de paragrafen 1 en 2 van de voorgestelde artikelwijziging. Zo vechten wij de paritaire samenstelling van de Hoge Raad voor de Justitie aan en verwerpen wij dat door de ondemocratische invoering van de pariteit de Vlaamse meerderheid eens te meer aan banden wordt gelegd. Dit mistent de bevolkingsverhouding van 60/40. Wij vragen dan ook dat de Hoge Raad voor de Justitie en zijn deelorganen volgens een verhouding van 2 Franstaligen op 3 Nederlandstaligen wordt samengevesteld.

Ook is er de problematiek van de verkiezing van de externen door de juridische beroepsgroepen en de universiteitsprofessoren. Wij vinden het onaanvaardbaar dat de Senaat hier nog enigerlei eigenmachtig politieke horizon zal aanduiden. Ik heb daarnet voorzitter Duquesne horen zeggen dat de magistraten blijkbaar schrik hebben van de vrije verkiezing van hun afgevaardigde in die Hoge Raad voor de Justitie. Men kan de situatie echter ook omkeren. Blijkbaar heeft de politieke wereld schrik van de rechtstreekse verkiezing van afgevaardigden in die externe raad door advocaten en professoren. De politiek wil blijkbaar alles naar zich toe trekken en zelf alles mooi verkavelen. Dat is ook een vorm van corporatisme en dus evengoed verwerpelijk.

Volgens ons kan iemand als een Jef Vermassen, om slechts een naam te geven, veel beter en in een veel grotere onafhankelijkheid de magistratuur controleren en bijdragen in benoemingen en bevorderingen - mocht dat de taak van de Hoge Raad voor de Justitie worden - wanneer hij daarin als afgevaardigde zetelt van de advocaten en verkozen is door de advocaten in plaats van als horige van de CVP. Op dat ogenblik moet hij natuurlijk voortdurend verantwoording afleggen

Bart Laeremans

en uitleggen waarom hij voor een bepaalde persoon heeft gestemd en adviezen heeft gegeven. Wij menen dat op die manier de verkeerde weg wordt opgegaan.

Wij pleiten voor een rechtstreekse verkiezing. Dit is volgens ons nog beter dan een voordracht of een verkiezing door de diverse balies omdat men dan wel zou kunnen spreken van een zeker corporatisme. Wanneer men alle advocaten op hetzelfde niveau plaatst en iedereen een stem geeft, dan kan men moeilijk van een of andere vorm van corporatisme spreken.

In het amendement nr. 20 pleiten wij ervoor om in § 3, eerste lid, de punten 1° en 2° te schrappen. Deze tekst handelt over de benoemings- en bevorderingsfunctie die aan de Hoge Raad wordt toegekend. Ik heb ontelbare malen beklemtoond dat wij voor een Hoge Raad zijn die een externe controle van de magistratuur uitvoert. Trouwens, blijkens de jongste reacties tillen de magistraten zelf daaraan niet meer zo zwaar. Daarvoor is een Hoge Raad voor de Justitie wel zinvol maar niet voor benoemingen en bevorderingen want dat zal precies de centralisering en dus de politisering in de hand werken.

Bovendien krijgen wij een enorme concentratie van macht in een enkel orgaan, een oppermachtig en op die manier oncontroleerbaar orgaan dat de touwtjes mooi naar zich toe zal trekken. Op die manier zorgt men er natuurlijk voor dat de politiek alles zal doen om die Hoge Raad voor de Justitie onder controle te houden.

Mijn amendement nr. 21 is daaraan ondergeschikt. Wij zijn van mening dat geen enkele benoemings- of bevorderingsfunctie kan worden toegekend, maar dat geldt zeker ten aanzien van het openbaar ministerie. Op dit moment is

dat immers ongrondwettelijk. Die aangelegenheid zou hoe dan ook naar later moeten worden verschoven. Benoemingen bij het openbaar ministerie worden grondwettelijk geregeld door artikel 153 van de Grondwet. In bijkomende orde zouden wij ervoor pleiten dat tenminste enkel de benoemingen en de aanwijzingen van de magistraten van de zetel worden voorbehouden aan de Hoge Raad voor de Justitie en niet die van het openbaar ministerie.

Ik zou willen beklemtonen dat tot op heden het openbaar ministerie nogal sterk was ontsnapt aan politisering. Volgens onze informatie deed politisering zich vooral voor bij de zetel *waar* men al die adviescolleges heeft waarop de politiek greep had. Bij het openbaar ministerie heeft men vaak een tekort aan mensen die deze weg inslaan. Wij vinden het overbodig - en zelfs volstrekt verkeerd - dat men de parketmagistraten aan politisering onderwerpt.

Het amendement nr. 22 heeft betrekking op de bepaling waarmee de hele benoemingsproblematiek wordt vervangen door vergelijkende examens. Wij willen paragrafen 4 en 5 vervangen door een bepaling waarin wordt gezegd dat bekwaamheid en geschiktheid voor het rechterlijke ambt de enige relevante criteria zullen zijn voor de benoemingen. Op die manier kunnen geen andere, ongeschreven criteria gelden. Vandaag worden ze bij hoog en bij laag door sommigen ontkend. Anderen hebben evenwel gezegd - en het is bevestigd door de PS - dat de politiek wel degelijk haar rol zal blijven spelen bij de verdeling over de verscheidene rechtkamers en hoven. Daarom willen wij via deze weg bekwaamheid en geschiktheid als enige relevante criteria invoeren.

In amendement nr. 27 pleiten wij voor de verkiezing van hun voorzitter, zowel door de hoven van beroep als door het Hof van Cassatie. De anciënniteitsregel heeft inderdaad tot ontsporingen geleid en wij pleiten dan ook voor een andere wetsaanpassing. Het getuigt van een enorm misrijzen om aan mensen die tot op het niveau van het hof van beroep of het Hof van Cassatie zijn gekomen - en die toch als volwassenen en van een zeker intellectueel niveau kunnen worden bestempeld - te zeggen dat ze niet bekwaam zijn om een voorzitter te benoemen of voor een beperkte periode aan te stellen. Op die manier maakt men van de hoven pure marionetten en vergroot men natuurlijk de greep van de politiek. Wij kiezen voor het minste kwaad, de verkiezing zelf, mits wellicht een aantal wetswijzigingen die daarmee gepaard zouden moeten gaan.

De voorzitter : De stemming over de amendementen is aangehouden.

Le vote sur les amendements est réservé.

De stemming over de aangehouden amendementen en over het enig artikel zullen later plaatsvinden.

Le vote sur les amendements réservés ainsi que sur l'article unique auront lieu ultérieurement.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

- *De vergadering wordt gesloten om 18.26 uur. Volgende plenaire vergadering woensdag 21 oktober 1998 om 10.00 uur.*

- *La séance est levée à 18.26 heures. Prochaine séance plénière mercredi 21 octobre 1998 à 10.00 heures.*

ANNEXE

BIJLAGE

SEANCE PLENIERE
MARDI 20 OCTOBRE 1998

DÉCISIONS INTERNES

COMMISSIONS

Composition

Les modifications et l'ajout suivants ont été proposés par le groupe PS :

COMMISSION DE L'INFRASTRUCTURE, DES COMMUNICATIONS ET DES ENTREPRISES PUBLIQUES

Membres effectifs

Remplacer M. André Grosjean par M. André Frédéric.

COMMISSION DE LA SANTE PUBLIQUE, DE L'ENVIRONNEMENT ET DU RENOUVEAU DE LA SOCIETE

Membres effectifs

Remplacer M. Philippe Dallons par M. André Frédéric.

COMMISSION CHARGEÉE DES PROBLÈMES DE DROIT COMMERCIAL ET ÉCONOMIQUE

Membres effectifs

Ajouter M. André Frédéric.

COMMISSION DES PETITIONS

Membres effectifs

Remplacer M. André Grosjean par M. André Frédéric.

COMMISSION DE LA DEFENSE NATIONALE

Membres suppléants

Remplacer M. André Grosjean par M. André Frédéric.

DEMANDES D'INTERPELLATION

Demandes

1. M. Vincent Decroly au ministre de la Justice sur "les stupéfiantes circonstances de l'éviction de MM. De Baets et Bille de l'antenne de Neufchâteau, les buts de la victimisation secondaire de personnes se déclarant victimes de réseaux de pédophilie et le rôle qu'ont pu jouer dans cette affaire plusieurs officiers supérieurs de gendarmerie et plusieurs magistrats".

(n° 2091 - renvoi à la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique)

PLENAIRE VERGADERING
DINSDAG 20 OKTOBER 1998

INTERNE BESLUITEN

COMMISSIES

Samenstelling

Volgende wijzigingen en toevoeging werden door de PS-fractie voorgesteld :

COMMISSIE VOOR DE INFRASTRUCTUUR, HET VERKEER EN DE OVERHEIDSBEDRIJVEN

Vaste leden

De heer André Grosjean vervangen door de heer André Frédéric.

COMMISSIE VOOR DE VOLKSGEZONDHEID, HET LEEFMILIEU EN DE MAATSCHAPPELIJKE HERNIEUWING

Vaste leden

De heer Philippe Dallons vervangen door de heer André Frédéric.

COMMISSIE BELAST MET DE PROBLEMEN INZAKE HANDELS- EN ECONOMISCH RECHT

Vaste leden

De heer André Frédéric toevoegen.

COMMISSIE VOOR DE VERZOEKSSCHRIFTEN

Vaste leden

De heer André Grosjean vervangen door de heer André Frédéric.

COMMISSIE VOOR DE LANDSVERDEDIGING

Plaatsvervangers

De heer André Grosjean vervangen door de heer André Frédéric.

INTERPELLATIEVERZOEKEN

Ingekomen

1. de heer Vincent Decroly tot de minister van Justitie over "de verbijsterende omstandigheden waarin de heren De Baets en Bille uit de antenne-Neufchâteau werden gezet, de bedoelingen van de secundaire victimisering van personen die zich als slachtoffer van pedofilienetwerken hebben gemeld en de rol die daarbij mogelijk werd gespeeld door verscheidene hogere officieren van de rijkswacht en verscheidene magistraten".

(nr. 2091 - verzonden naar de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt)

2. M. Lucien Suykens au ministre des Finances sur "le reversement incomplet des centimes additionnels communaux sur les impôts sur les revenus".
 (n° 2092 - renvoi à la commission des Finances et du Budget)
3. M. Marceau Mairesse à la ministre des Affaires sociales sur "l'accès aux soins de santé dans les hôpitaux".
 (n° 2093 - renvoi à la commission des Affaires sociales)
4. M. Jaak Van den Broeck au vice-premier ministre et ministre de l'Economie et des Télécommunications, chargé du Commerce extérieur, sur "le grave manque de personnel dans les régions postales flamandes".
 (n° 2094 - renvoi à la commission de l'Infrastructure, des Communications et des Entreprises publiques)
5. M. Bart Laeremans au ministre de la Justice sur "l'absence de politique concernant le commerce des êtres humains".
 (n° 2095 - renvoi à la commission de la Justice)
6. M. Joos Wauters à la ministre des Affaires sociales sur "la politique de prévention des maladies professionnelles".
 (n° 2096 - renvoi à la commission des Affaires sociales)
7. M. Geert Bourgeois au ministre de la Justice sur "le conflit au sein de la commission Franchimont".
 (n° 2097 - renvoi à la commission de la Justice)
8. M. Filip Anthuenis au vice-premier ministre et ministre de l'Intérieur sur "la problématique à laquelle les communes et les CPAS sont confrontés actuellement en raison de la politique d'asile".
 (n° 2098 - renvoi à la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique)
2. de heer Lucien Suykens tot de minister van Financiën over "de niet volledige doorstorting van de gemeentelijke opcentiemen op de inkomstenbelastingen".
 (nr. 2092 - verzonden naar de commissie voor de Financiën en de Begroting)
3. de heer Marceau Mairesse tot de minister van Sociale Zaken over "de toegang tot de geneeskundige verzorging in de ziekenhuizen".
 (nr. 2093 - verzonden naar de commissie voor de Sociale Zaken)
4. de heer Jaak Van den Broeck tot de vice-eerste minister en minister van Economie en Telecommunicatie, belast met Buitenlandse Handel, over "het nijpende personeelstekort in de Vlaamse postgewesten".
 (nr. 2094 - verzonden naar de commissie voor de Infrastructuur, het Verkeer en de Overheidsbedrijven)
5. de heer Bart Laeremans tot de minister van Justitie over "het gebrek aan beleid inzake de mensenhandel".
 (nr. 2095 - verzonden naar de commissie voor de Justitie)
6. de heer Joos Wauters tot de minister van Sociale Zaken over "het beleid inzake beroepsziekten".
 (nr. 2096 - verzonden naar de commissie voor de Sociale Zaken)
7. de heer Geert Bourgeois tot de minister van Justitie over "het conflict in de commissie-Franchimont".
 (nr. 2097 - verzonden naar de commissie voor de Justitie)
8. de heer Filip Anthuenis tot de vice-eerste minister en minister van Binnenlandse Zaken over "de problematiek waarmee de gemeenten en OCMW's heden worden geconfronteerd ten gevolge van het asielbeleid".
 (nr. 2098 - verzonden naar de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt)

SEANCE PLENIERE
MARDI 20 OCTOBRE 1998

COMMUNICATIONS

COMMISSIONS

Rapports

- Les rapports suivants ont été déposés :
- au nom de la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique,
- par M. José Canon, sur le projet de loi organisant le dépouillement automatisé des votes au moyen d'un système de lecture optique (n° 1728/5);
  - par MM. Robert Delathouwer et José Canon, sur :
    - . le projet de loi modifiant le Code électoral en vue d'octroyer le droit de vote aux Belges établis à l'étranger pour l'élection des Chambres législatives fédérales (n°1742/3);
    - . la proposition de loi (MM. Didier Reynders et Louis Michel) modifiant le Code électoral en vue de permettre aux Belges résidant à l'étranger de participer aux élections législatives (n° 986/2);
    - . la proposition de loi (MM. *Jean-Jacques Viseur*, Marceau Mairesse et Pierre Beaufays) modifiant le Code électoral et la loi du 23mars1989 relative à l'élection du Parlement européen en vue de permettre aux Belges résidant en dehors du Royaume de voter aux élections législatives et aux élections du Parlement européen (n°1012/2);
    - . la proposition de loi (MM. Didier Reynders et Louis Michel) modifiant le Code électoral en vue de permettre aux Belges résidant à l'étranger de participer aux élections législatives (n° 1189/2);
    - par M. Robert Delathouwer, sur le projet de loi réglant les élections simultanées ou rapprochées pour les Chambres législatives fédérales, le Parlement européen et les Conseils de Région et de Communauté (n° 1729/3);
    - par M. Willy Cortois, sur le projet de loi spéciale modifiant la loi spéciale du 16 juillet 1993 visant àachever la structure fédérale de l'Etat et à compléter la législation électorale relative aux Régions et aux Communautés (n° 1725/2);

au nom de la commission spéciale chargée de l'examen de la proposition de loi organisant un service de police intégré, structuré à deux niveaux,

- par MM. Didier Reynders et Daniël Vanpoucke, sur la proposition de loi (MM. Louis Vanvelthoven, Jean-Pierre Detremmerie, Paul Tant, Charles Janssens, Karel Van Hoorebeke, Olivier Maingain, Marc Verwilghen et Didier Reynders) organisant un service de police intégré, structuré à deux niveaux (n° 1676/8);

PLENAIRE VERGADERING
DINSDAG 20 OKTOBER 1998

MEDEDELINGEN

COMMISSIES

Verslagen

- Volgende verslagen werden ingediend :
- namens de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt,
- door de heer José Canon, over het wetsontwerp tot organisatie van de geautomatiseerde stemopneming door middel van een systeem voor optische lezing (nr.1728/5);
  - door de heren Robert Delathouwer en José Canon, over :
    - . het wetsontwerp tot wijziging van het Kieswetboek om het stemrecht toe te kennen aan de Belgen die gevestigd zijn in het buitenland, voor de verkiezing van de federale Wetgevende Kamers (nr. 1742/3);
    - . het wetsvoorstel (de heren Didier Reynders en Louis Michel) tot wijziging van het Kieswetboek teneinde Belgen die in het buitenland verblijven in staat te stellen deel te nemen aan parlementsverkiezingen (nr. 986/2);
    - . het wetsvoorstel (de heren *Jean-Jacques Viseur*, Marceau Mairesse en Pierre Beaufays) tot wijziging van het Kieswetboek en van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement opdat ook buiten het Rijk verblijvende Belgen kunnen deelnemen aan de parlementsverkiezingen en aan de verkiezing van het Europees Parlement (nr. 1012/2);
    - . het wetsvoorstel (de heren Didier Reynders en Louis Michel) tot wijziging van het Kieswetboek teneinde Belgen die in het buitenland verblijven de gelegenheid te geven deel te nemen aan parlementsverkiezingen (nr. 1189/2);
    - door de heer Robert Delathouwer, over het wetsontwerp tot regeling van de gelijktijdige of kort opeenvolgende verkiezingen voor de federale Wetgevende Kamers, het Europees Parlement en de Gewest- en Gemeenschapsraden (nr. 1729/3);
    - door de heer Willy Cortois, over het ontwerp var bijzondere wet houdende wijziging van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale Staatsstructuur en tot aanvulling van de kieswetgeving met betrekking tot de Gewesten en de Gemeenschappen (nr. 1725/2);
  - namens de bijzondere commissie belast met het onderzoek van het wetsvoorstel tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus,
  - door de heren Didier Reynders en Daniël Vanpoucke, over het wetsvoorstel (de heren Louis Vanvelthoven, Jean-Pierre Detremmerie, Paul Tant, Charles Janssens, Karel Van Hoorebeke, Olivier Maingain, Marc Verwilghen en Didier Reynders) tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus (nr.1676/8);

au nom de la commission de la Santé publique, de l'Environnement et du Renouveau de la Société,

- par M. Maurice Minne, sur le projet de loi modifiant la loi du 24 février 1921 concernant le trafic des substances vénéneuses, soporifiques, stupéfiantes, désinfectantes ou antiseptiques et l'arrêté royal n° 78 du 10 novembre 1967 relatif à l'exercice de l'art de guérir, de l'art infirmier, des professions paramédicales et aux commissions médicales (amendé par le Sénat) (n° 536/8);

au nom de la commission de Révision de la Constitution et de la Réforme des Institutions,

- par M. Geert Versnick, sur la proposition (M. Georges Clerfayt) de révision de l'article 8 de la Constitution (n° 354/17).

namens de commissie voor de Volksgezondheid, het Leefmilieu en de Maatschappelijke Hernieuwing.

- door de heer Maurice Minne, over het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van gifstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, ontsmettingsstoffen en antiseptica en van het koninklijk besluit nr.78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de geneeskunst, de verpleegkunde, de paramedische beroepen en de geneeskundige commissies (geamendeerd door de Senaat) (nr. 536/8);

namens de commissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming van de Instellingen,

- door de heer Geert Versnick, over het voorstel (de heer Georges Clerfayt) tot herziening van artikel 8 van de Grondwet (nr.354/17).

SÉNAT

Projet de loi transmis

Par message du 14 octobre 1998, le Sénat transmet, en vue de la sanction royale, le projet de loi insérant un article 442bis dans le Code pénal en vue d'incriminer le harcèlement, le Sénat ne l'ayant pas évoqué (n° 1046/9).

Pour information

Évocation

Par message du 15 octobre 1998, le Sénat informe de la mise en oeuvre, en application de l'article 78 de la Constitution, le jeudi 15 octobre 1998, de l'évocation du projet de loi modifiant la loi du 27 mars 1995 relative à l'intermédiation en assurances et à la distribution d'assurances (n° 1587/5).

Pour information

Par message du 19 octobre 1998, le Sénat informe de la mise en oeuvre, en application de l'article 78 de la Constitution, le lundi 19 octobre 1998, de l'évocation du projet de loi modifiant l'article 1410, § 2, du Code judiciaire et l'article 2071 du Code civil (n°1287/6).

Pour information

COUR D'ARBITRAGE

Recours en annulation

En application de l'article 76 de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage, le greffier de la Cour d'arbitrage notifie :

- les recours en annulation partielle des articles 46 et 52 de la loi-programme du 10 février 1998 pour la promotion de l'entreprise indépendante, insérant ou remplaçant des dispositions diverses dans la loi-cadre du 1er mars 1976 réglementant la protection du titre professionnel et l'exercice des professions intellectuelles prestataires de services, introduits par J. Arnould et autres, par B. Van Hee et par

SENAAT

Overgezonden wetsontwerp

Bij brief van 14 oktober 1998 zendt de Senaat over, met het oog op de koninklijke bekrachtiging, het niet-geëvoerde wetsontwerp tot invoeging van een artikel 442bis in het Strafwetboek (nr. 1046/9).

Ter kennisgeving

Evocatie

Bij brief van 15 oktober 1998, deelt de Senaat mee dat donderdag 15 oktober 1998, met toepassing van artikel 78 van de Grondwet, tot evocatie is overgegaan van het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekeringsbemiddeling en de distributie van de verzekeringen (nr. 1587/5).

Ter kennisgeving

Bij brief van 19 oktober 1998 deelt de Senaat mee dat maandag 19 oktober 1998, met toepassing van artikel 78 van de Grondwet, tot evocatie is overgegaan van het wetsontwerp tot wijziging van artikel 1410, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek en artikel 2071 van het Burgerlijk Wetboek (nr.1287/6).

Ter kennisgeving

ARBITRAGEHOF

Beroepen tot vernietiging

Met toepassing van artikel 76 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, geeft de griffier van het Arbitragehof kennis van :

- de beroepen tot gedeeltelijke vernietiging van de artikelen 46 en 52 van de programmawet van 10 februari 1998 tot bevordering van het zelfstandig ondernemerschap waarbij diverse bepalingen worden ingevoegd of vervangen in de kaderwet van 1 maart 1976 tot reglementering van de bescherming van de beroepstitel en van de uitoefening van de dienstverlenende intellectuele beroepen, ingesteld door

D.Hamainte et M. Laloux; l'ordonnance de jonction de ces affaires;

(n° du rôle : 1394, 1398 et 1402)

- le recours en annulation des articles 98, 99, 100 et 101 de la loi du 22 février 1998 portant des dispositions sociales (concernant l'assurance soins de santé et indemnités), introduit par le Groupement des Unions professionnelles belges des médecins spécialistes et autres.

(n° du rôle : 1406)

Pour information

Question préjudicielle

En application de l'article 77 de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage, le greffier de la Cour d'arbitrage notifie la question préjudicielle relative aux articles 2 et 8 de la loi du 10 juillet 1996 modifiant la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers, posée par le tribunal de première instance de Bruxelles par jugement du 25 septembre 1998, en cause de l'Etat belge contre M. -Cl. Talo Mbondi Rutayisire et la Commission permanente de recours des réfugiés.

(n° du rôle : 1424)

Pour information

COMITÉ PERMANENT DE CONTRÔLE DES SERVICES DE RENSEIGNEMENTS

Par lettres du 15 octobre 1998, la présidente du Comité permanent de contrôle des services de renseignements communique, conformément à l'article 46, alinéa 3, du Règlement d'ordre intérieur du Comité, que le Comité mène deux enquêtes.

Renvoi à la commission spéciale chargée de l'accompagnement parlementaire des Comités permanents de contrôle des services de police et de renseignements

Par lettre du 19 octobre 1998, la présidente du Comité permanent de contrôle des services de renseignements transmet une demande d'ajustement de la dotation 1998 du Comité.

Dépôt au greffe et renvoi à la commission de la Comptabilité

PÉTITIONS

Par lettre du 13 octobre 1998, le "Vrouwen Overleg Komitee" transmet une pétition relative à la représentation des femmes en politique.

Renvoi à la commission de Révision de la Constitution et de la Réforme des Institutions

Divers particuliers ont transmis une pétition au sujet de la protection de la mer du Nord.

Renvoi à la commission de la Santé publique, de l'Environnement et du Renouveau de la Société

(Application des articles 18.4.b)bis et 95.6 du Règlement de la Chambre)

J.Arnauld en anderen, door B. Van Hee en door D. Hamainte en M. Laloux; de beschikking tot samenvoeging van deze zaken;

(rolnummers : 1394, 1398 en 1402)

- het beroep tot vernietiging van de artikelen 98, 99, 100 en 101 van de wet van 22 februari 1998 houdende sociale bepalingen (betreffende de verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen), ingesteld door het Verbond der Belgische Beroepsverenigingen van geneesheren-specialisten en anderen.

(rolnummer : 1406)

Ter kennisgeving

Prejudiciële vraag

Met toepassing van artikel 77 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof geeft de griffier van het Arbitragehof kennis van de prejudiciële vraag over de artikelen 2 en 8 van de wet van 10 juli 1996 tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, gesteld door de rechbank van eerste aanleg te Brussel bij vonnis van 25 september 1998, inzake de Belgische Staat tegen M. -Cl. Talo Mbondi Rutayisire en de Vaste Beroepscommissie voor vluchtelingen.

(rolnummer : 1424)

Ter kennisgeving

VAST COMITÉ VAN TOEZICHT OP DE INLICHTINGENDIENSTEN

Bij brieven van 15 oktober 1998 deelt de voorzitter van het Vast Comité van toezicht op de inlichtingendiensten mee dat het Comité, overeenkomstig artikel 46, derde lid, van zijn huishoudelijk Reglement tot twee onderzoeken overgaat.

Verzonden naar de bijzondere commissie belast met de parlementaire begeleiding van de Vaste Comités van toezicht op de politie- en inlichtingendiensten

Bij brief van 19 oktober 1998 zendt de voorzitter van het Vast Comité van toezicht op de inlichtingendiensten een verzoek tot aanpassing van de dotatie van het Comité voor het begrotingsjaar 1998 over.

Ingediend ter grifte en verzonden naar de commissie voor de Comptabiliteit

VERZOEKSCHRIFTEN

Bij brief van 13 oktober 1998 zendt het Vrouwen Overleg Komitee een verzoekschrift over betreffende de vertegenwoordiging van vrouwen in politiek.

Verzonden naar de commissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming van de Instellingen

Diverse particulieren hebben een verzoekschrift overgezonden betreffende de bescherming van de Noordzee.

Verzonden naar de commissie voor de Volksgezondheid, het Leefmilieu en de Maatschappelijke Hernieuwing

(Toepassing van artikelen 18.4.b)bis en 95.6 van het Reglement van de Kamer)

RÉSOLUTION

Parlement européen

Par lettre du 15 octobre 1998, le secrétaire général du Parlement européen transmet le texte de la résolution sur le plan de restructuration de Levi Strauss adoptée par cette assemblée.

Renvoi à la commission des Relations extérieures, à la commission des Affaires sociales et au Comité d'avis chargé de Questions européennes

RESOLUTIE

Europees Parlement

Bij brief van 15 oktober 1998 zendt de secretaris-generaal van het Europees Parlement de tekst over van de resolutie over de herstructureringsplannen van Levi Strauss aangenomen door deze vergadering.

Verzonden naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen, naar de commissie voor de Sociale Zaken en naar het Adviescomité voor de Europese Aangelegenheden

MOTION

Par lettre du 14 octobre 1998, le bourgmestre de la ville de Halle transmet une motion, adoptée par le conseil communal, sur l'octroi du droit de vote aux ressortissants de l'Union européenne aux élections communales.

Renvoi à la commission de Révision de la Constitution et de la Réforme des Institutions et à la commission de l'Intérieur, des Affaires générales et de la Fonction publique

MOTIE

Bij brief van 14 oktober 1998 zendt de burgemeester van de stad Halle een motie over, aangenomen door de gemeenteraad, betreffende de toekenning van gemeentelijk stemrecht aan onderdanen van de Europese Unie.

Verzonden naar de commissie voor de Herziening van de Grondwet en de Hervorming van de Instellingen en naar de commissie voor de Binnenlandse Zaken, de Algemene Zaken en het Openbaar Ambt

AVIS

Cour de cassation

Par lettre du 16 octobre 1998, le procureur général et le premier président de la Cour de cassation transmettent l'avis rédigé par le professeur Scholsem sur la proposition de révision de l'article 151, § 5, de la Constitution.

Par lettre du 19 octobre 1998, le ministre de la Justice envoie copie du même document.

Cet avis sera joint à la discussion de la proposition (MM. Olivier Maingain, Geert Bourgeois, Antoine Duquesne, Patrick Dewael, Pierre Beaufays, Renaat Landuyt, Thierry Giet et Jo Vandeurzen) de révision de l'article 151 de la Constitution (n° 1675/1 à 5) qui aura lieu au cours de la présente séance plénière.

Distribution et dépôt sur le bureau de la Chambre

ADVIES

Hof van Cassatie

Bij brief van 16 oktober 1998 zenden de procureur-generaal en de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie het advies over dat professor Scholsem heeft opgesteld in verband met het voorstel tot herziening van artikel 151, § 5, van de Grondwet.

Bij brief van 19 oktober 1998 zendt de minister van Justitie kopie van hetzelfde document over.

Dit advies zal worden gevoegd bij de besprekking van het voorstel (de heren Olivier Maingain, Geert Bourgeois, Antoine Duquesne, Patrick Dewael, Pierre Beaufays, Renaat Landuyt, Thierry Giet en Jo Vandeurzen) tot herziening van artikel 151 van de Grondwet (nrs 1675/1 tot 5) die tijdens deze plenaire vergadering zal plaatsvinden.

Rondgedeeld en bij de Kamer ter tafel gelegd